

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇ

Zeliha KILIÇARSLAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tarkan Polat İŞOĞLU

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK (Toros üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / EYLÜL 2021

ONAY

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

20192015 numaralı öğrencimiz olan **Zeliha KILIÇARSLAN** tarafından hazırlanan “**Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç**” başlıklı bu tez çalışması jürimiz tarafından **oy birliği** ile **Kamu Hukuku** Ana Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.)

Üniv. İçi Asıl Üye- Tez Danışmanı – Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

(İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.)

Üniv. Dışı – Jüri Asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK
(Toros Üniversitesi)

(İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.)

Üniv. İçi – Jüri Asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.)

16/09/2021

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

ITHAF

Aileme...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

16/09/2021

Zeliha KILIÇARSLAN

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkması adına değerli bilgilerini, emek ve katkılarını esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU'na; jüride yer alarak bilgileri ve eleőtirileriyle bana yol göstererek çalıőmama katkıda bulunan değerli hocalarım sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Şimşek ve Dr. Öğr. Üyesi Şenol Kandemir'e ve maddi manevi en büyük destekçim olan aileme sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2021

Zeliha KILIÇARSLAN

ÖZ

NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇ

Zeliha KILIÇARSLAN

Yüksek Lisans Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

Eylül 2021, 137 sayfa

Ceza sorumluluğunun kusura dayalı olması, her hukuk devletinin önemli gereklerinden birisidir. İnsan haklarına olan saygının ve insan haklarının güvence altına alındığının göstergesi, bir kişinin ancak ve ancak kusurlu olması koşuluyla cezai sorumluluğunun doğacak olmasıdır. Bu nedendir ki, insanlığın uygarlaşması ve ceza hukukunun gelişmesiyle birlikte kanunlardan, kişinin kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın cezalandırılabilirdiği anlamına gelen objektif sorumluluk halleri çıkarılmaya başlanmıştır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu bu doğrultuda olumlu bir adım atmış ve kasıtlı hareket sonucu oluşan daha ağır veya başka bir netice dolayısıyla failin sorumluluğuna gidilebilmesini, bu netice bakımından en azından taksir düzeyinde kusurunun mevcudiyetine bağlamıştır. Bu çalışmada TCK m.23 ekseninde Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç konusu ele alınmıştır. TCK m.23'ün uygulanma şartları belirtilerek, daha ağır veya başka netice açısından kusurun saptanmasının ve kusurla oranlı bir şekilde cezai müeyyide uygulanmasının önemi üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: ceza sorumluluğu, istenmeyen netice, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar, kusursuz sorumluluk.

ABSTRACT

AGGRAVATED CRIME DUE TO THE CONSEQUENCE

Zeliha KILIÇARSLAN

**Master Department of Public Law
Supervisor: Dr. Tarık Polat İŞOĞLU**

September 2021, 137 pages

The fact that criminal responsibility is based on fault is one of the most important requirements of state of law. An indication of the respect for human rights and the assurance of human rights is that criminal liability will arise if and only if a person is at fault. For this reason, with the civilization of humanity and the development of criminal law, objective liability cases, which mean that a person can be punished regardless of whether he is at fault or not, have begun to be removed from the regulations. The Turkish Criminal Code numbered 5237 ("TCC") has taken a positive step in this direction and has linked the perpetrator to be held responsible for a more serious or other consequence as a result of deliberate action, at least on the level of negligence in terms of this result. In this study, the subject of Crimes Aggravated by the Consequence is discussed in the axis of TCC Article 23. By specifying the conditions of application of Article 23, the importance of determining the fault in terms of more serious or other consequences and applying a penal/criminal sanction in proportion to the fault is emphasized within this article.

Keywords: criminal liability, undesirable outcome, aggravated crime due to the consequence, strict liability.

ÖN SÖZ

Netice sebebiyle ağırlaşmış suç kavramı en basit tanımıyla, failin kastının yöneldiği suça ilişkin fiilin, kastettiğinden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, meydana gelen bu neticeden sorumluluğun taksirin bulunması koşuluna bağlanan ve cezanın arttırılması sonucunu doğuran suçlardır. Bu suçlar ilk defa, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Genel Hükümler Kitabında, Ceza Sorumluluğunun Esası kısmında, 23. Maddede "Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç" başlığı altında müstakil bir madde olarak düzenlenmiştir.

Ceza hukukunun en önemli konularından olması nedeniyle işbu tezde netice sebebiyle ağırlaşmış suçun kavramı, hukuki niteliği, ilgili müessesenin düzenleniş amacı üzerinde durulmuştur.

Bu bağlamda üç bölümden oluşan bu tezin, birinci bölümünde ceza sorumluluğu ve netice sebebiyle ağırlaşmış suç genel olarak ele alınmıştır. Tezin ikinci bölümünde netice sebebiyle ağırlaşmış suçun esasına girilerek koşulları ve çeşitleri detaylıca izah edilmiş, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun özel hükümlerinde düzenlenen ve uygulamada en sık rastlanılan netice sebebiyle ağırlaşmış suç tipleri ele alınmıştır. Son olarak üçüncü bölümde ise netice sebebiyle ağırlaşmış suça ilişkin sorunlar izah edilmeye çalışılmıştır.

EYLÜL, 2021

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
ÖN SÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

CEZA SORUMLULUĞU VE NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Ceza Sorumluluğunun Tanımı	3
1.2. Ceza Sorumluluğu Türleri.....	3
1.2.1. Başkasının Fiilinden Sorumluluk.....	4
1.2.2. Objektif Sorumluluk	4
1.2.3. Kusura Dayalı Sorumluluk.....	5
1.3. TCK'da Ceza Sorumluluğu.....	7
1.3.1. Genel Olarak	7
1.3.2. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	8
1.3.2.1. Kastın aşılması suretiyle adam öldürme.....	9
1.3.2.2. Kastın aşılması suretiyle müessir fiil.....	10
1.3.2.3. Diğer netice sebebiyle ağırlaştırılmış suçlar	11
1.3.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	12
1.4. Netice Sebebiyle Ağırlaştırılmış Suçun Tanımı	13
1.5. Netice Sebebiyle Ağırlaştırılmış Suçun Hukuki Niteliği.....	16

BÖLÜM II
NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇUN ESASI

2.1. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçun Koşulları	22
2.1.1. Açık Bir Yasal Düzenlemenin Varlığı	22
2.1.2. Temel Suç ve Daha Ağır veya Başka Neticenin Suç Tipinde Belirtilmiş Olması	23
2.1.3. Fiilin, Failin Kastettiğinden Daha Ağır veya Başka Bir Neticenin Oluşumuna Sebebiyet Vermesi	24
2.1.4. Temel Suç ile Ağırlaşmış veya Başka Neticenin Aynı Kişi Üzerinde Meydana Gelmesi	26
2.1.5. Ağır veya Başka Neticenin, Fail ya da Şeriklerinin Yapmış Olduğu Hareket Sonucunda Meydana Gelmesi	26
2.1.6. Temel Suç ve Daha Ağır veya Başka Neticenin Kural Olarak Zarar Suçu Şeklinde Gerçekleşmesi	27
2.1.7. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçta Nedensellik Bağı.....	29
2.1.7.1. Nedensellik Bağının Tespitine İlişkin Teoriler	30
2.1.7.1.1. Şart Teorisi	30
2.1.7.1.2. Uygun Sebep Teorisi	32
2.1.7.1.3. Objektif İsnadiyet (Yüklenbilirlik) Teorisi.....	35
2.1.7.2. Değerlendirme	38
2.1.8. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçta Manevi Unsur	43
2.1.8.1. Kast Taksir Kombinasyonu	47
2.1.8.1.1. Temel Suça Yönelik Kasıtlı Hareket.....	50
2.1.8.1.2. Daha Ağır veya Başka Netice Açısından Failin Taksirinin Bulunması	53
2.2. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Çeşitleri	58
2.2.1. Gerçek ve Görünüşte (Gerçek Olmayan) Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Ayrımı	58
2.2.2. Kastı Aşan Suç ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Ayrımı	61
2.3. TCK'da Düzenlenen Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Tiplerinden Bazıları	62
2.3.1. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama.....	62
2.3.1.1. Kasten Yaralama Suçunun Ağır Neticeleri	63
2.3.1.2. Kasten Yaralama Suçunun Ölüme Neden Olması Hali.....	64

2.3.2. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış İnsan Üzerinde Deney Suçu	65
2.3.3. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Organ veya Doku Ticareti	66
2.3.4. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış İşkence	67
2.3.5. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Terk Suçu.....	68
2.3.6. Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi	69
2.3.7. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Çocuk Düşürtme Suçu	70
2.3.8. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Cinsel Saldırı	71
2.3.9. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Çocukların Cinsel İstismarı	73
2.3.10. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Bırakma Suçu.....	73

BÖLÜM III

NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇLARA İLİŞKİN SORUNLAR

3.1. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlara Teşebbüs Sorunu	75
3.1.1. Genel Olarak	75
3.1.1.1. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Teşebbüs	78
3.1.1.2. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suça Teşebbüs	82
3.1.1.2.1. Temel Suçun Tamamlandığı Hâller	82
3.1.1.2.2. Temel Suçun Teşebbüste Kaldığı Hâller.....	83
3.1.2. Gönüllü Vazgeçme.....	84
3.2. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlara İştirak Sorunu	85
3.2.1. Genel Olarak	85
3.2.2. İştirakte Bağlılık Kuralı	86
3.2.3. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Açısından İştirak	88
3.3. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlarda İçtima Sorunu	93
3.3.1. Genel Olarak	93
3.3.2. Bileşik Suç ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç.....	95
3.3.3. Fikri İçtima ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç	96
3.3.4. Zincirleme Suç ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç.....	98
3.4. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçun Anayasaya Aykırılığı Sorunu	100
3.4.1. Genel Olarak	100
3.4.2. Türk Ceza Kanunu'nun 23. Maddesinin İptaline Yönelik Başvuru ve Anayasa Mahkemesi'nin Kararı	102

3.4.3. Değerlendirme.....	104
SONUÇ	109
KAYNAKÇA	113
EKLER	119

KISALTMALAR

Ay.	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BGH	: Bundesgerichtshof
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
E.	: Esas
e.t.	: Erişim Tarihi
HAD	: Hukuk Araştırmaları Dergisi
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
MÜHF	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
NJW	: Neue Juristische Wochenschrift
RG	: Resmî Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
StGB	: Strafgesetzbuch-German Criminal Code
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
vd.	: Ve devamı

EKLER LİSTESİ

EK A: Etik Kurulu Onay Belgesi	119
EK B: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı	122
EK C: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin Yazısı	123

GİRİŞ

Kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesinin ceza hukukuna hâkim olmasıyla birlikte, başkasının fiilinden sorumluluk ve kusursuz sorumluluk türleri ortadan kalkmış bulunmaktadır. Modern ceza hukukuna, sorumluluk açısından artık fiilin sübjektifliği ilkesi egemen olmuş ve ceza hukuku kusur esası üzerine kurulu bir hukuk dalı haline gelmiş olmaktadır. Böylece bir insan ancak ve ancak kusuru varsa cezalandırılabilir. Daha açık bir ifadeyle, kişinin suç teşkil eden hareketinin cezalandırılması için bu fiil ile fail arasında psikik bir bağ bulunmalı, fiil failine psikolojik olarak yüklenebilmelidir. Sadece maddi bağlantı olarak nedensel ilişki, suçun oluşması için yeterli olmayacaktır. Bu bağlamda ülkemiz ceza hukukunda da gelişmeler sağlanmış, 765 Sayılı eski Türk Ceza Kanunu, objektif sorumluluğa izin veren madde hükümleri barındırması sebebiyle, bu objektif sorumluluk anlayışına son verilmek istenmiş ve birtakım düzenlemeler yapılarak 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu oluşturulmuştur. Esasen 765 Sayılı Ceza Kanunu da kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesine bağlı kalınarak hazırlanmıştı fakat istisna olarak birer objektif sorumluluk hali olan kastı aşan öldürme ve netice sebebiyle ağırlanmış suç kabul edilmişti. 5237 Sayılı Ceza Kanunu'ndaki 23. madde düzenlemesiyle bu istisna hallere de son verilmiş, kast edilenden daha ağır veya başka bir neticenin meydana gelmesi durumunda kişinin sorumluluğu ancak bu netice bakımından taksiri mevcutsa gündeme gelecektir.

Söz konusu düzenleme itibariyle kişi kastettiği temel suça yönelik hareketiyle birlikte, kastetmediği halde meydana gelen daha ağır veya başka bir neticeden ancak nedensel bir ilişki ve taksir bulunması koşuluyla sorumlu tutulacaktır. İşte söz konusu nedensellik bağı ve taksirin tespiti oldukça önemlidir. Zira bu suçlarda öngörülen soyut ceza miktarı hem kasıtlı suçun cezasından hem de taksirli neticenin cezasından daha yüksektir ve kişi ciddi bir suç ve cezalandırma ile sorumlu tutulmaktadır. Bu yüzden her somut olayda netice sebebiyle ağırlanmış suçun koşulları detaylıca irdelenmesi ve kişilerin haksız yere fazladan kat cezayla cezalandırılmalarının engellenmesi gerekmektedir. Aksi halde objektif sorumluluğu bertaraf etmek amacıyla ortaya çıkan bu düzenleme amacına ters düşecek ve kusursuz ceza olmaz ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Maddenin kusuru bulunmayan kişilerin cezalandırılması ve dolayısıyla insan haklarını ihlal etmesi tehlikesi barındırması sebebiyle çalışma konusu olarak seçilmiştir.

Çalışmada netice sebebiyle ağırlaşmış suç kavramı, hukuki niteliği ve ilgili müessesenin düzenleniş amacı üzerinde durularak, ilgili madde hükümlerinin somut olaya ne şekilde uyarlanabileceği açıklanmaya ve konu aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde genel olarak ceza sorumluluğu ve türlerinden bahsedilecek olup; netice sebebiyle ağırlaşmış suçun tanımı yapılarak hukuki niteliği izah edilmeye çalışılacak ve söz konusu düzenlemeyle ilgili olarak hem 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu hem de 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu incelenecektir. İkinci bölümde netice sebebiyle ağırlaşmış suçun esasına girilerek koşulları, çeşitleri ve ceza kanununun özel hükümlerinde düzenlenen netice sebebiyle ağırlaşmış suç tiplerinden uygulamada en sık rastlanılanlar ele alınacaktır. Son olarak üçüncü bölümde ise netice sebebiyle ağırlaşmış suça ilişkin sorunlardan teşebbüs, iştirak, içtima ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçun Anayasa'ya aykırılığı izah edilmeye çalışılacaktır.

BÖLÜM I

CEZA SORUMLULUĞU VE NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Ceza Sorumluluğunun Tanımı

Ceza hukukunda hukuki değerlerin korunması amacıyla, belli davranışları yasaklayan ve belli davranışları emreden normlar düzenlenir.¹ Bu normlar ise ihlali durumunda belirli bir müeyyide yani yaptırım ile karşılaşınca anlam ifade ederler ve söz konusu norma karşı gelen bir davranışın yaptırım ile cezalandırılması, ancak eylemi gerçekleştiren failin bu davranışından sorumlu tutulabilmesi halinde mümkündür. Bu çerçevede esasen ceza sorumluluğu, suç teşkil eden bir hareket sonucu ortaya çıkan neticeden, fail olarak kimin hangi şartlar ile sorumlu tutulabileceği anlamına gelir.²

Ceza hukukuna hâkim olan fiilin sübjektifliği ilkesi gereği, failin tipe uygun ve ihlal edici bir fiili icra etmesi suçtan söz edebilmek için yeterli olmayacak, ayrıca fiil ile fail arasında nedensel bir bağ ile birlikte psişik bir bağın da bulunması gerekecektir. Bu, cezai sorumluluğun sübjektifleştirilmesi sürecinin uygarlık tarihi açısından zafer olarak kabul edilen son derece önemli bir sonucudur.³

1.2. Ceza Sorumluluğu Türleri

Ceza hukuku esasen “sorumluluk” kıstası üzerine kurulu bir hukuk dalı olduğundan tarihsel süreçte ceza hukuku geliştikçe ceza sorumluluğunun dayalı olduğu kriterler de buna bağlı olarak zaman içinde değişim göstermiştir. Ancak kriterler farklı olsa da sorumluluk açısından her dönem birtakım fiillerin yasa koyucu tarafından yaptırım ile karşılanması sağlanmıştır.

Ceza hukuku tarihine bakıldığında, cezai sorumluluğun farklı kriterler temelinde çeşitli aşamalardan geçtiği görülmektedir. Sorumluluğun dayalı olduğu kriterler açısından ceza sorumluluğu üç ayrı başlık altında toplanabilir⁴: Başkasının fiilinden

¹ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 31.

² Kemal Topçu, **Kasten Yaralama Sonucu Ölüme Neden Olma**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 5.

³ Nevzat Toroslu ve Haluk Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 25.Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2019, s. 198.

⁴ Toroslu ve Toroslu, s. 198 vd.

(kolektif) sorumluluk, objektif (kusursuz) sorumluluk ve nihayet kusura dayalı (sübjektif) sorumluluk.

1.2.1. Başkasının Fiilinden Sorumluluk

Başkasının fiilinden sorumlulukta, neticenin oluşum sürecinde herhangi bir kusuru veya nedensel katkısı bulunmayan kişilerin sırf bir kabile, aile veya benzeri bir gruba dahil olmaları nedeniyle cezai sorumluluklarına gidilir.⁵ Söz konusu sorumluluk türü, devletin henüz kurulmadığı, insanların belirli bir kabile veya ulusa mensup olduğu çok eski dönemlerde ortaya çıkmıştır.⁶ Burada kişinin, salt bir aile veya kabileye üye olması sebebiyle, tamamen bir başkası tarafından sebebiyet verilen fiilden sorumluluğu doğmaktadır. Herhangi bir kabile üyesinin suç işlemesi üzerine söz konusu fiilden kabile reisinin sorumlu tutulması veya çocukların işlediği suçlardan babalarının sorumlu tutulması bu sorumluluk türüne örnektir.

Günümüz ceza hukukunda bu sorumluluk anlayışı terk edilmiş olup, failin cezalandırılması için kusurlu olması aranmaktadır. Türk hukukunda ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi Anayasa (AY)⁷ m.38 ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)⁸ m.20/1'de düzenlenerek, kişinin sadece kendi fiilinden dolayı sorumlu tutulabileceği ve dolayısıyla bir başkasının fiilinden sorumluluk anlayışının kabul edilemeyeceği kesin hükme bağlanmıştır.⁹

1.2.2. Objektif Sorumluluk

Bu sorumluluk türünde kişi, iradi bir hareketinin sonucu meydana gelen neticeden, işlediği fiil ile arasında herhangi bir psişik veya zihinsel bağın varlığı aranmaksızın, sadece maddi nedensellik bağı dolayısıyla sorumlu tutulur.¹⁰ Bu sorumluluğa objektif denmesinin nedeni, failin sübjektif durumunun incelenmiyor olmasıdır. Sadece objektif bakış açısıyla bir değerlendirme yapılmakta ve iradi bir hareket ile nedensellik bağının varlığı failin cezalandırabilmesi için yeterli olmaktadır.

Objektif sorumlulukta ceza anlayışında en önemli unsur nedensellik bağının varlığıdır. Fail yapmış olduğu hareket sonucunda meydana gelen ve suç teşkil eden

⁵ Topçu, s. 5.

⁶ Nazmiye Özenbaş, "Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlarda Ceza Sorumluluğunun Esası", **Doktora Tezi**, Anadolu Üniversitesi SBE, Eskişehir, Ocak 2012, s. 24.

⁷ 18.10.1982 Tarihli ve 2709 Sayılı T.C. Anayasası, **Resmî Gazete**, 9 Kasım 1982, Sayı:17863.

⁸ 26.09.2004 Tarihli ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, **Resmî Gazete**, 12 Ekim 2004, Sayı: 25611.

⁹ Hakan Hakeri, "Türk ve Alman Ceza Kanunlarının Genel Hükümlerinin Karşılaştırılması", Gunnar Duttge ve Yener Ünver (Ed), **Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi**, Cilt 2, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 34.; Toroslu ve Toroslu, s. 199.; Özenbaş, s. 25.

¹⁰ Koray Doğan, **Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 91.

neticenin gerçekleşeceğini aklından geçirmemiş ve hatta bunu tahmin edebilecek tecrübe veya bilgiyi taşımasa bile, hareketi ile netice arasında objektif uygunluğun bulunması nedensellik için yeterli sayılmaktadır.¹¹ Bu sorumluluk türünde failin meydana gelen neticeyi öngörmüş olup olmadığına bakılmaksızın, failin hareketinin neticeye sebebiyet vermesi önem taşır. Yani kişinin o neticenin meydana gelebileceğini öngörüp öngörmemesinin bir ehemmiyeti yoktur.

Söz konusu sorumluluğu kasttan ayıran husus isteme unsuru; taksirden ayıran husus ise failin neticeyi öngörebilir durumda olup olmadığının araştırılmamasıdır. Gerçekten de bu sorumlulukta neden olduğu sonuç açısından failin psikik durumu üzerinde herhangi bir inceleme yapılmaz, failin neticenin gerçekleşmesini istemiş olması ve neticeyi öngörebilecek durumda olup olmadığı araştırılmaz.¹²

Objektif sorumluluk türü esasen kilise hukukuna dayanan, “*hukuka aykırı davranan bunun bütün neticelerine katlanır (versari in re illicita)*” anlayışının kalıntısıdır.¹³ Gerçekten de bu öğretiyeye göre yasal olmayan bir durum içinde olan kişi kusuru olmasa bile içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan her tür neticeden sorumlu tutulur. Bu anlayışın izleri 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunumuzda¹⁴, failin kastedilenden daha ağır veya başka bir neticeye neden olması halinde objektif sorumluluğa göre failin kusurlu olmasının aranmamasında kendini gösterir (m.451, 452).¹⁵ Bu anlayış ülkemiz ceza hukukunda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun kabulüne kadar hâkim olmuştur.

1.2.3. Kusura Dayalı Sorumluluk

“Kusursuz ceza olmaz” ilkesi, çağdaş ceza hukuku anlayışının temel prensiplerinden olup, failin işlemiş olduğu suçtan dolayı şahsen kınandığı hallerde cezalandırılmasını ifade eder.¹⁶ Hak ile haksızlığı, iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış birbirinden ayırma ve bu anlayışa göre hareket etme yeteneği olarak tanımlanan isnat kabiliyetine sahip bir kişi ancak kusurlu hareket edebilir. Kişinin kanunda suç teşkil eden eyleminden sorumlu tutulması için kusur ilkesinin varlığı gerekir.¹⁷ Buradan hareketle kusura dayalı

¹¹ Samet Can Olgaç, **Kasten Yaralama Neticesinde Ölüme Neden Olma Suçu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 28.

¹² Doğan, s. 95.; Toroslu ve Toroslu, s. 200.

¹³ Cengiz Otacı, **Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten Öldürme Suçları**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 621.

¹⁴ 01.03.1926 Tarihli ve 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu, **Resmî Gazete**, 13 Mart 1926, Sayı: 320.

¹⁵ Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 242.

¹⁶ Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 51.

¹⁷ M. Emin Artuk ve diğerleri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 52.

sorumlulukta ceza sorumluluğu için, failin bir iradi hareketi ve bu hareket ile sebebiyet verilen netice arasındaki nedensellik bağı yeterli görülmemekte, bunlarla birlikte söz konusu netice açısından kişinin kusurlu olması ceza sorumluluğunun en önemli unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Yani fail meydana gelen neticeden, ancak kendisine atfedilebilen kusur oranında sorumlu tutulabilecektir.¹⁸

Ceza hukukunun gelişimi sayesinde ki, başkasının fiilinden sorumluluk ve objektif sorumluluk dönemleri geride bırakılmış ve sübjektif sorumluluk esaslarına ulaşılarak meydana gelen neticeden sorumlu tutulması için failin en azından taksirinin olması gerektiği kabul edilmiştir.¹⁹

Objektif sorumluluk sadece sonuçtan doğan sorumluluk iken, kusur ilkesi failin ancak fiili kendisine yüklenebilirse cezalandırılmasını öngörmektedir. Dolayısıyla bu sorumluluk türünde fail, kusurlu hareket etmiş olmalı ki eyleminden sorumlu tutulabilsin. Gerçekten de fail isnat kabiliyetine sahip bir şekilde, bilerek ve isteyerek fiili işlemelidir ki sorumluluğu söz konusu olsun. Failin kast veya taksir derecesinde kusuru yoksa cezalandırılması mümkün olmayacaktır.²⁰

Bir hareketin, ceza hukukunda anlam ifade etmesi ve ceza sorumluluğunun doğabilmesi için ortada iradi bir hareket bulunmalıdır. Ancak tek başına bir iradi hareket sorumluluk için yeterli olmayıp kusur açısından sübjektif bir değerlendirme de yapılmalıdır ki bu nedenle kusur sorumluluğu aslında sübjektif sorumluluk anlamına gelmektedir. Sübjektifliğin anlamı ise, sorumluluğun kişinin iradesinden kaynaklanmasıdır. Kural olarak sorumluluk için failin hareketi ve neticeyi düşünmesi, bilmesi ve istemesi gerekir ki buna kasta dayanan sübjektif sorumluluk denir. Failin hareketi bilerek ve isteyerek yapması ve fakat neticesini tahmin etmemesi ise taksire dayanan sübjektif sorumluluktur.²¹

Bu sorumluluk türünün esasını oluşturan kusursuz ceza olmaz ilkesi, ceza hukukunun diğer önemli prensiplerinden olan ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi ile de ilgilidir. Nitekim bu ilkeye göre ceza hukukunda suçu kim işlediyse o cezalandırılır. Kimsenin, bir başkasının işlediği fiilden sorumluluğu söz konusu olamaz. Ceza sorumluluğu kusurlu bir fiilin varlığı durumunda söz konusu olur ve dolayısıyla kusursuz ceza olmaz ilkesi aynı zamanda kusursuz suç olmaz anlamına gelir ki,

¹⁸ Topçu, s. 6.

¹⁹ Hakan Karakehya, “Netice Sebebiyle Ağırlaşan Suçlarda Ağırlaşan Neticenin Muhtemel Olmasının Cezai Sorumluluğa Etkisi”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Nisan 2009, Yıl 4, Sayı 9, s. 156.

²⁰ Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 33.

²¹ Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 427.

kusursuz bir fiilden dolayı bir kişinin cezalandırılması cezanın şahsiliği ilkesine aykırılık oluşturur. Nihayet şahsilik ilkesi, failin suç teşkil eden eyleminden ötürü kınanmasını ifade eden kusur ilkesinin doğal bir sonucu olmakla hem kusursuz kişiye ceza verilemez hem de verilen ceza failin kusuruyla orantılı olmalıdır.²²

1.3. TCK'da Ceza Sorumluluğu

1.3.1. Genel Olarak

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun birinci kitap, ikinci kısım, birinci bölümünde “ceza sorumluluğunun şahsiliği, kast ve taksir” düzenlenmiş olup, bölüm başlığından ceza sorumluluğunda şahsilik ilkesinin benimsenmiş olduğu, bununla birlikte kast ve taksir olarak manevi unsurların arandığı anlaşılmaktadır. Ancak önceki 765 sayılı Türk Ceza Kanunumuz, temeli tamamen kusurluluğa dayanan bir sorumluluk türüne göre hazırlanmamış, bünyesinde objektif sorumluluğa ilişkin suçlar da bulundurmıştır.

Nitekim 765 sayılı TCK, 45. madde birinci fıkrasında “*Cürümde kasdin bulunmaması cezayı kaldırır. Failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan bir fiilden dolayı kanunun o fiile ceza tertip ettiği ahval müstesnadır.*” ifadesiyle ceza hukukunda kastın varlığını esas olarak kabul etse de devamında istisnai bir düzenleme yapmıştır. Şöyle ki; suç teşkil eden bir neticenin oluşumuna sebebiyet veren failin, yasal bir düzenlemenin bulunduğu hallerde, oluşan neticeye yönelik kastı bulunmasa dahi bu neticeden sorumlu tutulacağı istisna olarak hüküm altına alınmıştır. Bu istisnalar objektif sorumluluğun kabul edildiği suçlar ve taksirli suçlardır.²³

765 sayılı TCK'da objektif sorumluluğun kabul edildiği suçlardan biri bu yasanın 452. maddesinde düzenlenen kastın aşılması suretiyle insan öldürme suçudur. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında “*katil kastiyle olmayan darp ve cerh veya bir müessir fiilden telefi nefis husule gelmiş olursa*” failin cezalandırılacağı ve sebebiyet verdiği neticeden failin kast ve taksirine bakılmaksızın, kusuru aranmaksızın sorumlu tutulacağı belirtilmiştir. Bu tür bir sorumluluğun kilise hukukuna dayanan, “*hukuka aykırı davranan bunun bütün neticelerine katlanır (versari in re illicita)*” anlayışının kalıntısı olduğu ve dolayısıyla günümüz ceza hukuku ilkeleriyle bağdaşmadığı açıktır.²⁴

²² Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 77-78.

²³ Topçu, s. 7.

²⁴ Seydi Kaymaz, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 87/4 Maddesinde Düzenlenen Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama Suçu”, **TBB Dergisi**, Sayı 58, Yıl 2005, s. 75. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-58-135> e.t: 11/01/2021.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunumuza, kusursuz ceza olmaz ve cezaların şahsiliği ilkeleri hâkim olmakla, objektif sorumluluk anlayışı terk edilmiştir. Bu sorumluluk türünde kusur araştırmasının yapılmaması, “kusursuz ceza olmaz” ve Anayasamızın 38/7.maddesi ile 5237 Sayılı TCK’nın 20/1.maddesinde düzenlenen “cezaların şahsiliği” ilkelerine aykırı olması sebebiyle, 5237 sayılı TCK bu anlayışa yer vermemiş ve failin sebebiyet verdiği netice bakımından sorumluluğunun doğabilmesi için tek başına nedensellik bağına yeterli görmeyip en az taksir düzeyinde kusur şartı getirmiştir (TCK m.23).²⁵ Nitekim Yargıtay kararlarında da tek başına nedensellik bağına varlığının yeterli olmadığı, kastedilenden başka bir neticeden failin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için neticenin ayrıca faile yüklenip yüklenmeyeceği hususunun değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.²⁶

1.3.2. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi

İtalyan Ceza Kanunu’nun etkisinde kalarak hazırlanan 765 sayılı kanunla, kastın aşılması suretiyle işlenen suçlarda meydana gelen sonuç ile fail arasında sübjektif bağ aranmadan cezai sorumluluk kabul edilmekteydi.²⁷ Eski TCK döneminde, 5237 sayılı kanunun genel hükümler bölümünün 23.maddesindeki gibi açıkça kanunda düzenlenmeyen neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç müessesesi, objektif sorumluluk kavramıyla ilişkilendirilmekteydi.²⁸ Kastın aşılması şeklinde işlenen suçlar ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda oluşan, netice ile fail arasında psişik bir bağ aranmadan sorumluluk doğmaktaydı. Bu suçların eski kanundaki genel dayanağını m.45 oluşturur. Maddeye göre cürümde kastın bulunmaması cezayı kaldırır. Bununla birlikte failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan fiillerin cezalandırılacağı durumlar ise istisna olarak kabul edilmiştir. Bu hükümle kanunda öngörülen suçlar açısından taksir sorumluluğu ve objektif sorumluluk hali kabul edilmiş bulunmaktadır.²⁹

Öğretide objektif sorumluluğu istisnai ve kusursuz sorumluluk hali olarak kabul eden görüş baskın olmakla birlikte³⁰ bu sorumluluğu kusur sorumluluğu ya da kusuru aşan sorumluluk hali olarak kabul eden yazarlar da vardır.³¹

²⁵ Olgaç, s. 28.

²⁶ Yargıtay 3. CD., T. 26/09/2016, E. 3550, K. 16244, “... Nedensellik bağı meydana gelen netice açısından varlığı zorunlu ise de tek başına yeterli olmayıp neticenin ayrıca faile yüklenip yüklenmeyeceği değerlendirilmelidir...” [Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı](#) e.t: 02/01/2021.

²⁷ Doğan, s. 43.

²⁸ Alev Dilber, “Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suç”, Gunnar Duttge ve Yener Ünver (Ed), **Alman Ceza Hukuku Açısından TCK’nın Kusur İlkesi**, Cilt 2, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 179.

²⁹ Özenbaş, s. 301.

³⁰ Karakehya, s. 156.; Özenbaş, s. 302.

Ceza hukuku anlamında birinin sorumlu tutulmasının dayanağı kasta dayalı olup, bugün bunun tek istisnasını taksire dayalı sorumluluk oluşturur. Onun haricinde hiçbir sübjektif bağ aranmadan yalnızca nedensellik bağlantısının varlığıyla yetinilerek bir kişinin cezalandırılmasına neden olacak bu düzenlemelere 5237 sayılı ceza kanununda yer verilmemesi isabetli olmuştur.³²

1.3.2.1. Kastın aşılması suretiyle adam öldürme

765 sayılı kanunun 452. maddesi, kastın aşılması suretiyle işlenen suçların klasik örneğidir. Maddeye göre, öldürme kastı olmadan hareket eden failin, bu hareketiyle ölüm sonucuna sebebiyet vermesi halinde, kasten öldürme suçuna göre daha az cezayla cezalandırılması öngörülmüştür. Burada tipikliğin gerçekleşmesi için failin yaralama kastıyla hareket etmesi zorunludur. Başka bir deyişle, kanun metninde kullanılmış olan “*katil kastıyla olmayan...*” ifade dolayısıyla fail öldürme kastını taşımamalıdır. Aksi halde kasten öldürmeden sorumluluk doğacaktır.³³

Kastın aşılması suretiyle işlenen bir suçtan bahsedebilmek için fail kasıtlı bir hareket gerçekleştirmeli, kasten gerçekleştirilen bu temel hareketin sonucunda failce istenmeyen ağır bir netice meydana gelmeli, kasıtlı hareket ile ağır netice arasında nedensellik bağı bulunmalı ve bu ağır neticeden failin sorumlu tutulabilmesi için kanunda açık bir düzenleme olmalıdır. Ayrıca temel suç ile gerçekleşen netice arasında ağırlık farkı (yaralama – öldürme) olmalıdır. Eğer ağırlık farkı değil de nitelik farkı bulunuyorsa (cinsel saldırı sonucu mağdurun ölmesi gibi) o halde kastın aşılması suretiyle işlenen suçtan değil, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan söz edilir.³⁴

Bu kanun döneminde gerçekleşen ve Yargıtay’ın önüne gelen bir olayı³⁵ örnek vermek gerekirse; jandarma eri olarak görev yapan sanığa, hakaret ve dövme suçundan aranan maktulü yakalayıp getirmesi emri verilmesi üzerine sanık, olay yerine giderek maktulü yakalamaya çalışırken maktulün balkondan atlamak suretiyle kaçmaya kalkıştığı anda silahıyla bir el ateş etmiş ve kalçasından yaralanan maktul ölmüştür. Yargıtay sanıkta öldürmeye yönelik bir kastın bulunmadığına ve fakat erin silah

³¹ Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Cilt II**, 14. Bası, Der Yayınevi, İstanbul 2019, s. 528 vd.

³² Doğan, s. 44.

³³ Nurullah Tekin, “Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama Suçunun 765 ve 5237 Sayılı Kanun Açısından Değerlendirilmesi”, **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 78, Haziran 2009, s. 1765 vd.

³⁴ İrem Yılmaz, “Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Kavramı ve Bununla İlgili TCK Hükümlerinin Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul 2011, s. 13.

³⁵ Yargıtay 1. CD., T. 27/1/1976, E.3574, K.261. [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

kullanmasını gerektirecek bir durumun da somut olayda mevcut olmadığına kanaat getirerek, sanığın TCK m.452/1'den cezalandırılması gerektiğine karar vermiştir.

Müessir fiil kastıyla hareket eden fail, ölüm sonucunu öngörmemiş olsa da hareket ile ölüm neticesi arasındaki nedensellik bağı dolayısıyla m.452'den sorumlu tutulur. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da suçun hafifletici sebepleri düzenlenmiştir. Buna göre failin fiilinden önce var olup da failce bilinmeyen hallerin birleşmesi (kronik kalp rahatsızlığı gibi) veya failin iradesi dışında öngörülmeven sebeplerin eklenmesiyle (mağdurun tedavi için hastaneye götürüldüğü ambulansın kaza yapması gibi) ölüm neticesi meydana gelmişse fail sorumluluktan kurtulmaz fakat cezasında indirim uygulanır.

Görüldüğü gibi bu suçlarda, gerçekleşen neticeye tedbirsizlik veya dikkatsizlik sonucu sebebiyet verilip verilmediğine bakılmaksızın her türlü unsurun araştırılmasından vazgeçilerek ve sadece nedensellik bağının mevcudiyeti yeterli görülerek fail cezalandırılmaktadır. Buna göre kastın aşılması suretiyle işlenen suçlarda istenmeyen netice açısından sorumluluğun sınırını failin kastı veya taksiri değil, nedensellik bağı belirlemektedir.

Kastın aşılması suretiyle adam öldürme suçu eski kanunda, meydana gelen netice esas alınarak adam öldürme cürümleri arasında düzenlenmiş iken, yeni kanunda kastın yöneldiği temel suç göz önünde bulundurulmuş ve temel suçla korunan hukuki değere göre her temel suçun devamında ele alınmıştır. Yeni kanunun bu yaklaşımı daha isabetlidir. Zira bu suçlara asıl karakteristiğini veren husus kastın yöneldiği temel suçtur.³⁶

1.3.2.2. Kastın aşılması suretiyle müessir fiil

Kasta dayalı sorumluluğun istisnalarından bir diğeri de kastı aşan müessir fiil suçudur. 765 sayılı kanununun 456. Maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında müessir fiilin diğeri ağır neticeleri düzenlenmiştir. Bu maddelerin devamında, m.458'de ise *“Geçen maddelerde beyan olunan ahvalde fiil; netice itibariyle failin asıl maksadını tecavüz etmiş olduğu takdirde ceza üçte birden yarısına kadar eksiltilir.”* hükmü yer almaktadır.³⁷

³⁶ Doğan, s. 45-46.

³⁷ Aykut Alp Kapusuzoğlu, “Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2011, s. 19.

Bu suçtan söz edebilmek için de kastı aşan adam öldürme suçunda olduğu gibi fail müessir fiil kastıyla hareket etmelidir. Meydana gelen netice failin kastettiğinden daha ağır bir müessir fiildir. Eğer ölüm neticesi meydana gelmişse kastı aşan adam öldürme suçu mevzubahis olacaktır.³⁸

765 sayılı TCK m. 458 hükmünün cezada indirim öngörmesi dikkat çeken önemli bir husustur. Zira bugünkü kanunda bu şekilde bir ceza indirimi düzenlenmemiştir. Bunun gerekçesi ise, eski düzenlemede meydana gelen neticeden failin sorumluluğuna gidebilmek için, hareket ile ağır netice arasında sübjektif bağ aranmadan yalnızca nedensellik bağının yeterli görüldüğü objektif sorumluluk anlayışının kabul edilmiş olmasıdır.³⁹ Buna karşılık bugünkü düzenlemede ağır veya başka netice açısından sorumluluğun doğması için failin en azından taksirinin bulunması şartı aranmaktadır.

1.3.2.3. Diğer netice sebebiyle ağırlaştırılmış suçlar

Suçun oluşması için aranan neticeden başka daha ağır bir sonucun meydana gelmesi sebebiyle cezanın artırılmasını öngören suçlara neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlar denir. 765 sayılı TCK döneminde failin istemiş olduğundan daha ağır netice, kast veya taksirin varlığı aranmaksızın sadece maddi nedensellik bağına dayanarak faile isnat edilmektedir. Bu suçlarda temel suç ile ağır veya başka netice arasında nitelik farkı bulunmaktadır. Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlarda, kastın aşılması suretiyle işlenen suçlardan farklı olarak, failin ilk hareketini kasıtlı ya da taksirli gerçekleştirme arasında herhangi bir fark yoktur. Yine bu suçlarda da temel suç ile netice arasında nedensellik ilişkisi aranmaktadır.⁴⁰

765 Sayılı TCK’ da düzenlenen; taksirle su basmasına sebebiyet verenin hareketi sonucu bir kişinin ölmesi (m. 375/2), iftira suçunda iftiraya uğrayanın tutuklanmasına neden olunması (m. 285/2), kasten müessir fiile maruz kalan gebe kadının çocuğunu düşürmesi (m. 456/3) neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlara örnek olarak gösterilebilir.

765 sayılı TCK m.418’de düzenlenen ırza geçme, namusa tasaddi ve küçüklerle cinsi temas suçlarında, fiilin mağdurun ölmesine, bir hastalığa yakalanmasına, sağlığına zarar gelmesine, herhangi bir uzvunun görev yapamaması veya ayıplı kalmasına sebebiyet vermesi halinde failin bu neticeler bakımından kastı veya taksiri aranmaksızın sadece temel suç ile olan nedensellik bağına dayanarak sorumluluğu

³⁸ Özenbaş, s. 304.

³⁹ Doğan, s. 48.

⁴⁰ İrem Yılmaz, s. 14.

yoluna gidilecektir. Failin bu ağır neticelere yönelik kastı bulunmamalıdır. Aksi takdirde failin bu ağır neticelerden kasıtlı sorumluluğu doğacaktır.⁴¹

765 Sayılı TCK'nın geçerli olduğu dönemde, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar ve kastın aşılması suretiyle işlenen suçların ayrı kavramlar olduğu savunulmaktaydı. Failin hareketiyle meydana gelen netice, sadece işlenen suçun cezasını arttırıyorsa netice sebebiyle ağırlaşmış suç; buna karşılık fiilin ayrı ve bağımsız bir hukuki nitelik kazanmasına ya da yeni bir suç tipinin ortaya çıkmasına sebebiyet veriyorsa kastın aşılması suretiyle işlenen suç söz konusu olmaktadır.⁴²

1.3.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu çağdaş ceza hukukundaki gelişmelere paralel olarak ve Anayasa'da öngörülen kusur ilkesinin zorunlu bir sonucu olarak objektif sorumluluk hallerine yer vermemiştir.⁴³ Bu doğrultuda 1 Haziran 2005'te kabul edilen 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.23'te "*Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir.*" hükmünü düzenlemiştir. Kanununun genel hükümlerinde, netice sebebiyle ağırlaşmış suç başlığı altında ele alınan bu düzenleme aşağı yukarı Alman Ceza Kanunu'nun 18. maddesinin bir çevirisi olup, "en azından taksir" ölçüsü bizim hukukumuzda da açıkça aranan bir kriter olmuştur.⁴⁴ Görüldüğü üzere daha ağır veya başka neticeden failin sorumlu tutulabilmesi için nedensellik bağımlı yeterli gören 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun aksine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu nedensellik bağlantısının yanında kusur kriterini de esas almış ve daha ağır veya başka netice açısından sorumluluğun kusura dayalı bir sorumluluk olmasını sağlamak istemiştir.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde, kastedilenden daha ağır bir neticenin gerçekleşmesi halinde "kastın aşılması suretiyle işlenen suç" kavramı, kasten veya taksirle gerçekleştirilen eylemden daha ağır ve başka bir neticenin gerçekleşmesi halinde ise "netice sebebiyle ağırlaşmış suç" kavramı kullanılmaktaydı. 5237 Sayılı

⁴¹ Özenbaş, s. 305.

⁴² İrem Yılmaz, s. 14.

⁴³ Necati Meran, **Açıklamalı-İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s. 130.

⁴⁴ Kapusuzoğlu, s. 20. Alman Ceza Kanununun (StGB) 18. paragrafında yer alan düzenlemeye göre "Kanunun fiilin özel neticesine bağlı olarak öngördüğü ağır cezadan fail veya şerikin cezalandırılabilmesi için bu netice bakımından onlara en azından taksir isnadında bulunması gerekir". Nakleden, Doğan, s. 88.

TCK kastın aşılması suretiyle işlenen suç kavramını, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç kavramı içerisine alarak, 23.madde başlığında “neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç” ifadesini kullanmayı tercih etmiş ve kastın aşılması suretiyle işlenen suç kavramını kullanmamıştır. Madde metnindeki düzenlemeye göre; “...kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi...” şeklindeki ifade hem neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçları hem de kastın aşılması suretiyle işlenen suçları hüküm altına almaktadır. Gerçekten de “...kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi...” şeklindeki ifade; “bir fiilin kastedilenden daha ağır bir neticeye sebebiyet vermesi” ve “bir fiilin başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi” şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Bu bağlamda kastedilenden daha ağır bir neticenin gerçekleşmesi kastın aşılmasını, kastedilenden başka bir neticenin gerçekleşmesi ise netice sebebiyle ağırlaşmış suçu ifade etmektedir. Bu iki kavramın kanunun tek bir maddesi ile düzenlenmesi isabetli olmuştur.

1.4. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçun Tanımı

Suçlar kural olarak kasten, istisnai hallerde ise taksirle işlenir. Bununla beraber, bir kişinin suç teşkil eden davranışı, kastedilenden başka veya daha ağır bir neticeye sebebiyet verebilmektedir.⁴⁵ Örneğin, failin yaşlı birine karşı cinsel saldırı eyleminde bulunması sonucu kişinin ölmesi. Bunun gibi kast ve taksir kombinasyonundan oluşan “karma suçlar” kanunda “neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç” başlığı altında düzenlenmiştir.⁴⁶

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçların kökeni Kanonik hukuktaki “versari in re illiciata” anlayışına dayanmaktadır.⁴⁷ Söz konusu anlayışın hâkim olduğu dönemlerde kastedilenden daha ağır veya başka bir netice meydana geldiğinde kişinin sorumluluğu kusursuz (objektif) sorumluluğa göre belirlenmekteydi. Failin meydana gelen neticeden sorumluluğunun doğabilmesi için failin fiili ile netice arasında illiyet bağının varlığı yeterli kabul edilmekte ve gerçekleşen daha ağır veya başka netice ile fail arasında manevi bir bağın varlığı önemsiz olup, netice bakımından failin kasıtlı veya taksirli hareket edip etmediği tartışılmamaktaydı.⁴⁸ Kısaca bu anlayışa göre hukuka aykırı bir davranış halinde olan fail kusuru aranmaksızın, gayri meşru davranışından kaynaklı

⁴⁵ Artuk ve diğerleri, s. 466.

⁴⁶ Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 242-244.

⁴⁷ Özenbaş, s. 6.

⁴⁸ Artuk ve diğerleri, s. 467.

tüm neticelerin sorumluluğuna katlanmakla yükümlüdür.⁴⁹ Ancak gelişen ceza hukuku ve kusursuz ceza olmaz ilkesi, kusurun aranmadığı bu tür bir sorumluluğun uygulanmasını engellemiş ve kusur sorumluluğunu kabul etmiştir. Bu sayede bir fiilin suç tipinde belirtilenden daha ağır veya başka bir neticeye sebebiyet vermesi halinde failin bu neticeden sorumluluğunun doğabilmesi için en azından taksirle hareket etmesini aramıştır.⁵⁰

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 1 Haziran 2005’ de yürürlüğe girmiş ve konuyla ilgili olarak “*Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir.*” hükmünü düzenlemiştir.

Söz konusu hükmün düzenlenmesiyle birlikte “*versari in re illicita*” anlayışı çağdaş ceza hukuku tarafından terk edilmiştir. Zira kişinin kusurunun aranmadığı objektif sorumluluk türü “kusursuz ceza olmaz” ilkesiyle açıkça çelişmektedir.⁵¹ Ülkemiz ceza hukuku öğretisinde kusursuz sorumluluk hallerinin mevzuattan çıkarılması gerektiği uzun süre ifade edilmiş ve bu gereklilik esasen Anayasada öngörülen kusur ilkesinin doğal ve zorunlu bir sonucudur.⁵² Öğretide uzun süre boyunca ileri sürülen bu görüşün kanunda düzenlenerek yasalaşması kusursuz suç ve ceza olmaz prensibinin ana ilke olduğu modern ceza hukukunda objektif sorumluluğu engelleyecektir.⁵³

Nihayet ceza sorumluluğuna hâkim ilkeler sonucu isabetli olarak getirilen bu düzenlemeyle, 765 sayılı TCK’da kabul edilen kusursuz sorumluluk anlayışına yâni fiilin kastedilenden daha ağır veya başka bir neticeye sebebiyet vermesi halinde bu özel netice bakımından failin kusurunun aranmadan sorumlu tutulmasına son verilmiştir. Dolayısıyla fail kanunda suç olarak düzenlenen bir fiili neticesinde daha ağır veya başka bir neticeye sebep olmuş ise bu özel neticeden sorumlu olabilmesi için failin en azından taksiri bulunması gerekmektedir.

Bu açıklamalar sonucunda bir tanım yapılacak olursa 5237 sayılı TCK m.23 ışığında netice sebebiyle ağırlanmış suç, kasten işlenen temel suç tipine ek olarak, bu suçun sebebiyet verdiği daha ağır veya başka neticeden failin en azından taksirle hareket etmesi durumunda sorumlu olabileceği ve temel suça oranla daha ağır ceza ile

⁴⁹ Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 242.

⁵⁰ Özenbaş, s. 6.

⁵¹ Meran, s. 130.

⁵² Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu, **Kast ve Taksir**, 1.Bası, Kazancı Hukuk Yayınları-190, İstanbul 2005, s.505.

⁵³ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 497-498.

cezalandırılmasını gerektiren suçlar olarak tanımlanabilir.⁵⁴ Tanımdan da anlaşılacağı üzere neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, kasten işlenen bir suç meydana gelen özel netice sebebiyle ağırlaşır ve dolayısıyla fail daha ağır bir cezayla cezalandırılır.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suç esasen, istenerek yapılan fiilden dolayı meydana gelen istenmeyen neticelerden sorumluluğun şartlarını düzenler. Bu düzenlemenin temel amacı objektif sorumluluğun önlenmesi ve kişilerin ancak kusur sorumluluğuna göre cezalandırılabilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla 5237 sayılı TCK'nın 23.maddeyi düzenlemesiyle birlikte kusursuz sorumluluk anlayışı terkedilmiş, kusura dayalı sorumluluk benimsenmiş⁵⁵ ve meydana gelen daha ağır veya başka neticeden failin sorumluluğu en azından taksirinin bulunmasına bağlanmıştır.

Uygulamada sıkça örnek verilen bir olay üzerinden konuyu açıklamak gerekirse; A ve K'nın aynı apartmanda komşu oldukları, bir sebepten dolayı tartışmaya başladıkları ve K'nın A'nın üzerinde yürüdüğü esnada A'nın oğlu O'nun annesi koruma amacıyla bulduğu bir terliği K'ya fırlattığı, terliğin K'nın cinsel organına isabet ettiği, kalbinden rahatsızlığı bulunan K'nın ise bu fiil üzerine hayatını kaybettiği olayda, O'nun yaralamaya yönelik kastı varken ve bu kastla hareket etmişken, kastettiği dışında başka bir netice olarak ölüm meydana gelmiştir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.23 gereği fail bu neticeden sırf nedensel bir bağın bulunması sebebiyle değil, ölüm sonucunun gerçekleşmesinde en azından taksiri bulunuyorsa sorumlu tutulacaktır. Dolayısıyla burada incelenmesi ve araştırılması gereken durum, bir terlik fırlatılması ile ölüm sonucunun gerçekleşeceğinin O tarafından öngörülmesi gerekip gerekmeyeceğidir. Eğer terlik atma fiilinin, ölüm sonucuna sebebiyet vermesi öngörülebilir bir durum ise O m.87/4'ten sorumlu tutulacak, öngörülebilir bir netice değilse O, sadece kasten yaralamadan sorumlu tutulacaktır. Sadece aradaki nedensel ilişkinin varlığına dayanılarak kastedilenden daha ağır veya başka neticeden kişinin sorumlu tutulması, ceza hukukunun temel ilkelerinden olan kusur ilkesine aykırı olacağından ilgili madde düzenlemesi adil ve hukuka uygundur.⁵⁶ Yukarıdaki örnekte elbette ki çocuğun, annesini komşunun saldırısından koruma nedeniyle yaptığı davranışı açısından meşru savunma hükümleri, çocuğun yaşı ve yaralamanın basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olup olmadığı ayrıca somut olayın şartlarına göre değerlendirilecektir.

⁵⁴ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 503; Artuk ve diğerleri, s. 468.

⁵⁵ Meran, s. 130.

⁵⁶ Hakan Hakeri, **Sorularla Ceza Hukuku**, TBB Yayınları:94, 1. Baskı, Eylül 2005, s. 49-50.

1.5. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçun Hukuki Niteliği

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda kastedilen suça yönelik “bir hareket” ve bu harekete bağlı bir şekilde meydana gelen “iki netice” söz konusudur.⁵⁷ İşte bir kişinin kanunda suç olarak kabul edilmiş bir fiilin icrasını gerçekleştirirken kastettiği neticeden daha ağır veya başka bir neticeye sebebiyet vermesi halinde neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerinin uygulanabilirliği söz konusu olur. Netice sebebiyle ağırlaşmış suç, belli bir suçun oluşması için yeterli olan neticenin yanı sıra daha ağır ya da başka bir neticenin gerçekleşmesi dolayısıyla cezanın arttırılmasını gerektiren ve karma bir nitelik arz eden suç tipi olarak kanunda düzenlenmiştir.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç, 26.09.2004 tarihinde kabul edilen 5237 Sayılı TCK'nın Genel Hükümler Kitabının “Ceza Sorumluluğunun Esasları” başlığını taşıyan ikinci kısmının birinci bölümünde düzenlenmiştir. Kanun koyucunun suçun manevi unsuruna hayat veren kast ve taksirle birlikte aynı bölümde düzenlemesi, ayrıca kast ve taksirden bir arada bahsetmesi netice sebebiyle ağırlaşmış suçun aslında karma ve sübjektif bir sorumluluk türü olduğunun göstergesidir.⁵⁸

Kasıtlı bir fiil sonucu meydana gelen netice itibariyle cezanın ağırlaştırılmasına sebebiyet veren bu suçları yine cezayı arttıran nitelikli hallerle karıştırmamak gerekir. Zira nitelikli haller suçun maddi unsurlarından olup, sorumlu tutulabilmesi için failin bu hallere yönelik kastının bulunması gerekir. Başka ifadeyle cezayı arttıran nitelikli hali failin bilmesi ve istemesi gerekir. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ise suçun netice itibariyle ağırlaşmış şekli o suçun bir unsuru olmayıp, meydana gelen daha ağır veya başka netice bakımından da taksir aranmaktadır.⁵⁹ Nitelikli haller suçun basit şekline eklenen birtakım özelliklerle (örneğin yaralamanın silahla işlenmesi ya da öldürme suçunun altsoya işlenmesi gibi) oluşur. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ise netice, korunan hukuki yarar olarak temel suçtan ya daha ağırdır ya da daha başkadır.

Konuyu somutlaştırmak ve daha anlaşılır kılmak adına Yargıtay'ın kararına konu bir olayı⁶⁰ ele almak faydalı olacaktır. Sanığın, maktulü yaralama kastıyla takip ettiği, uygun bir anda elindeki künt cisimle maktulün hayatî bölgelerini hedef alarak

⁵⁷ Doğan, s. 109.

⁵⁸ Soyaslan, s.454.

⁵⁹ Doğan, s. 11-12.

⁶⁰ Yargıtay 1. CD., T. 5/12/2012, E. 4586, K. 9095, Nakleden, Gülsün Ayhan Aygörmez Uğurlubay, “Alman ve Türk İçtihatlarında Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama Suçunda Nedensellik ve Objektif İsnadiyet”, **MÜHF-HAD**, C.21, S.1, s. 66, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271089> e.t.:03/05/2021

yaraladığı, maktûlün ise kafa travmasına bağlı kafa kemik kırıklarıyla beraber, beyin kanaması sonucu öldüğü olayda Yargıtay sanığın TCK m. 87/4'ün ikinci cümlesinden sorumlu tutulması gerektiğine hükmetmiştir. Öncelikle sanığın m.87/4'ten cezalandırılması içim meydana gelen ölüm neticesine yönelik kastı veya olası kastı bulunmamalıdır. Aksi halde sanık direkt kasten öldürme suçunu düzenleyen m.81'den sorumlu tutulacaktır. Bununla beraber sanık yaralama kastıyla hareket ederken kastettiğinden başka bir netice olarak ölüm sonucu meydana gelmiştir. Yaralama hareketi ile meydana gelen ölüm neticesi arasındaki nedensel ilişki raporla tespit edildikten sonra sanığın netice açısından taksirinin olup olmadığı tespit edilecektir. Buna göre hayati bir bölge olan kafaya künt bir cisimle vurulması sonucunda kişinin beyin kanaması geçirmesi, kafa kemiklerinin kırılması dolayısıyla ölmesi öngörülebilir bir durumdur. Dolayısıyla netice açısından filin taksiri mevcuttur. Bu şekilde TCK m.23'ün şartları gerçekleşmiş olduğundan sanığın m.87/4'ten sorumlu tutulmasına dair Yargıtay'ca verilen karar yerindedir.

Kişinin gerçekleştirmek istediği neticeden daha ağır ya da başka bir neticenin meydana gelmesi halinde oluşan daha ağır ya da başka neticeden sorumlu tutulabilmesi için taksir düzeyinde kusurunun aranmasından ötürü bu suçların hukuki esası kast + taksir kombinasyonudur. İki kademeli bir yapı olan bu kast + taksir kombinasyonunda birinci kademeyi kasten işlenen temel suç, ikinci kademeyi ise taksirle sebebiyet verilen daha ağır veya başka bir netice oluşturur. Bu sebeptendir ki netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar “karma suç tipleri” şeklinde ifade edilir. Zira bu suç tipleri istenen, kastedilen temel suç tipi ile bu suça ilişkin hareket sonucunda meydana gelen daha ağır veya başka bir neticenin kombinesinden meydana gelmektedir.⁶¹

Failin tek bir hareketi, birden fazla maddi konuya ilişkin olarak birden fazla neticeye sebebiyet verebilir ve bu neticeler bakımından hem kast hem de taksir söz konusu olabilir. İşte kast + taksir kombinasyonu mahiyetinde olan netice sebebiyle ağırlaşmış suç kurumu burada devreye girer.⁶² Netice sebebiyle ağırlaşmış olaylarda hem kast hem taksir olabilirse de aynı olayda aynı suç tipi bakımından aynı konu veya mağdur ve aynı netice ile ilgili olarak hem kasıtlı olarak hem de taksirle hareket edilemez. Buna karşılık netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar muhtevasında çift netice barındıran suçlardır.⁶³ Birincisi failin işlemeyi kastettiği netice, ikincisi ise failin istemediği halde sebebiyet

⁶¹ Topçu s. 55 vd.; Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s.244.,

⁶² Doğan, s. 6.

⁶³ Topçu, s. 66; Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 256-257.

verdiği daha ağır veya başka bir neticedir. Bu tür suç tiplerinde fail, suç teşkil eden bir neticenin gerçekleşmesi kastıyla hareket etmekte ancak daha ağır ya da başka bir neticenin gerçekleşmesine en azından taksirle sebebiyet vermektedir.⁶⁴

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçların maddi yönünü temel suç tipine ilişkin hareketin sonucunda meydana gelen ağır veya başka bir netice; manevi yönünü ise temel suç açısından kast, ağırlaşmış netice bakımından ise en azından taksirle hareket edilmesi zorunluluğu oluşturmaktadır. Maddi yöne vücut veren hareket, temel suç tipi ve netice sebebiyle ağırlaşmış hâl açısından ortak olup bu hareket icrai (TCK m.86,87) ve ihmali (TCK m98/2) nitelikte olabilir.⁶⁵ Burada failin fiili temel suç ile meydana gelen netice açısından ortak olup, 23. maddede fiil kavramı kullanıldığı için netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar hem ihmali hem de icrai hareketlerle işlenebilecektir. Bununla birlikte, temel suç tipi için kabul edilen hareket ihmali şekilde de meydana getirilebilecek özelliğe sahip olması ve bunun kanunda düzenlenmiş olması halinde ancak netice sebebiyle ağırlaşmış suçun ihmali şekilde işlenebileceğine dikkat etmek gerekir. Nitekim Ceza Kanununun m.87’de sayılan kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halleri icrai hareket sonucu oluşabileceği gibi, madde 88’de açık bir şekilde düzenlendiği gibi ihmali suretteki bir hareket neticesinde de meydana gelebilir.⁶⁶ Örneğin, fail ihmali davranışı ile mağdurun yaralanmasını istemiş fakat yaralanması sonunda mağdur ölmüşse failin kastını aşan bir netice meydana gelmiştir. Ancak, failin sorumluluğu için buradaki ihmali yaralamanın icrai davranışla yaralamaya eşdeğer olması da gerekir.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta tek bir hareket vardır, o da failin kasıtlı hareketidir. Meydana gelen bir suçun tipik olarak neticesi sebebiyle ağırlaşmış bir suç olarak kabul edilmesi için failin hareketi bu suç için ortak ve hukuki anlamda tek bir hareket olmalıdır. Nitekim Yargıtay eski kanun döneminde yargılamaya konu bir olayda kasıtlı ve taksirli olmak üzere iki ayrı harekette bulunan faili kastı aşmak suretiyle insan öldürme suçundan failin mahkumiyetine karar vermiştir. Olayda yaralama kastıyla hareket edip mağdurun kafasına kürekle vuran fail, mağduru öldü zannederek suç delilini ortadan kaldırmak amacıyla mağduru bir üst geçitten aşağı atmıştır. Mağdur ise kürekle kafasından yaralanması sonucu değil, üst geçitten atılması üzerine zemine çarpmak suretiyle hayatını kaybetmiştir. Görüldüğü gibi burada failin hukuki anlamda

⁶⁴ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 256; Topçu, s. 55.

⁶⁵ Artuk ve diğerleri, s. 470.

⁶⁶ Berrin Akbulut, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 509.

birden fazla hareketi vardır. Olayda iki hareket (kürekle vurma ve üst geçitten aşağı atma) ve iki netice vardır (yaralama neticesi ve ölüm neticesi) mevcuttur. Önce yaralama kastıyla hareket etmiş ve mağdurun kafasına vurmuştur. Sonrasında ise olayın heyecan ve stresiyle mağduru öldü zannedip suç delilini yok etmek için mağduru bir üst geçitten aşağı atmıştır. Eğer fail dikkatli davransaydı mağdurun aslında ölmediğini fark edecekken edememiş ve taksirli davranarak mağdurun ölümüne sebebiyet vermiştir. Dolayısıyla failin burada kasten yaralama ve taksirle öldürme suçlarından ayrı ayrı sorumlu tutulması gerekirken, Yargıtay müessir fiil sonucu ölümüne sebebiyet vermektan ötürü TCK m.452/1'den faili cezalandırmıştır.⁶⁷

765 sayılı TCK'daki objektif sorumluluk yerine 5237 sayılı TCK'da haksızlığın bir gerçekleştirilme şekli olarak kast + taksir kombinasyonuna yani neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlara yer verilmiştir.⁶⁸ Böylece suç kanunda tanımlanmış bir haksızlık olup, bir harekette bulunan kişi, bu hareketin tüm sonuçlarından her şartta sorumlu tutulmamakta, başka deyişle kusursuz sorumluluk terk edilmiş olmaktadır.⁶⁹ Netice sebebi ile ağırlaşmış suçlar, bünyesinde iki farklı suç tipi olan iki kısımdan oluşan suçlardır. İlk suç tipi failin kastettiği “temel suç”, ikinci suç tipi ise “daha ağır veya başka neticeyi içeren” suçtur.⁷⁰ Dolayısıyla netice sebebi ile ağırlaşmış suçlar için, kasten işlenen temel suçun yanında, kastedilmeyen ağır veya başka neticelerin gerçekleşmesine sonuç bağlayan karma suçlardır demek yanlış olmaz. Nitekim bu suçlar temel suç ve bunun sebep olduğu ağır neticenin birleşiminden oluşmaktadır.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçun tanımı yapılırken failin meydana gelen özel netice dolayısıyla daha ağır cezalandırıldığı belirtilmişti. İşte netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda failin cezası, temel suç tipine göre daha fazla belirlenmektedir. Bunun gerekçesi ise temel suç tipinin daha ağır veya başka bir neticeyi doğurma tehlikesini muhtevasında taşımasıdır.⁷¹ Daha açık ifade etmek gerekirse netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, daha ağır veya başka neticenin meydana gelmesinde failin daha ağır cezalandırılmasına meşruiyet kazandıran şey, özel neticenin oluşması riskini barındıran temel suç tipinin kasten gerçekleştirilmesinde hareketin mevcut olmakla birlikte artan haksızlık içeriğidir.⁷² Zira fail en azından taksirle sebep olduğu

⁶⁷ Yargıtay, 1.CD., T. 17.11.1987, E. 3243, K. 4006. [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

⁶⁸ Topçu, s. 53.

⁶⁹ Olgaç, s.25-26.

⁷⁰ Mustafa Ruhan Erdem, “Netice Yüzünden Ağırlaşan Suçlar”, **Uğur Alacakaptan’a Armağan Cilt 1**, Mehmet Murat İnceoğlu (drl), 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s. 257-258.

⁷¹ Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 243.

⁷² Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 501.

daha ağır veya başka neticenin oluşma ortamına, ilk hareketinde kasıtlı davranarak sebebiyet vermiştir. Örnekle açıklamak gerekirse, yaralama fiili haksız bir eylem olup bunun sonucunda daha ağır bir sonuç olarak ölümün meydana gelmesi ilk kasıtlı hareket olan yaralama fiilini daha da haksız hale getirir.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar bir objektif cezalandırma şartı değildir. Çünkü netice sebebiyle ağırlaşmış bir suçta daha ağır veya başka bir netice oluşmasa dahi, fail işlediği temel suç tipinden sorumlu tutulur. Buna karşılık objektif cezalandırma şartı, cezalandırmayı gerekçelendiren bir şart olup, gerçekleşmediği takdirde fail cezalandırılmaz. Objektif cezalandırma şartının gerçekleşmesi netice sebebiyle ağırlaşmış suçta olduğu gibi cezayı ağırlaştırmaz, cezalandırılabilirliğin dayanağını oluşturur. Yine netice sebebiyle ağırlaşmış suçta temel suç ile netice arasında nedensel bir ilişkinin bulunması zorunludur. Oysa objektif cezalandırma şartlarında suç tipi ile bundan ayrı olarak gerçekleşen veya ortaya çıkan objektif koşul arasında bu şekilde bir nedensellik ilişkisi her zaman aranmaz. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta meydana gelen netice açısından en azından taksirin varlığı gerekmekte olup sübjektif bir unsur aranmaktadır. Objektif cezalandırma şartları ise haksızlığın ve kusurun dışında kalan durumlar olup, taksirin veya kastın kapsamında yer alamazlar. Dolayısıyla objektif bir niteliğe sahiptirler.⁷³

Önemle belirtmek gerekir ki; netice sebebiyle ağırlaşmış suç müessesesi kanun sistematüğinde genel hükümler kısmında düzenlenmiş olup, özel hükümlerde yer alan tüm netice sebebiyle ağırlaşmış suç tipleri bakımından uygulama alanı bulacak ve dolayısıyla özel hükümlerde bir gönderme veya tekrara gerek kalmadan uygulanması mümkün olacaktır.⁷⁴

Söz konusu suçlarda, suçu oluşturan temel suça ve temel suça yönelik hareket sonucu meydana gelen daha ağır veya başka neticenin unsurlarına, kanunun özel hükümler kısmında ayrı bir düzenleme içinde ve bir suç tipi şeklinde yer verilir. Dolayısıyla bu suçlarda temel ceza neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç tipi için öngörülen ceza olup, görevli mahkeme neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç tipi için öngörülen ceza miktarına göre tayin edilmektedir.⁷⁵ 5237 sayılı TCK'ya göre fail, kastı temel suç

⁷³ Zeynel T. Kangal, "Cezalandırılabilirliğin Objektif Koşulları", **İÜHF**M, C. LXVIII, S.1-2, İstanbul-2010, s.157. http://www.zeynelkangal.av.tr/Makaleler/Cezalandirilabilirliğin_Objektif_Kosulları.pdf e.t:08/08/2021.

⁷⁴ Doğan, s.51.

⁷⁵ Topçu, s.21 vd.

gerçekleştirmeye yönelik olsa bile, hareketi sebebiyle meydana gelen daha ağır veya başka netice kapsamında yargılanmakta ve şartları oluşmuş ise cezalandırılmaktadır.

BÖLÜM II

NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇUN ESASI

2.1. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçun Koşulları

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 23.maddesine bakıldığında neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçun aşağıdaki koşullara tabi kılındığı görülmektedir⁷⁶:

- Temel suça yönelik kasıtlı bir hareket olmalıdır.
- Failin kasıtlı hareketi sonucunda failce istenmeyen daha ağır veya başka bir netice meydana gelmelidir.
- İstenmeyen daha ağır veya başka netice açısından failin en azından taksiri bulunmalıdır.
- Netice sebebiyle ağırlaşmış suçun cezalandırılabilmesine yönelik açık ve yasal bir genel düzenleme mevcut olmalıdır.
- Netice sebebiyle ağırlaşmış suç tipinde temel suç ve daha ağır veya başka netice belirtilmelidir.
- Failin temel suçu işlemeye yönelik hareketi ile meydana gelen netice arasında nedensellik bağı bulunmalıdır.
- Kural olarak hem temel suç hem de istenmeyen netice zarar suçu şeklinde meydana gelmelidir.
- Failin kastının yöneldiği temel suç ile meydana gelen istenmeyen netice aynı mağdur üzerinde gerçekleşmelidir.
- Sonucu itibariyle suçun ağırlaşmasına neden olan neticeye, fail ve varsa şeriklerinin temel suçu işlemeye yönelik hareket sebebiyet vermelidir.

2.1.1. Açık Bir Yasal Düzenlemenin Varlığı

TCK'nın 21.maddesine göre suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Taksirli sorumluluk ise ceza hukukunda istisnai bir sorumluluk şeklinde düzenlenmiş olup, failin taksirli sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için kanunda açık bir düzenlemenin olması şarttır (TCK m.22). Dolayısıyla kastedilen bir suç sonucunda meydana gelen daha ağır veya başka neticeden failin sorumlu olması için en azından

⁷⁶ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 504-505.; Hakeri, **Genel Hükümler**, s.258 vd.; Topçu, s. 22-23.

taksir sorumluluğunu arayan neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar için de kanunda mutlaka açık bir düzenleme olmalıdır.⁷⁷ Zira bu suçlarda kişi hareketinin ve kastının yöneldiği suçtan daha ağır veya başka neticeden sorumlu tutularak cezalandırılmaktadır. Dolayısıyla failin kastetmediği bir neticeden sorumlu tutulmasını öngören söz konusu düzenleme, kasta dayalı ceza sorumluluğunun istisnasını teşkil ettiğinden netice sebebiyle ağırlaşmış suç tiplerinin cezalandırılması için yasada buna dayanak olarak ayrı bir düzenleme gerekmektedir.⁷⁸

Örneğin TCK 96'da yer alan eziyet suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halleri düzenlenmediğinden, eziyet suçu sonucunda daha ağır veya başka bir netice meydana gelirse genel hükümlerdeki içtima kurallarına göre hareket edilecek, 23.madde uygulanamayacaktır.

Eziyet suçu sonucunda ölüm neticesi meydana gelmiş ise, bu suça ilişkin netice sebebiyle ağırlaşmış bir suç düzenlemesinin olmadığı bu gibi hallerde m.23 olaya tatbik edilemeyecek, sorumluluk kast ve taksir hükümleri kapsamında çözülecektir.⁷⁹ Sonuç olarak özel hükümlerde düzenlenen neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç tiplerinden ötürü failin sorumluluğuna gidilebilmesinin yasal dayanağını 23.madde teşkil etmektedir.

2.1.2. Temel Suç ve Daha Ağır veya Başka Neticenin Suç Tipinde Belirtilmiş Olması

Netice sebebi ile ağırlaşmış suç müessesesi, temel suç tipine bağlı olarak meydana gelen daha ağır veya başka bir netice durumunda ancak uygulanabilecek bir düzenleme olması sebebiyle bu suçlarda temel suç tipinin varlığı zorunludur. Bu nedenle doğrudan doğruya neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerinin her olaya tatbik edilmesi mümkün olmayacaktır.⁸⁰

Söz konusu suçlar temel suç tipi ile bunun sonucunda meydana gelen daha ağır veya başka bir neticeden oluşmakla, ilgili suç tipinde ilk gerçekleşen suç ile ikinci gerçekleşen suçun unsurlarına yer verilmelidir.⁸¹ Suç ve cezaların ancak ve ancak kanunla düzenlenebileceği, ceza hukukuna hâkim evrensel ilkelerden biri olup, hangi

⁷⁷ Ersin Şare, "Yüksek Mahkeme Kararlarında Kasten Yaralama Sonucu Ölüme Neden Olma Suçu", **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 25, Sayı: 43, Yıl: 2020, s. 291. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1499932> e.t:03/02/2021

⁷⁸ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 258-259; Topçu, s. 23-24.

⁷⁹ Topçu, s. 143.

⁸⁰ Artuk ve diğerleri, s. 470.

⁸¹ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 259.

temel suç sonucu meydana gelen hangi özel neticenin cezalandırılacağına netice sebebiyle ağırlaşmış suç tipinde belirtilmesi gerekmektedir.⁸²

Genel hükümlerdeki neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesinin tek başına uygulanabilme kabiliyeti olmamakta, dolayısıyla özel hükümlerde tıpkı taksirli suçlar gibi ayrıca düzenlenmelidir. Suçun kanun metninde düzenleme şeklinden onun bir neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç tipi olduğunun anlaşılabilir derecede açık olması yeterlidir. Eğer kanun koyucu kanun metninde daha ağır veya başka neticeyi belirli bir suç tipine bağlayarak cezasını tayin etmemiş ise neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç kurumundan bahsedilemez. Bu durum isabetli olarak suçta ve cezada kanunilik ilkesinin bir sonucudur.⁸³ Dolayısıyla neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçu düzenleyen TCK m.23, her ağır veya başka netice bakımından uygulanması tek başına yeterli olmayıp, söz konusu hüküm ancak TCK özel hükümler içinde suça ilişkin netice sebebiyle ağırlaşmış hâl ayrıca ve açıkça düzenlenmesi halinde uygulanabilecektir. Suç politikası gereği kanun koyucu tıpkı taksirli suçlarda olduğu gibi belirli suçlar açısından netice sebebiyle ağırlaşmış hâlleri düzenlemiştir. Esas kriter ağır veya başka bir neticenin doğrudan temel suça mündemiç tehlikeden meydana gelip gelmemesi olup; ancak böyle bir netice, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçların koruma amacı ile örtüşür.⁸⁴

2.1.3. Fiilin, Failin Kastettiğinden Daha Ağır veya Başka Bir Neticenin Oluşumuna Sebebiyet Vermesi

Kanun koyucu m.23'te bir *fiilin* istenmeyen bir *neticeye* sebep olması halinde, bu netice dolayısıyla ceza sorumluluğunun ne şekilde belirleneceğini düzenlemiştir. Öncelikle kanun koyucunun fiil kelimesinden ne kastettiğine bakmakta fayda vardır.

Ceza hukuku kişileri değil kişilerin fiillerini esas alır ve iradi olarak yapılan ve dış dünyaya yansıyan hareketleri cezalandırır. Bunu yaparken kişilerin yaşam tarzını veya kişilik özelliklerini önemsemez. Bu nedenle ceza hukuku *fiil* ceza hukuku olup, suç tipinin merkezine iradi insan davranışını, hareketini koyar.⁸⁵ Burada kanun metninde kullanılan fiil kelimesinden hareket kavramının anlaşılması gerektiği söylenebilir. Zira kanun koyucu aynı maddede hem fiilden hem de neticeden bahsetmiştir. Bu demektir ki, netice fiilin alt unsuru olarak değil bağımsız bir unsur olarak ele alınmıştır.

⁸² Topçu, s.27.

⁸³ Doğan, s.22.

⁸⁴ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 505.

⁸⁵ Doğan, s.107 vd.

Dolayısıyla fiil kelimesinden davranış veya hareket anlaşılmalıdır. Nitekim kanun koyucu bazı maddelerde davranış (TCK m.96 “...eziyet çekmesine yol açacak davranışları...”), bazı maddelerde hareket (TCK m.35 “...bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp...”), bazı maddelerde de fiil (TCK m.8 “...Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye’de işlenmesi...”) ibaresini kullanmıştır.⁸⁶

Netice itibariyle ağırlaşmış suçlarda, temel yani kasten gerçekleşen ilk suçta korunmak istenen hukuki değer ile meydana gelen neticede ihlal edilen hukuksal değer aynı ve fakat korunan hukuki değere verilen zararda bir artış varsa daha ağır bir netice; kastedilenden farklı bir hukuki değer zarar görmüşse başka bir netice söz konusudur.⁸⁷

Failin temel suça yönelik kasten gerçekleştirmiş olduğu hareketi sonucunda, daha ağır veya başka bir netice oluşmalıdır.⁸⁸ Örneğin kavga esnasında A’nın yaralama kastıyla B’nin kafasına sopayla vurması üzerine sopanın kulağa isabet etmesiyle B’nin işitme duyusunu kaybetmesi gibi (TCK m.87/2-b). Aksi halde temel suçu işlemeye yönelik olmayan fiil nedeniyle oluşan netice, bağımsız suç olarak değerlendirilecek olup m.23 uygulanamayacaktır. Örneğin kamu görevlisi A, B’ye işkence uygulamak için elektrik cihazıyla şok verme hareketlerine başlar. B, A’nın onuruna veya haysiyetine hakaret eder, onun gururuna ve onuruna dokunacak sözler sarf eder ve A da buna dayanamayıp öfke halinde elektrik kablosuyla B’yi boğarak öldürür. Bu olayda B işkence amacıyla verilen şok neticesinde değil; kablo ile boğulması sonucunda ölmüştür. Dolayısıyla burada A işkence neticesinde ölümün meydana geldiği m.95/4’ten sorumlu tutulamaz. İşkence suçu olan m.94 ve kastına göre ölüm neticesinden ayrıca sorumlu olur.

Temel suçun işlendiği sırada bu suçun işlenmesine yönelik harekete bağlı olarak daha ağır veya başka netice meydana gelmelidir. Temel suçun icra hareketlerinden önce veya temel suçun tamamlanmasından sonra yapılan hareket sonucunda meydana gelen netice, temel suç için başvuru hareketin neticesi olmadığı için temel suçun netice sebebiyle ağırlaşmış hali olarak değil, bağımsız bir suç olarak ele alınacaktır.⁸⁹ Örneğin A’nın B’ye karşı cinsel saldırı fiilini işleyip bitirdikten sonra, mağdur kendisini karakola giderek şikâyet etmesin diye olay yerinde silahla yaralayıp öylece bırakması üzerine B’nin kan kaybından ölmesi olayında, bu ölüm neticesi cinsel saldırı sonucu

⁸⁶ Kapusuzoğlu, s. 68-69.

⁸⁷ Özenbaş, s. 4.

⁸⁸ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 263.

⁸⁹ Topçu, s. 38-39; Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 504; Akbulut, s. 511.

ölüm olan m.102/5 kapsamında değerlendirilmeyecektir. Çünkü ortada tamamlanmış bir cinsel saldırı suçu vardır. Ayrıca silahla yaralama sonucu ölüm vardır. Dolayısıyla A'nın, tamamlanmış cinsel saldırı suçundan ve ayrıca kast veya taksirine göre ölüm neticesinden (öldürme kastı varsa m.81'den, yaralama kastı varsa ölüm neticesi meydana geldiğinden 87/4'ten) ayrı ayrı sorumluluğu doğacaktır.

Burada önemli olan istenmeyen neticenin, failin temel suça ilişkin hareketi sonucunda meydana gelmesidir.⁹⁰

2.1.4. Temel Suç ile Ağırlaşmış veya Başka Neticenin Aynı Kişi Üzerinde Meydana Gelmesi

Kanunda düzenlenen suça yönelik işlenen fiilin neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç olarak kabul edilebilmesi için, hareketin yönelerek temel suçun üzerinde işlendiği kişi ile daha ağır veya başka bir neticenin üzerinde gerçekleştiği kişi aynı olmalıdır. Ağır veya başka bir netice farklı kişi üzerinde meydana gelmiş ise sapmaya ilişkin kurallar gündeme gelir.⁹¹ Örneğin mağdura karşı gerçekleştirilen yaralama fiili sonucunda mağdur dışında başka bir kişinin ölmesi halinde (olaya tanık olan mağdurun babasının olayın stresi neticesi kalp krizi geçirerek ölmesi) neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç oluşmayacaktır. Çünkü olayda temel suç olan yaralama ile temel suça bağlı meydana gelen ve başka bir netice olan ölüm aynı mağdur üzerinde gerçekleşmemiştir.⁹² Bununla beraber örneğin hedefte sapma ve yanılma sonucu yaralamaya (m. 86) maruz kalan kişinin ölümü halinde de 87/4. maddesi hükümleri uygulanabilir. Zira temel suç ile daha ağır veya başka bir netice aynı mağdur üzerinde gerçekleşmiştir.

2.1.5. Ağır veya Başka Neticenin, Fail ya da Şeriklerinin Yapmış Olduğu Hareket Sonucunda Meydana Gelmesi

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, temel suç sonucu meydana gelen daha ağır veya başka bir netice fail ve varsa onunla birlikte hareket eden suç ortakları tarafından girişilen hareket sonucunda meydana gelmelidir. Bu doğrultuda fail ve şeriklerin haricinde üçüncü bir kişinin meydana gelen özel neticeye sebebiyet veren hareketinden ötürü fail ve şeriklerinin daha ağır veya başka bir netice bakımından sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Bir örnekle açıklamak gerekirse, A ve B'nin, C ve D'ye

⁹⁰ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 504.

⁹¹ Artuk ve diğerleri, s.471;

⁹² Kaymaz, s.32

eşyalarını yağmalamak amacıyla silahlarını doğrulttuklarını varsayar isek; C'nin karşılık vermek için A ve B'ye ateş ettiği ancak silahından çıkan kurşunun D'ye isabet etmesi üzerine D'nin ölümüne yol açan olayda ölüm neticesine, müşterek faillerin silahlarından çıkan kurşun sebebiyet vermediği için A ve B'nin ölüm neticesinden sorumluluğu doğmayacaktır.⁹³

2.1.6. Temel Suç ve Daha Ağır veya Başka Neticenin Kural Olarak Zarar Suçu Şeklinde Gerçekleşmesi

İnsanın iradi olarak gerçekleştirdiği ihmali veya icrâi hareketinin dış dünyada meydana getirdiği değişikliğe netice denir. Klasik suç teorisi, suçun kanuni tanımında ayrıca neticeye yer verilmese bile her suçta mutlaka bir neticenin varlığını kabul etmekle beraber bu netice hareketten ayrı veya harekete bitişiktir. Bu görüş neticeyi hareket ve nedensellik bağıyla birlikte fiilin alt unsuru sayar. Ancak modern ceza hukukunda netice fiilin bir alt unsuru değil, suçun kanuni tanımında yer alan bağımsız bir maddi unsurdur. Bir başka deyişle netice suçun kanuni tanımında varsa ancak bir unsur olarak önem arz edecektir. Günümüz ceza hukukunda neticesiz suçun olmadığını savunan klasik suç teorisi terk edilmiş, hareketin ifade ettiği haksızlığa dayalı bir suç anlayışı inşa edilmiştir.⁹⁴

Netice, insan hareketi sonucu meydana gelen bir olgu olup, hukuk düzeni insan hareketlerinden sadece hukuki önemi olan neticelerle ilgilenir. Daha açık ifade etmek gerekirse ceza hukukunu suç tipindeki netice ilgilendirir. Hukuki açıdan netice, kanunun koruduğu değere tecavüzdür. Suça yönelik hareketin gerçekleşmesiyle suçun konusu ya bir zarara uğrar ya da bir zarar tehlikesine maruz kalır. Dolayısıyla suçun kanuni tanımında belirtilen hareketin yöneldiği suçun konusunun etkileniş seviyesine göre zarar suçları ve tehlike suçları meydana gelir.⁹⁵ Zarar suçları dış dünyada değişikliğe sebep olan suçlar olup, söz konusu değişiklik norm tarafından korunan hukuki değere yani suçun konusuna zarar verilmesidir. Tehlike suçları ise korunan hukuki değerde gerçek bir tahribat oluşturmamakta fakat korunan değer için bir tehlike oluşumuna sebebiyet verir.⁹⁶

⁹³ Topçu, s. 72.

⁹⁴ Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 126-127; Artuk ve diğerleri, s. 332; Doğan, s.110. Bu konudaki farklı görüş için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s.228 vd.; Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 163 vd.; Soyaslan, s. 260 vd.

⁹⁵ Artuk ve diğerleri, s. 377.

⁹⁶ Soyaslan, s. 261.

Tehlike suçlarında muhtemel zararın engellenmesi amacıyla korunan hukuki değerin tehlikeye uğraması cezalandırılır. Zarar suçlarında ise hareket sonucunda hukuki değerde bir zarar bir değişiklik, başka bir deyişle netice meydana gelmektedir.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç tiplerinde adından belli olduğu üzere *netice* kavramı önemli bir yere sahiptir. Zira bu suç tiplerinde failin kastettiği bir netice söz konusu olmakla birlikte ayrıca failin kastetmediği ancak cezanın ağırlaşmasına sebebiyet veren daha ağır veya başka bir netice daha vardır. Kural olarak bu suçlarda temel suç ile meydana gelen daha ağır veya başka netice zarar neticesi (mağdurun işitme duyusunu kaybetmesi veya ölmesi gibi) olması sebebiyle neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar zarar suçu niteliğindedir.⁹⁷ Zira neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçların düzenlendiği 23.madde metninden⁹⁸, failin bir zarar neticesi gerçekleştirme kastıyla hareket etmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Tehlike suçları neticesiz suçlardan olup⁹⁹, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar ise neticeli suçlar kategorisinde bulunmakla beraber taşıdıkları özellikler dolayısıyla neticeli suçların özel bir grubunu oluşturur.¹⁰⁰ Dolayısıyla neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda temel suç ancak bir zarar suçu olabilir.¹⁰¹

Yine kanundaki “...kastedilenden daha ağır veya başka bir neticeye sebebiyet vermesi...” ifadesinden neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesinin uygulanabilmesi için yargılamaya konu fiilin daha ağır veya başka bir neticeye sebebiyet vermesi gerektiği anlaşılmaktadır. Adından da belli olacağı üzere bu suçlarda bir netice meydana gelmeli ve suç bu sebeple ağırlaşmalıdır. Bir başka deyişle netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, netice suçlarında olduğu gibi, suçun konusu üzerinde zararlı neticenin ortaya çıkması şarttır. Dolayısıyla tehlike suçları neticesiz suçlar olduğundan daha ağır veya başka bir netice ancak bir zarar suçu şeklinde meydana

⁹⁷ Doğan, s. 117; Topçu, s. 75.

⁹⁸ Esasen kanundaki düzenlemeye bakıldığında “...kastedilen neticeden daha ağır bir neticeye veya başka bir neticeye sebebiyet verilmesi...” anlamı çıkmaktadır. Topçu, s.75.

⁹⁹ Neticesiz suçlar esasen sırf hareket suçları olup, tamamlanması için neticenin aranmadığı suçlardır. Örneğin tehdit (m.106), hakaret (m.125) gibi. Yasa koyucunun kanunda sırf hareketin icra edilmesini yeterli görmeyerek bunun dışında bir neticenin gerçekleşmesini aradığı suçlara da neticeli suçlar denir. Örneğin kasten veya taksirle öldürme (m.81, 85). Ancak klasik teoriye göre neticesiz suç olmayıp, tehlike suçlarında ortaya çıkan zarar tehlikesi dahi bir netice olarak kabul edilmektedir. Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 126 vd.

¹⁰⁰ Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 128.

¹⁰¹ Topçu, s. 78. Öğretide AKBULUT, m.23'teki “kastedilenden daha ağır veya başka neticenin” ifadesinin sırf hareket suçlarını içerecek minvalde olmadığını ve bu nedenle eksik bir düzenleme olduğunu ifade etmektedir. Yazara göre, m.98/1'deki ve m.97/1'deki suçlar tehlike suçu olup, kastedilen bir netice içermemekte ve m.23 ise neticeli suçlar sonucu oluşan neticeleri kapsayacak biçimde düzenlenmiştir (Akbulut, s. 510).

gelmelidir. Zira tehlike suçlarında failin kastının tehlikeyi de kapsamaması gerekir ve eğer kast yoksa fail suçun temel şeklinden sorumlu tutulacaktır.¹⁰²

Ancak kanunda düzenlenen bazı neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç tipleri nedeniyle, istisnai olarak temel suç ve daha ağır veya başka netice tehlike suçu olarak da karşımıza çıkar. Nitekim işkence (m.95/1-d; *İşkence fiilleri, mağdurun yaşamını tehlikeye sokan bir duruma neden olmuşsa...*), yaralama (m.87/1-d; *Kasten yaralama fiili, mağdurun yaşamını tehlikeye sokan bir duruma neden olmuşsa...*) suçlarında görüldüğü üzere özel netice olarak “yaşam tehlikesine” neden olunması arandığı için bu neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç tiplerinin istisnai olarak tehlike suçu niteliğinde olduğunu kabul etmek gerekir.¹⁰³

Aynı şekilde neticesi sebebiyle ağırlaşmış bir suç tipi olarak düzenlenen terk suçunda (m.97/1-2) ise temel suç bir tehlike suçu olarak karşımıza çıkar. Ancak m.97/1 tehlike suçu, m.97/2 ise bir zarar suçudur. Tehlike suçları, zarar suçlarına göre yardımcı norm niteliğinde olup, asli normun uygulama alanı bulunduğu yerde tali norm geri çekilecek¹⁰⁴ ve fail neticeye yönelik kast veya taksirine göre cezalandırılacaktır. Oysa netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda fail o neticenin taksirli haline oranla daha ağır bir cezayla cezalandırılmaktadır.¹⁰⁵

2.1.7. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçta Nedensellik Bağı

Nedensellik bağı, dış dünyada meydana gelen değişikliğin bir insan davranışından kaynaklanması ve değişikliğin o insana bağlanabilmesidir.¹⁰⁶ Daha açık ifade etmek gerekirse insan davranışı ile dış dünyadaki değişiklik arasında bir illiyet bağının bulunmasıdır. Bir kimsenin ceza hukuku açısından sorumlu tutulabilmesi için herhangi bir hareketin herhangi bir netice ile bir araya gelmesi yeterli değildir. Netice failin eseri olmalı ve failin hareketinden kaynaklanması gerekir. Şayet hareket ile netice arasında böyle bir bağ yoksa netice hareketten meydana gelmemişse hareket ile netice arasında nedensellik bağının olmadığı ve dolayısıyla da tipikliğin maddi unsurunun gerçekleşmediği kabul edilir. Dolayısıyla ceza hukukunda kişi, kendi davranışı ile bağlantısı bulunmayan hiçbir neticeden sorumlu tutulamayacaktır.

¹⁰² Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 221.; Topçu, s.82-83. Karşı görüş için bkz. Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 267; Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 245.

¹⁰³ Doğan, s. 117-118.

¹⁰⁴ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 268 vd.

¹⁰⁵ Topçu, s. 76 vd.

¹⁰⁶ Toroslu ve Toroslu, s. 147.

Failin kanunla korunan değerin ihlaline sebebiyet verdiği hareketi ile meydana gelen netice arasındaki nedensellik ilişkisi, kişinin işlediği hareketinden sorumlu tutulabilmesinin kaynağını oluşturur. Kişinin icra ettiği hareketi ile dış dũnyada meydana gelen değişiklik arasında sebep – sonuc ilişkisinin bulunması, tek başına kişinin ceza hukuku bağlamında sorumlu tutulabileceği anlamına gelmez. Aynı zamanda söz konusu hareketi icra eden kişinin kusurunun varlığı da araştırılmalıdır. Ancak iradi hareket ile değişiklik arasında bir illiyet bağı kurulamıyorsa maddi unsur oluşmayacak, dolayısıyla da suçun diğer unsurlarının incelenmesi gerekmeyecektir.¹⁰⁷

Sırf hareket suçlarında hareketin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlandığından nedensellik bağlantısı açısından bir sorun oluşmayacaktır. Ancak neticeli suçlarda hareketin yapılması yeterli olmayıp, suçun oluşması için kanunda belirtilen neticenin meydana gelmesi şartı aranmakta ve dolayısıyla nedensellik bağı burada önemli hale gelmektedir.¹⁰⁸

Ülkemiz açısından nedensellik bağı, ne 765 Sayılı TCK'da ne de 5237 Sayılı TCK'da açıkça dũzenlenmemiř, tanımı yapılmamış olmakla birlikte bu durum kanun koyucunun nedensellik bağına önem vermediği anlamına gelmemektedir. Zira nedensellik esasen mantıkĩ bir kavram olup, en basit ifadesiyle hareket ile netice arasındaki bir sebep sonuc ilişkisidir. Dolayısıyla tipe uygun ve suç teşkil eden her olayda nedensellik sorunu elbette araştırılacaktır. TCK nedensellik bağını açıkça dũzenlemedięi için bu bağın hangi teori çerçevesinde ele alınacağı doktrin ve içtihatlarla bırakılmıştır. Nedensellik bağına ilişkin tartışmalar birçok teorinin ortaya konulmasına sebep olmakla birlikte bu teorilerin tamamının çalışmada detaylıca incelenmesi mmkũn olmayacağından konumuzla ilgili olan ve Türk doktrin ve içtihatlarına yön veren şart teorisi ve uygun sebep teorisi ele alınacak, ardından meydana gelen ağır neticenin faile isnat edilebilir olup olmadığı objektif isnadiyet ekseninde incelenecektir.

2.1.7.1. Nedensellik Bağının Tespitine İlişkin Teoriler

2.1.7.1.1. şart Teorisi

şart teorisine göre dış dũnyada bir değişikliği meydana getirmek için gerekli ve yeterli olan şartların tamamı o neticenin sebebidir. Bu şartların tamamı birbirine eşit

¹⁰⁷ Nur Centel, Hamide Zafer ve zlem akmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 11. Bası, Beta Yayınları, Eylül 2020, s. 276.

¹⁰⁸ Koca ve zlmez, **Genel Hükümler**, s. 130.

olup, neticenin çeşitli şartları arasında o neticeyi meydana getirme bakımından fark yoktur.¹⁰⁹ Bu nedenle bu teoriye şartların eşitliği teorisi de denilmektedir.¹¹⁰

Söz konusu teoride nedensellik ilişkisi kurulurken, neticeden önce gelen ve bulunmadığında değişikliğin gerçekleşmesine imkân tanımayan her şart, bir “neden” olarak kabul edilir. Dolayısıyla hareketin nedenselliğinden bahsedilebilmesi için, kişinin neticenin herhangi bir şartını gerçekleştirmesi yeterli olacaktır. Bu açıdan failin hareketi haricindeki şartların olayı etkilemesi illiyet ilişkisini kesmemekte ve hatta failin hareketinin dışında kalan bu şartların hareketten önce, hareket esnasında ya da hareketten sonra meydana gelmesi de nedensellik bağı açısından önemli değildir. O halde neticenin oluşumuna sebebiyet veren her şart, neticenin “olmazsa olmaz bir şartı” niteliği taşıyor olmaktadır.¹¹¹

Görüldüğü üzere bu teoride bir hareketin meydana gelen netice açısından şart olup olmadığını ortaya koymak için “olmazsa olmaz” formülü uygulanır. Fail hareketi yapmamış olsaydı netice meydana gelmeyecektiye failin hareketi netice bakımından nedensel kabul edilmektedir. İhmali suçlarda ise ihmal edilen davranışta ihmalklik gösterilmeyip, hareket yapılsaydı meydana gelen netice engellenirdi, diyebiliyorsa ihmal davranış nedenseldir.¹¹² Bir örnekle açıklamak gerekirse; A, B’yi yaralar ve B ambulans ile hastaneye götürülürken yolda yapılan bir kazada ölürse; A’nın hareketi ölüm neticesi açısından nedenseldir, çünkü bu teoriye göre “A, B’yi yaralamasaydı, ambulansa binmeyecekti ve ölmeyecekti” şeklinde bir mantık yürütülür.

Anılan teori, her hareketi meydana gelen netice bakımından nedensel kabul etmekte ve dolayısıyla sorumluluk alanını oldukça genişletmektedir.¹¹³ Hatırlanacağı üzere, kusursuz sorumluluk anlayışının hâkim olduğu durumlarda failin kusuru aranmayıp, sorumluluk açısından hareket ile netice arasında nedensellik bağının bulunması yeterli olacaktır. Nedensellik bağı, 765 sayılı TCK’da birer kusursuz sorumluluk hali olan kastın aşılması ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlarda sorumluluğun önemli bir parçasını oluşturmaktaydı. 5237 sayılı TCK’da da failin neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçlardan sorumlu tutulabilmesi için asgari bağı oluşturmakla birlikte tek başına yeterli

¹⁰⁹ Toroslu ve Toroslu, s. 148.

¹¹⁰ Ayhan Önder, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 1992, s. 86.

¹¹¹ Zeki Hafizoğulları ve Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, Ekim 2019, s. 177.

¹¹² Hakeri, **Sorularla**, s. 56.

¹¹³ Öztürk ve Erdem, s. 231.

olmayıp, failin meydana gelen netice açısından en azından taksirli olması şartı aranacaktır.¹¹⁴

Bu teori, neticenin meydana gelmesi bakımından onsuz olmayan her şartı ceza hukuku anlamında sebep olarak kabul ettiği için, sorumluluk alanını fazla genişletmekle eleştirilmiştir. Teoriyi savunanlar ise teorinin sorumluluk alanını fazla genişletmediğini ileri sürerler. Zira şart teorisi hareketle netice arasındaki nedensellik bağına tamamen doğal bir olgu olarak kabul eder. Daha açık ifade etmek gerekirse nedensellik bağı ve bunun tespitini hukuki bir kavram olarak görmez. Bu nedenle de neticeye katkısı olan her şartın neden olarak kabul edilmesi, bu şartın oluşturan herkesin sorumlu olacağı anlamına gelmeyecek, bununla beraber sorumluluk için kişinin kusurunun bulunması gerekeceğinden yapılacak kusur incelemesi sonucunda sorumluluk alanı daralmış olacaktır.¹¹⁵

2.1.7.1.2. Uygun Sebep Teorisi

Şart teorisinin nedensellik bağına çok genişlettiği ve bu nedenle katı olduğunu ortaya koymak amacıyla 19. Yy sonlarına doğru Almanya’da Von Bar tarafından temeli atılmış¹¹⁶, Alman fizyoloğu Von Kries tarafından ise geliştirilerek ileri sürülmüştür.¹¹⁷ Bu teori nedensellik bağına şart teorisinde olduğu gibi doğal bir olgu olarak değil hukuki bir fenomen olarak kabul etmekte olup¹¹⁸, şart teorisiyle arasındaki en önemli fark budur.

Uygun sebep teorisine göre neticeyi oluşturan olmazsa olmaz şartlardan başka, insan davranışlarından sadece gerçekleştiği zamanda mevcut duruma göre neticeyi meydana getirmeye uygun, elverişli ve orantılı hareketleri sebep olarak kabul eder.¹¹⁹ Gerçekten bu teori meydana gelen neticeyi oluşturan hareketlerden yalnızca neticeyi gerçekleştirmeye uygun ve elverişli hareketleri temel alır.¹²⁰

Bu teoriye göre “bir şartın hukuk alanında sebep olabilmesi” için;

¹¹⁴ Veli Özer Özbek, “Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Ağustos 2007, Yıl 2, Sayı 4, s. 234.

¹¹⁵ Önder, s. 86-87.; Centel, Zafer ve Çakmut, s. 281.

¹¹⁶ Dönmezer ve Erman, s. 204.

¹¹⁷ Toroslu ve Toroslu, s. 150.

¹¹⁸ Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 136.

¹¹⁹ Toroslu ve Toroslu, s. 150-151.

¹²⁰ Hakeri, **Sorularla Ceza Hukuku**, s. 55.

- O davranışın neticeyi meydana getirmeye *uygun ve elverişli*,
- O davranışın olağan sonucu olarak *öngörülebilir* olması,
- Bu neticenin meydana gelebilmesinin *ihtimal dâhilinde* olması ve
- O şartın neticeyi meydana getirebilme *olanağına* sahip olması gerekir.

Uygun nedensellik anlayışına göre, bir şartın hukuksal anlamda sebep olarak kabul edilebilmesi için o şart belirli bir neticeyi oluşturmaya uygun ve elverişli olmalıdır. O halde bir şartın bir neticeyi doğrudan gerçekleştirmiş olup olmaması değil, o neticeyi gerçekleştirmeye nitelik olarak uygun ve elverişli olup olmaması önemli olmaktadır. Zira bir davranışın normal olmayan olağan dışı neticeler meydana getirmesi mümkün olup, bir kimseyi bu neticelerden hukuken sorumlu tutmak doğru olmayacaktır.¹²¹ Kısaca nedensel olarak kabul edilen şartlar yalnızca tipin gerçekleşmesine uygun olanlardır. Nedensellik bağının tespitinde ise olağan yaşam tecrübelerine dayanan tahminlerden yararlanır. Bu nedenle de yaşam tecrübelerinin yetersiz kaldığı hallerde teori işleyemez olmakta ve dolayısıyla eleştirilmektedir.¹²²

Bir örnek vermek gerekirse, A'nın eline aldığı taş B'ye atmak için pozisyon aldığı ve B'nin panik yaparak düşüp başını vurması sonucu öldüğü olayda, şart teorisine göre nedensellik bağı vardır. Ancak taş atma eylemi gerçekleşmediği için bu iki hareket arasında uygun nedensellik bağı yoktur (hatta eylemin gerçekleşip gerçekleşmemesi önemli değildir). Yine A motor kullanan B'yi yolda sıkıştırmaya çalışması sonucunda B motoru sağa çekmiş ancak üzerine helikopter düşmüş ve ölmüştür. Burada şart teorisine göre nedensellik vardır. Ancak yoldan çıkarmaya çalışması sonucu helikopterin düşmesi neticesi ölümü uygun ve elverişli bir hareket değildir ve bu sonuç öngörülemez olduğundan uygun nedensellik bağı yoktur.

Şart teorisi ceza sorumluluğunu gereğinden fazla genişletirken uygun nedensellik teorisi bu kez nedensellik bağında öngörülebilirlik kriteri aradığından ceza sorumluluğunu gereğinden fazla daraltmıştır. Örneğin A'nın, B'yi öldürme kastıyla bıçakladığı; B'nin, kaldırıldığı hastanede çıkan yangında hayatını kaybettiği olayda, hastanelerin yanması hayatın olağan akışında sık rastlanan bir durum değildir ve dolayısıyla bir kimseyi bıçaklamak, onun yanarak ölmesi şeklinde gelişen nedensel akış bakımından uygun ve elverişli değildir. Ancak bir tipin olağandışı bir davranışın sonucu olarak kabulü gereken bir durumda, mevcut halin failin özel bilgisi kapsamında

¹²¹ Dönmezer ve Erman, s. 204.

¹²² Doğan, s. 128.

ve kesin olarak kabul edilebilen sonuçları bile bu teoriye göre hukuki nedensellik alanı dışında kalmaktadır. Dolayısıyla örneğin hemofili hastasını, kişinin bu hastalığı sebebiyle yaralama sonucunda öleceğini bilerek ve öldürme istemiyle yaralayan kişiyi, yaralama hareketi bu teoriye göre soyut olarak birini öldürmeye uygun ve elverişli olmayacağından meydana gelen ölümün nedeni olarak kabul edilmemesi, hukuk düzeni açısından doğru olmayacağı ortadadır.¹²³

Eski kanun döneminde Yargıtay da uzun bir süre nedensellik bağının tespitinde uygun sebep teorisini esas almıştır. Yargıtay CGK'nın 11.05.1987 tarih ve 1-98/177 sayılı kararına konu olayda; lokantada yediği yemek ve içtiği rakı parasını ödememesinden dolayı, lokanta sahibi iki sanık tarafından dövülen ve yol kenarına bırakılan maktul, yoldan geçmekte olan vasıtaya binmek isterken sarhoşluğun verdiği etki ve dayak tesiri ile dengesini kaybetmiş ve kamyon altında kalarak ölmüştür. Yargıtay burada sanıkların fiili ile sonuç arasında illiyet bağı bulunmadığına hükmetmiştir. Burada aslında şart teorisine göre, sanıklar maktulü dövmeselerdi maktul kendi hareketlerine hâkim olabilecek, araca binerken hareketlerini yönlendirebilecek ve ölüm neticesi gerçekleşmeyecekti. Dolayısıyla nedensellik bağı vardır. Uygun nedensellik teorisine göre ise yapılan hareket meydana gelen neticeye göre en uygun hareket değildir. Nitekim günlük yaşam tecrübelerine göre, dövülen şahsın olay yerinden ayrılmak istediği sırada binmek istediği kamyon altında kalarak ölmesi tamamen rastlantısal, olağan dışı bir durumdur. Netice bakımından en uygun ve elverişle hareket kamyonun maktule çarpması olup, dolayısıyla faillerin meydana gelen neticeden sorumlu tutulması mümkün olmayacaktır.¹²⁴ Görüldüğü gibi Yargıtay uygun sebep teorisi gereği önce neticeyi oluşturan şartları belirlemekte, sonra şartlar arasında hukuki bir değerlendirme yaparak bu şartlardan hangisinin neticeyi gerçekleştirmeye uygun ve elverişli olduğunu saptamaktadır.¹²⁵

Yine Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nca, kendi özgür iradesiyle davranan maktulün ölümü ile sanıkların fiili arasında uygun illiyet bağı bulunmadığından sanıkların ölüm neticesinden sorumlu tutulamayacaklarına karar verilmiştir. Olayda sanıklar tren hareketine başladığı ve fakat hızlanmadan yavaşça ilerlediği esnada yerinde oturan maktulün kucağında tuttuğu çantasını alıp trenden atlayarak kaçmaya başlamıştır. Bunun üzerine maktul çantasını geri almak için sanıkların peşinden koşarak trenin

¹²³ Toroslu ve Toroslu, s. 151.

¹²⁴ Ümit Yılmaz, "Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama", **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009, s. 15.

¹²⁵ Topçu, s. 205-206.

hızlanmasını aldirmeden trenden atlamış ve yere düşerek kafasına taşa çarpması sonucu beyin kanaması geçirmiş ve ölmüştür. Kurul, sanıkların hırsızlık suçunu işlemek kastıyla hareket ettiklerini, maktule karşı yaralama veya öldürme kastını taşımadıklarını, olayda itişme ya da herhangi bir temas bulunmadığını, maktulün kendi rızasıyla trenden atladığını belirterek ölüm sonucu ile hırsızlık hareketleri arasında uygun illiyet bağı bulunmadığı kanaatine varmıştır.¹²⁶

Bu teori sadece nedensellik bağına değil aynı zamanda suçun manevi unsuru olan öngörülebilirliği de incelediğinden nedensellik bağı ile sorumluluk meselesini birbirine karıştırmış vaziyettedir. Daha açık bir deyişle bu teori suçun maddi unsuru ile manevi unsurunu iç içe geçirerek nedensellik bağına tespit etmeye çalışmaktadır. Halbuki nedensellik bağına sadece hareket ile netice arasında illi bir ilişkinin olup olmadığı tespit edilir. Kusurluluğa yönelik inceleme ise illiyet bağının tespitinden sonra yapılır. Dolayısıyla 5237 sayılı kanun m.23 istenmeyen neticeden sorumluluğu isabetli olarak taksirin varlığına yani öngörülebilirliğe bağladığı için de uygun sebep teorisinin uygulanabilirliğini yüksek oranda yitirdiği söylenebilir.¹²⁷

2.1.7.1.3. Objektif İsnadiyet (Yüklenebilirlik) Teorisi

Objektif isnadiyet, bir kişinin hareketinin meydana gelen netice açısından nedensel olmasına rağmen, o kişiye bu neticenin isnat edilip edilemeyeceğini irdeleyen bir teori¹²⁸ olup, nedensellik bağının tespitine yönelik teorilerin eksikliklerini gidermek amacıyla ortaya çıkmıştır.¹²⁹

Objektif isnadiyet, meydana gelen neticenin failin hareketinin bir sonucu olup olmadığını incelemekte, başka bir deyişle fail ile netice arasındaki özel ilişkiyi ortaya koymaya çalışmaktadır. Bunu yaparken de şart teorisine göre nedensellik bağına belirler. Ancak şart teorisi nedensellik bağının tespiti açısından yeterli olmakla beraber tek başına sorumluluğu belirlemede yetersiz kalmaktadır. Zira netice bakımından her şartın nedensel olarak kabul edilmesi sorumluluğu fazlasıyla genişletmektedir. Bu nedenle doğal bir olgu olarak kabul edilen nedensellik bağı şart teorisine göre

¹²⁶ Yargıtay CGK, T. 18/04/2000, E. 1-76, K. 81. [Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

¹²⁷ Topçu, s. 206-207.

¹²⁸ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15. Baskı, Seçkin Yayınları Ankara 2020, s. 260.

¹²⁹ Doğan, s. 134. Ayrıca bu teorisinin bir nedensellik teorisi olmadığı ve nedensellik ile sorumluluk kavramlarının birbirinden farklı olduğu konusunda bkz: *“Bu teori bir nedensellik teorisi olmayıp, sorumluluğu sınırlandırmak için ortaya atılan kriterlerin altında toplandığı bir üst kavram olarak düşünülmelidir. Önce nedensellik bağlantısı şart teorisine göre kurulur, sonra failin neticeden objektif sorumluluğu belirlenmeye çalışılır. Nedensellik ile sorumluluk birbirinden tümüyle farklıdır.”* Özbek, s. 243.

saptandıktan sonra hukuki bir değerlendirme olarak neticenin faile yüklenebilir olup olmadığı tespit edilir. Görüldüğü üzere bu teoride iki aşamalı bir inceleme söz konusudur. Nitekim bu teorinin temeli neticenin faile onun eseri olarak yüklenip yüklenemeyeceğinin tespiti olup, önce nedensellik bağı belirlenir, sonra da neticenin faile isnat edilip edilemeyeceği değerlendirilir.¹³⁰

Objektif isnadiyet teorisinde, neticenin faile yüklenebilir olup olmadığının değerlendirmesi iki temel kritere göre yapılmakta olup, bunlardan birincisi failin neticeye hükmedebilir olmasıdır. En nihayetinde meydana gelen bir neticenin faile yüklenebilmesi, yani failin neticeden sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için neticeye hükmedebilir durumda olması gerekmektedir. Bu kriterlerden ikincisi de failin neticeyi meydana getirecek ölçüde riski yükseltmiş olmasıdır. Buna göre failin hareketi nedeniyle meydana gelen netice, hukuken önemli bir dereceye ulaşan risk sebebiyle ortaya çıkmış olmalıdır. Risk azaltan hareketin neden olduğu, örneğin mağdurun kafasına yönelen darbeyi daha az tehdit edici bölge olan omuzlarına yöneltmesi gibi bir netice faile yüklenemez. Dolayısıyla failin hareketiyle sebep olduğu, yükselttiği risk objektif isnadiyetin temelini oluşturur.¹³¹

Özetlemek gerekirse bu teori, hareketle netice arasındaki nedensellik bağının varlığı konusunda şart teorisini esas almakla birlikte, ceza hukuku bakımından sadece sebep-sonuç ilişkisi yeterli değildir. Bundan başka bir neticenin faile insan olma özelliğinden kaynaklanan kabiliyet durumuna göre kendi eseri olarak yüklenip yüklenemeyeceği önemlidir. Dolayısıyla şart teorisini anlamında bir insan hareketinin sebebiyet verdiği netice faile ancak hareketin suçun konusu üzerinde hukuken tasvip edilmeyen önemli bir risk yaratması veya kendinin tipik olarak neticede gerçekleştirmiş olması halinde objektif olarak yüklenebilir. Fail tipik neticeyi gerçekleştiren, hukuken önemli bir risk yaratmış ise netice objektif olarak faile isnat edilebilir.

- Burada netice “failin eseri” olmalıdır; mağdurun veya üçüncü kişinin eseri veya rastlantı olmamalıdır.
- Her türlü hayat tecrübesinin dışında kalan atipik bir gelişme olmamalıdır.
- Fail tarafından yaratılan tehlike, tipte öngörülen neticede gerçekleşmiş, ortaya çıkmış olmalıdır.
- Netice, normun koruma alanı dışında olmamalıdır.

¹³⁰ Demirbaş, s. 259-260; Doğan, s.135; Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s.242-243;

¹³¹ Demirbaş, s. 260.

- Failin neticeye kasten veya taksirle neden olup olmadığının bir önemi yoktur. Kast ve taksir suçun manevi unsuruyla alakalı olup burada sübjektif değil objektif bir değerlendirme söz konusudur.
- Hareket ile netice arasında şart teorisi anlamında bir nedensellik bağı bulunmalıdır, daha sonra da neticenin faile objektif olarak yüklenebilir olup olmadığı araştırılmalıdır.

Konuya ilişkin olarak Yargıtay da bir kararında nedensellik bağının tek başına yeterli olmayacağı, neticenin faile ayrıca yüklenip yüklenmeyeceğinin değerlendirilmesi gerektiği, bu kapsamda ağır neticenin faile objektif olarak yüklenmesi için bu neticenin temel suç tipinin işlenmesine bağlı, ona bitişik ve özgü bulunan özel tehlikenin meydana gelmesi ve doğrudan sonucu olması durumunda mümkün olacağı kanaatine varmıştır.¹³²

Uyuşturucu madde sağlama yoluyla ölüme sebebiyet verme olaylarında, failin uyuşturucu madde temin etmesi ile mağdurun serbest hareketiyle uyuşturucu maddeyi kullanması sonucu ölmesi şeklindeki netice arasında illiyet bağının bulunduğu, ayrıca bu gibi durumlarda Yargıtay'ın failin bilinçli taksirle öldürmeden sorumlu olması gerektiği yönünde kararları da mevcuttur. Elbette ki mağdurun bizzat kendisinin, uyuşturucu maddeyi yanlış bir şekilde veya aşırı dozda kullanmasının ölüme sebep vermesi halinde, mağdurun davranışının nedensellik bağlantısını kesip kesmeyeceği ve neticenin uyuşturucu madde satıcısına objektif olarak isnat edilip edilemeyeceği hususunun ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin 27.03.2014 tarih ve 2013/13123 E., 2014/2097 K. sayılı kararına konu olayda maktul, sanık ve arkadaşlarının yılbaşını kutlamak için bir evde toplandıkları sırada, sanık ve arkadaşları uyuşturucu madde kullanmaktayken, hap içen maktul de uyuşturucu maddenin kendisine enjekte edilmesini istemiştir. Bunun üzerine kendisi için hazırladığı uyuşturucu maddeyi maktule enjekte eden fail, maktulün fenalaşması üzerine iyileşmesi için bu kez limon tuzu enjekte etmiştir. Kendini bir türlü toparlayamayan maktul, sanık ve diğer arkadaşları tarafından hastaneye kaldırılarak tedavi görse de hayatını kaybetmiştir. Yargıtay, uyuşturucu enjekte eden sanığın, uyuşturucu madde temin etme ve bilinçli taksirle öldürmeden cezalandırılmasına karar vermiştir. Ancak olayda, her ne kadar maktulün rızası olsa da bu rıza kanuna, genel

¹³² Yargıtay 3. CD, T. 01/10/2012, E. 6651, K. 32108, www.karararama.yargitay.gov.tr e.t:9/5/2021

ahlaka ve adaba aykırı olduğundan geçersiz olup, hukuka aykırı olarak icra edilen sanığın maktule uyuşturucu madde enjekte etmesi, kasten yaralama suçu kapsamındadır. Sanığın, kendisinin de daha önce aynı şekilde rahatsızlanıp iyileştiğini ifade ederek limon tuzu enjekte etmesi, yaralama kastı ile hareket ettiğini göstermektedir. Sanığın fiili ile ölüm neticesi arasında nedensellik bağı bulunmaktadır ve uyuşturucu madde kullanımı nedeniyle ölümün meydana gelebileceği öngörülebileceğinden sanığın aynı zamanda taksiri mevcuttur. Bu nedenle Yargıtay'ın, sanığın bilinçli taksirle ölüme neden olma suçundan cezalandırılması yönündeki kararı isabetli görünmemektedir. Açıklanan nedenlerle olayda sanığın kasten yaralama sonucu ölüme sebebiyet vermeden sorumlu tutulması gerekirdi.¹³³

2.1.7.2. Değerlendirme

Bazı suç tiplerinde, kişinin kastettiğinden daha ağır veya başka bir netice gerçekleşmektedir. Bu gibi hallerde esasen kişi suçun temel şekli bakımından kasten hareket etmiş, ancak kastettiği suç neticesinden daha ağır veya başka bir netice meydana gelmiştir. Şüphesiz, failin cezai anlamda sorumluluğunun doğabilmesi için temel suça yönelik hareketi ile ortaya çıkan daha ağır veya başka netice arasında illiyet bağı mevcut olmalı ve aynı zamanda bu netice, faile objektif olarak yüklenebilir olmalıdır.¹³⁴ Zira failin hareketi sonucu meydana gelen neticenin faile yüklenebilmesi, failin bundan sorumlu tutulabilmesi için bu neticenin failin hareketinden doğması gerekmektedir. Yani netice failin hareketinin eseri olarak meydana gelmelidir. Ancak netice failin hareketinin sonucu değilse failin bu neticeden ötürü sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.¹³⁵

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda illiyet bağından bahsedilebilmesi için, fail tarafından temel suça yönelik gerçekleştirilen hareketin, günlük yaşam deneyimlerine, olasılık hesaplarına göre daha ağır veya başka neticeyi meydana getirmeye objektif olarak elverişli olmalıdır. Başka bir deyişle deneyim, sağduyu ve bilgi sahibi herhangi biri, yapılan hareket neticesinde daha ağır veya başka bir neticenin doğabileceğini

¹³³ Şare, s. 310 vd.

¹³⁴ Ahmet Gökçen ve Murat Balcı, “Kasten Yaralama Suçunun Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Halleri (TCK m.87)”, **MÜHF-HAD**, Cilt 21, Sayı 2, Yıl 2015, s. 372, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273401>

¹³⁵ Kaymaz, s. 94.

öngörebilmelidir. Burada önemli olan husus failin hareketi ile meydana gelen netice arasında objektif uygunluğun mevcut olmasıdır.¹³⁶

5237 Sayılı TCK'nın 23.maddesinde nedensellik bağının tespitinde nasıl bir yol izleneceğine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Zira 765 Sayılı kanunun aksine 5237 Sayılı kanunda neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda istenmeyen neticeden failin sorumlu tutulabilmesi için en azından taksirinin bulunması arandığı için nedensellik bağına yönelik tartışmalar eski önemini yitirmiştir. Yine de bu suçlar açısından da öncelikle şart teorisine göre nedensellik bağı tespit edilecektir. Bu bağlamda 'temel suça yönelik hareket olmasaydı daha ağır veya başka netice meydana gelmeyecekti' denilebiliyor ise failin hareketi ile ortaya çıkan daha ağır veya başka netice arasında nedensellik bağının varlığı kabul edilecektir. Buna karşılık failin hareketi olmasaydı da netice meydana gelecekse veya neticenin hareketin olağanüstü ya da istisnai bir sonucu sayıldığı durumlarda nedensellik bağının varlığından bahsedilemez.¹³⁷

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar, bünyesinde her zaman iki farklı suç tipi olan suçlardır. "Temel suç" olarak adlandırılan ilk suç tipi failin kastettiği, ikinci suç tipi "daha ağır veya başka neticeyi içeren" suçtur. Temel suç ve temel suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olan ikinci suç tipi belli bir nedensellik bağı ile birbirine bağlıdır. Bu suçlarda failin meydana gelen istenmeyen neticeden sorumlu tutulabilmesi için temel suç ile daha ağır veya başka netice arasında nedensellik bağı bulunmalı ve ayrıca netice faile objektif olarak isnat edilebilmelidir.

Ayrıca, m.23'teki fiil kavramından suça yönelik hareketler anlaşılmalı ve temel suçun neticesinin mutlaka meydana gelmesi aranmayacaktır.¹³⁸ Bu nedenle bu suçlarda nedensellik bağı incelemesi, madde metninde kanun koyucu 'fiil' den bahsetmiş olduğu için temel suç tipine yönelik hareket ile daha ağır veya başka netice arasında yapılacaktır. Temel suçu işlemeye yönelik hareket olmasaydı daha ağır veya başka netice meydana gelmeyecekti denilen her durumda failin hareketi ile meydana gelen netice arasında nedensellik bağının varlığı kabul edilecektir.

Bununla beraber kanun koyucu bazı suç tiplerinde (örneğin kasten yaralama sonucu ölümü arayan 87/4 veya cinsel saldırı sonucu ölüm 102/5 gibi) fiil sonucundan bahsetmiştir. Bu suçlarda temel suç tipinin tamamlanmış olması ve nedensellik bağının bu tamamlanan temel suç tipi ile meydana gelen netice arasında olması gerekmekte gibi

¹³⁶ Centel, Zafer ve Çakmut, s. 397-398.

¹³⁷ Topçu, s. 43.

¹³⁸ Doğan, s. 261.

gözükabilir. Ancak ölüm neticesinin üçüncü bir kişinin veya mağdurun hareketiyle meydana geldiği durumlarda da şart teorisi gereği hareketi yapan kişinin hareketinin nedenselliği devam etmektedir. Dolayısıyla netice sebebi ile ağırlaşmış suçlarda nedensellik bağı temel suç tipinin hareketiyle olması gerekmektedir.¹³⁹ Çünkü ağır veya başka neticenin *temel suçu işlemeye yönelik yapılan bir fiil* neticesinde meydana gelmesi yeterli olacaktır. Temel suçu işlemeye ilişkin kasıtlı fiil olmasaydı netice oluşmayacaktı, denilen her durumda nedensellik bağının var olduğu kabul edilecektir.

Özetle, failin meydana gelen neticeden sorumluluğunun doğabilmesi için failin hareketi ile netice arasında nedensellik ilişkisi olmalı ve bununla beraber netice faile objektif olarak isnat edilebilmelidir. Eğer objektif isnadiyet yoksa tek başına nedensellik ilişkisiyle fail netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumlu tutulamayacaktır.¹⁴⁰ Objektif isnadiyet teorisine göre çok alışılmadık atipik olaylarda, genel hayat tecrübesinin dışında kalan olaylarda ve insanın hakimiyet alanı dışında kalan olaylarda netice faile yüklenemeyecektir.¹⁴¹

Bir örnekle somutlaştırmak gerekirse, X in öldürücü olmayan eylemiyle yaralanan Y, hastaneye giderken ambulansın kaza yapması sonucu ölür. Burada X in yaralama eylemi, Y'nin ölmesi açısından nedenseldir. Fakat yapılan kaza ile sebepler zincirine bir sebep daha eklenmiş¹⁴² olmaktadır. Dolayısıyla şart teorisi kapsamında X'in eylemiyle ölüm neticesi arasında nedensellik bağı olsa da netice faile objektif olarak isnat edilemeyecektir. Netice normun koruma alanı dışında kaldığı ve X'in eylemiyle ihlal edilen normun koruma alanı dışında bir risk gerçekleştiği için objektif isnadiyet yoktur. Bu nedenle olayda X ölüm neticesinden değil, yalnızca yaralama eyleminden sorumlu olacaktır. Başka bir örnek olarak, A'nın öldürme kastıyla ateş ettiği ancak hafif yaralanan B, hastanede çıkan yangın sebebiyle ölür. Burada failin silahla yaralama hareketinden kaynaklı tehlike yangında gerçekleşmediği için oluşan sonuç faile tamamlanmış ölüm neticesi olarak yüklenemez ve fail sadece teşebbüsten sorumlu tutulur. Kısaca normun koruma alanı dışında kalan netice faile objektif olarak isnat edilemez.¹⁴³

¹³⁹ Akbulut, s. 373.

¹⁴⁰ Artuk ve diğerleri, s. 472.

¹⁴¹ Hakeri, **Genel Hükümler**, s.196.

¹⁴² Topçu, s. 217. Yazara göre nedensellik bağı kesilmez. Bir sebep gerçekleşen netice bakımından ya nedenseldir ya değildir. Bu yüzden netice birden çok sebebin bir araya gelmesiyle oluşuyorsa, ikinci sebep birinciyi kesmez, birinci sebebin başlattığı seriye eklenir.

¹⁴³ Hakeri, **Genel Hükümler**, s.193.

Konuya ilişkin olarak Alman Federal Mahkemesi'nin kararına konu olayda (Rötzel Kararı); fail F annesinin evinde hizmetçi olarak çalışan G'ye evin üst katında saldırarak kolundan yaralayıp, burnunu kırmıştır. Korkuya kapılan G, F'nin devam eden saldırılarından kurtulmak için pencereden balkona çıkmak ve oradan da kaçmak ister. Ancak bu esnada yere düşerek yaralanmış ve bunun sonucunda da ölmüştür. Federal mahkeme, failin yaralama hareketi ile ölüm neticesi arasında *doğrudan doğruya bir bağlantı* bulunmadığını, ölüm neticesinin maktule uygulanan yaralama hareketinin içinde bulunan "özel tehlike" sonucunda gerçekleşmesi şeklinde meydana gelmediğini belirterek, sanığın ölüm neticesinden sorumluluğunun netice itibariyle ağırlanmış yaralama suçundan değil, taksirle öldürme suçundan olması gerektiğine karar vermiştir. Mahkemeye göre netice itibariyle ağırlanmış yaralama suçunun mantığı, yaralama fiili ile ölüm sonucu arasında dar bir ilişki kurulmasını zorunlu kılmaktır. Burada mahkeme araya maktulün kendi hareketinin girmesi ve cezanın yüksek olması sebebiyle, yaralama ve ölüm neticesi arasında daha sıkı bir bağ arayarak dar bir yorumda bulunmuştur. Olayda şart teorisi anlamında nedensellik bağı vardır. Ancak ağır netice ve temel suç arasında doğrudan bir ilişki yoktur. Dolayısıyla failin temel suça ilişkin hareketi neticesinde ölüm meydana gelmediğinden, iki suç ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

144

Yine kocasının kötü davranışlarından korktuğu için geri geri giderken balkondan düşüp ölen kadınla ilgili olayda Alman Federal Yüksek Mahkemesi, sanığın fiili ile maktulün ölümü arasında doğrudan doğruya bir bağlantı olmaması sebebiyle sanığın kasten yaralama sonucu gerçekleşen ölüm suçundan cezalandırılmayacağına hükmetmiştir.¹⁴⁵

Görüldüğü gibi Alman ceza hukuku uygulamasında nedensellik bağı ve taksirin varlığı ağırlanmış neticeden faili sorumlu tutmak için yeterli görülmemektedir. Dar bir yorum yapılarak, failin hareketi ile netice arasında doğrudan doğruyalık bağlantısı aranmaktadır. Dolayısıyla temel suç tipinin içerisinde yer alan karakteristik tehlikenin, tipin tehlikeli sonucu bünyesinde barındırması ya da özel olarak öngörülme şeklinde

¹⁴⁴ BGH NJW 1971, 152, Aygörmez Uğurlubay, s. 48.; Seydi Kaymaz ve Ali Emrah Bozbayındır, "Neticesi Sebebiyle Ağırlanmış Yaralama Suçundan Sorumluluk ve Bu Konudaki Bazı Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi", **İÜHF** C. LXVIII, S.1-2, 2010, s.94. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97582> e.t.:03/01/2021.

¹⁴⁵ Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 248.

meydana gelmesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle failin kasıtlı hareketi içinde olan karakteristik tehlikenin, istenmeyen neticeye sebebiyet vermesi gerekir.¹⁴⁶

Ancak her ne kadar doğrudan doğruyalık bağlantısı öğretide savunulsa da TCK m.23 metninde doğrudan doğruya bir bağlantıdan ya da temel suça ilişkin tipik tehlikeden bahsedilmemiş, istenmeyen neticeden sorumluluk için ise nedensellik bağı ve failin taksirinin bulunması yeterli görülmüştür. Bu nedenle doğrudan doğruya bir bağlantı Türk ceza hukuku uygulaması açısından aranmayacaktır.¹⁴⁷

Yine de her somut olayda ağır neticenin *ne şekilde* ve *neden* meydana geldiği detaylıca irdelenmelidir. Aksi taktirde kişilerin haksız yere fazladan kat hapis yatmasına neden olunabilir. Nitekim mahalle arasındaki asker uğurlama şenliğinde çok sayıda kişinin eşlik ederek kavganın çıktığı bir olayda¹⁴⁸; sanık kalabalığın dağılması için silahıyla havaya ateş eder ancak silah tutukluluk yapar. Sanık, olay esnasında yanından geçen şahsın karşı gruptan olduğunu düşünerek boynuna silahın kabzasıyla vurmak için hamle yapmak istese de silah ateş alır ve maktul beyin kanaması, kafatası kırığı ve beyin doku harabiyeti sebebiyle hayatını kaybeder. Yerel mahkeme bilinçli taksirle öldürmekten sanığı cezalandırır. Yargıtay ise yerel mahkemenin kararını, olayda kasten yaralama neticesinde öldürme suçunun meydana geldiği gerekçesiyle bozar. Bu olayda şart teorisi anlamında, sanık silahın kabzasıyla maktule vurmasaydı silah ateş almazdı, silah ateş almasaydı maktul ölmezdi denilebileceği için failin hareketiyle netice arasında nedensellik bağlantısı vardır. Ancak dikkat edilecek olursa ölüm neticesi, sanığın silahın kabzasıyla mağdura vurması üzerine gerçekleşmemiştir. Daha açık ifade etmek gerekirse maktul silahın kabzasıyla kendisine vurulması üzerine yaralanıp ölmüyor. Tutukluluk yapan silah sanığın hamlesinin etkisiyle ateş alıyor ve bunun üzerine ölüm neticesi gerçekleşiyor. Burada tutukluluk yapan bir silahın herhangi bir hareket veya hamlede ateş alabileceği öngörülebilir bir durumdur. Eğer olayda failin bu durumu öngördüğü ve öngörmekle birlikte gerçekleşmeyeceğini düşünerek bilinçli taksirle davrandığı ispatlanmış ise yerel mahkemenin kararı isabetli gözükmemektedir.¹⁴⁹ Kasten yaralama ve taksirle öldürme olarak iki ayrı suçun

¹⁴⁶ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 261; Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 249. Öğretide Özbek/Kanbur ve Bacaksız, netice itibarıyla ağırlaşan suçlardaki kriterin *ağır neticenin doğrudan temel suça ilişkin tipik tehlikeden meydana gelip gelmemesi* olduğunu ve ancak böylesi bir neticenin, netice itibarıyla ağırlaşan suçların koruma amacıyla örtüştüğünü haklı olarak savunmaktadır (Özbek, Kanbur ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 505).

¹⁴⁷ Topçu, s. 41-42.

¹⁴⁸ Yargıtay 1. CD., T. 21/02/2012, E. 9705, K. 1037, [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

¹⁴⁹ Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 248-249.

gerçekleştiği bu olayda fikri içtima hükümleri uygulanarak sanık hakkında taksirle öldürmeden hüküm kurulmalıdır. Elbette failde öngörmekle birlikte olursa olsun veya kabullenme iradesi varsa olası kastla öldürme suçu hükümleri uygulanacağı açıktır. Faildeki bilinçli taksir veya olası kast hali somut olay ve deliller çerçevesinde araştırılarak bir kanaate varılmalı ve ona göre karar verilmelidir.

Yargıtay yine başka bir kararda¹⁵⁰ somut olayla ilgili ne nedensellik bağıını ne de objektif isnâdiyeti incelememiş, yalnızca yaralama fiilinin hangi fıkra kapsamında kaldığının tespit edilmesi gerektiği yönünde bir karar vermiştir. Somut olayda sanık, kalp hastası olduğunu bildiği maktulü tekme ve yumruk darbeleriyle yaralamış; maktul ise darp sonucu kronik kalp ve damar hastalığının akut hale gelmesiyle hayatını kaybetmiştir. Yargıtay, maktûldeki yaralanma ile ilgili olarak 5237 sayılı TCK m.86 çerçevesinde rapor alınması gerektiğini belirterek, yaralanma TCK m. 86/2 kapsamında ise TCK m.22/3 ve m.85 kapsamında bilinçli taksirle öldürme suçunun; yaralanma TCK m.86/1 kapsamında ise TCK m.87/4'ün oluşacağına karar vermiştir. Elbette yaralanmanın mahiyeti araştırılmalı ve buna uygun madde tespit edilmelidir. Yüksek Mahkemece, nedensel bağıın ve sonrasında netice açısından failin taksirinin olup olmadığını incelemeyen verdiği bu karar eksik mahiyettedir. Halbuki somut olayda sanığın fiili ve sonuç arasındaki nedensellik bağı araştırılmalı ve sonrasında netice açısından failin taksir seviyesinde kusurunun olup olmadığını detaylıca araştırılarak bir karar verilmesi daha isabetli olurdu.

2.1.8. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçta Manevi Unsur

5237 sayılı ceza kanunu, evrensel ilkelerden olan kusursuz suç ve ceza olmaz ve cezaların şahsiliği prensibinde hazırlanmış olup, bir kişi ancak kasıtlı hareketinden ve kanunda düzenlenmiş olması halinde taksirli hareketinden dolayı cezalandırılabilir.

Bilindiği üzere kast, fail ile işlemek istediği suçun maddi unsurları arasındaki psikik bağı ifade eder. Daha açık ifade etmek gerekirse kast, tipte öngörülen suç unsurlarının failce bilinmesi ve istenmesidir.¹⁵¹ Taksir ise, failin gerekli objektif dikkat ve özeni göstermeden bilerek ve isteyerek yaptığı hareketin sonucunda istememesine rağmen, ortak bir tecrübeyle öngörülebilir olan neticeyi öngörememesi (bilinçsiz) veya

¹⁵⁰ Yargıtay 1. CD., T. 19/11/2007, E. 6519, K. 8520. [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

¹⁵¹Parlar ve Hatipoğlu, s. 335-336.

öngörmekle birlikte umursamaz davranması (bilinçli) sonucu neticenin gerçekleşmesine neden olmasıdır.¹⁵²

Ceza kanununa göre kural olarak kişi, bildiği ve gerçekleştirmek istediği neticeden sorumlu tutulur. Bunun istisnasını ise taksir oluşturur. Kişinin hareketini isteyerek gerçekleştirmesi yani hareketinin iradi olması, hareketi sonucu meydana gelenin de iradi olduğu anlamına gelmez. İstenen bir neticeye ilişkin hareketin istenmeyen bir neticeye sebebiyet vermesi olasıdır. Başka bir deyişle failin kastetmiş olduğu netice haricinde istemediği daha ağır veya başka bir sonuç vuku bulmuş olabilir. İşte fail kastetmediği ağır veya başka bir sonuçtan sorumlu tutuluyorsa netice sebebiyle ağırlaşmış suç denilen özel bir sorumluluk durumu söz konusu olacaktır.¹⁵³

Ceza kanunu m.23 bir kişinin, kastettiğinden daha ağır veya kastettiğinden daha başka olarak meydana gelen neticeden sorumlu tutulması için “...en azından taksirle hareket etmesi...” düzenlemesiyle sorumluluğun şartını belirlemiştir. Düzenlemeye göre failin, **kasıtlı fiili** sonucu meydana gelen netice açısından en azından taksir düzeyinde kusurunun bulunması gerekmektedir. Buradaki **en azından** ifadesi sorumluluğun **asgari** şartı gibi görünebilir. Başka bir deyişle buradaki kusurun taksir veya daha üst seviye olarak olası kast ve doğrudan kast da olabileceğini ve dolayısıyla çeşitli kombinasyonları akıllara getirebilir. Bu kombinasyonlar;

- Fail, temel suça ilişkin kasıtlı hareketi sonucunda taksiri ile ağır veya başka neticenin oluşumuna sebebiyet vermiş olabilir. Başka bir deyişle temel suç kasıtlı, meydana gelen netice ise taksirli olabilir. Bu halde kast + taksir kombinasyonundan söz edilecektir ki madde 23’te düzenlenen netice sebebiyle ağırlaşmış suç bu minvaldedir.
- Fail, kasten gerçekleştirdiği hareketinin sonucunda daha ağır veya başka neticenin meydana geleceğini biliyor ve bu neticeyi istiyorsa, failin temel suçla birlikte meydana gelen daha ağır ya da başka netice için de kasten davranmış olmaktadır. Bu halde kast + kast kombinasyonundan söz edilecektir.

¹⁵²Parlar ve Hatipoğlu, s. 437-438.

¹⁵³ Kayıhan İçel, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2018, s. 476-477.

Ancak ilgili maddenin gerekçesine¹⁵⁴ bakılacak olursa, nedensellik bağının faili istenmeyen neticeden sorumlu tutmaya yeterli kabul edilmesinin önüne geçmek amacıyla düzenlendiği ve bu nedenle *en azından taksir* ifadesinden *öngörülebilirlik* kriterinin arandığı anlaşılacaktır. Zira fail temel suça yönelik hareketini gerçekleştirirken dikkat ve özen yükümlüğünü zaten ihmal etmektedir. Burada taksirin diğer unsuru olan, meydana gelen neticenin fail tarafından öngörülüp öngörülmediği önem arz etmektedir. Fail neticenin gerçekleşeceğini öngörüyorsa neticeden sorumlu olacak, öngöremiyorsa sadece işlemeyi kastettiği suçtan sorumlu olacaktır. Burada sırf nedensellik bağından ötürü, failin kusuru olmadan cezalandırılmaması adına kanunda “en azından taksirinin” varlığı aranmıştır. Hiç olmazsa failin taksir düzeyinde kusuru olsun ki cezalandırılabilsin. Kusurun *en hafif* şekli olması sebebiyle kanun koyucu *taksir* kelimesini kullanmıştır. Burada m.23’ü, en azından taksiri dahi yoksa faili cezalandırma cihetine gidilmemeli, şeklinde yorumlamak gerekir. Böylece failin, istemediği neticenin oluşmasında en ufak bir kusuru yoksa cezalandırılması cihetine gidilemeyecek ve fail sadece kastetmiş olduğu temel suçtan sorumlu olacaktır. Dolayısıyla meydana gelen netice açısından failde taksir seviyesinde bir kusur yoksa neticeden sorumlu olmayacaktır. Bununla birlikte failde meydana gelen netice bakımından kast varsa netice sebebiyle ağırlaşmış suç ve ceza sorumluluğunun tayini açısından ortada bir sorun kalmayacak, zira meydana gelen neticeden fail kasıtlı davranmasından ötürü doğrudan sorumlu olacaktır. Bu nedenle 23.madde kapsamındaki

¹⁵⁴ Madde gerekçesi: “Kişi suç teşkil eden bir fiili işlerken, kastettiği neticeden daha ağır veya başka bir netice gerçekleşmiş olabilir. Bu gibi durumlarda netice sebebiyle ağırlaşmış suç söz konusudur. Örneğin, basit yaralamada bulunulmak istenirken, kişi görme, işitme yeteneğini yitirmiş olabilir. Yaralama fiili gerçekleştirilirken, genellikle bunun sonucunda ağır bir neticenin meydana gelebileceği düşünülür. Örneğin gözün, kulağın üzerine sert bir biçimde vuran kişi, bu yumruk neticesinde mağdurun görme veya işitme yeteneğini yitirebileceği olasılığını göz önünde bulundurur. Ağır neticenin ortaya çıkacağına bu şekilde öngörüldüğü durumlarda, meydana gelen ağır netice açısından fail olası kastla hareket etmektedir. Buna karşılık, yaralama fiili sonucunda kişinin öngörmediği ağır bir netice de meydana gelmiş olabilir. Örneğin canının biraz yanması için mağdurun karın boşluğuna hafif bir biçimde vurulması hâlinde mağdur inhibisyon sonucu ölebilir. Bu gibi durumlarda ise fail, yaralama fiilini işlerken, mağdurun ölebileceğini tahmin etmemiş olabilir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda ve Hükümet Tasarısının bazı hükümlerinde, kişi gerçekleştirmeyi kastetmediği böyle neticelerden objektif olarak sorumlu tutulmaktadır. Belirtmek gerekir ki, bu tür sorumluluk, Ortaçağ Kanonik hukukunun kalıntısı olan “*versari in re illicita*”, yani hukuka aykırı bir durumda olan bunun bütün neticelerine katlanır anlayışının ürünü olup, çağdaş ceza hukuku bu anlayışı çöktürerek terk etmiştir. Çünkü kusurun aranmadığı objektif sorumluluk hâlleri kusursuz ceza olmaz ilkesiyle açıkça çelişmektedir. Ülkemiz ceza hukuku öğretisinde uzun süredir objektif sorumluluk hâllerinin ceza mevzuatından çıkarılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu talebin yerine getirilmesi, Anayasada öngörülen kusur ilkesinin zorunlu bir sonucudur. Madde metnindeki düzenlemeyle, meydana gelen ağır netice açısından kişinin sorumlu tutulabilmesi için, söz konusu neticeye ilişkin olarak en azından taksir dolayısıyla kusurlu bulunması gerekmektedir. Bu hükümle, meydana gelen kastedilenden başka ve ağır netice açısından sorumluluğun, kusura dayalı bir sorumluluk olması sağlanmak istenmiştir.”

neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçta tek bir kombinasyon mümkün olup o da kast + taksir kombinasyonudur.

- Failin tipte öngörülen taksirli suça yönelik hareketi sonucu meydana gelen daha ağır veya başka neticeler, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareketi sonucu gerçekleşmişse, bu durumda taksir- taksir kombinasyonu gündeme gelebilir.

Öncelikle kanun koyucu 23.maddede “...bir fiilin *kastedilenden*...” diyerek netice sebebiyle ağırlaşmış suçta ilk kademeyi oluşturan temel suçun ancak kasıtlı bir hareket ile işleneceğini belirtmiş olmaktadır. Dolayısıyla netice sebebiyle ağırlaşmış suçların taksir – taksir kombinasyonu şeklinde oluşmayacağı açıktır. Ancak kanundaki bazı suçların¹⁵⁵ çift taksir içeren kombinasyon şeklinde düzenlenmesi ve kanun koyucunun madde ve gerekçesinde kullandığı ifadeler netice sebebiyle ağırlaşmış suçların bu kombinasyon şeklinde gerçekleşebileceği ihtimalini akla getirmektedir.

5237 sayılı TCK'daki taksirle yaralama suçunun 89/2,3,4 maddesi ve taksirle öldürme suçunun 85/2 maddesinde yer alan düzenlemelerde alışılmış taksirli suçların nitelikli halleri söz konusudur. Zira 23.maddedeki kastedilen ibaresi, failin temel suça yönelik hareketinin ancak kast olabileceğini açıkça ortaya koymuştur. Bu nedenle failin taksirli hareketi sonucu daha ağır neticelerin meydana gelmesi çift taksir kombinasyonu şeklinde düzenlenen bu suçların 23.madde kapsamında değerlendirilmesi doğru olmayacaktır. Elbette ki, suçun basit şekli olan taksirle yaralama ve taksirle öldürmede aranan failin taksirli hareket etme durumu nitelikli haller açısından da geçerlidir.¹⁵⁶

Öğretide de bazı yazarlar m.89/2'de taksirle yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin, temel suç tipine yönelik failin kastı olmadığından m.23 anlamında bir neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç olarak kabul edilemeyeceğini söylemekle beraber, m.23'ün *genel bir hüküm* olduğunu, özel hükümlerle belli suçlar için *istisnai* düzenlemelerin yapılabileceğinin mümkün olduğunu belirtmektedirler.¹⁵⁷

Ancak yukarıda da belirtildiği üzere netice sebebiyle ağırlaşmış suçun amacı esasen, kasıtlı bir fiil sonucu meydana gelen neticeden failin ne şekilde sorumlu

¹⁵⁵ 5237 Sayılı Kanun m. 85/2 (Taksirle Öldürme), m.89/2,3,4 (Taksirle Yaralama), m.336/3 (Yasaklanan Bilgileri Taksirle Açıklama Suçu) gibi.

¹⁵⁶ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 503; Artuk ve diğerleri, s. 471; Doğan, s. 26; Topçu, s. 59; Demirbaş, s. 414. Karşı görüş için bkz: Soyaslan, s. 457.

¹⁵⁷ Artuk ve diğerleri, s. 471; Akbulut, s. 508-509.

tutulacağını düzenlemektir. Dolayısıyla taksirle hareket eden bir kişinin hareketi sonucu meydana gelen ağır netice sebebiyle o kişinin netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumluluğu cihetine gidilemeyecektir. Burada taksirli suçların nitelikli halleri söz konusu olacaktır.

Bazı yazarlar¹⁵⁸ kastedilen ifadesinin yalnızca ağır netice için kullanıldığını, başka neticeler içinse geçerli olmadığını ve bu nedenle taksir – taksir kombinasyonunu m.23 ekseninde birer netice sebebiyle ağırlaşmış suç olarak değerlendirmektedirler. Ancak kanun maddesi dikkatle incelenecek olursa kanun koyucu, “bir fiilin, kastedilenden daha ağır neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde...” ve “bir fiilin kastedilenden başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde...” demektedir. Görüldüğü üzere kanun koyucu *kastedilenden* ifadesini daha ağır ve başka netice için ortak kullanmıştır. Bu durumda “kastedilen” ifadesini yalnızca “daha ağır netice” için geçerli olduğunu düşünüp, “başka netice” için söz konusu olmadığını düşünmenin bir dayanağı kalmayacaktır.

Öğretide, kast taksir kombinasyonu şeklinde meydana gelen neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar, netice açısından taksir aransa da m.23’ün uygulanması için kasıtlı hareket şart koşulmuş olması nedeniyle kasıtlı suç sayılmaktadır.¹⁵⁹ Fakat her ne kadar meydana gelen istenmeyen netice, failin kastettiği neticeyi ağırlaştırmakla beraber failin temel suça yönelik manevi unsurunu, kastını etkilememekte ise de bu suçlar kasıtlı hareket ve taksirli netice olmak üzere iki kademeli bir yapıdan oluşmaktadır. Bu nedenle karma bir nitelik arz ettiğinden kasıtlı suç yerine karma nitelikte suç veya kast taksir birlikteliği demek daha doğru olacaktır.

2.1.8.1. Kast Taksir Kombinasyonu

Kişinin belli bir suçu işlemek için gerçekleştirdiği fiilinin, kastettiği neticeden daha ağır veya yine kastettiği neticeden daha farklı bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi durumunda netice sebebiyle ağırlaşmış suç mevzubahis olacaktır. Bu suça rengini veren unsur ise failin temel suça yönelik kasıtlı harekette bulunmasıyla birlikte meydana gelen netice açısından doğrudan veya olası kastla hareket etmemiş olması, başka bir deyişle istenmeyen bir neticenin meydana gelmesidir.¹⁶⁰ Zira oluşan netice

¹⁵⁸ Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 248. Yine netice sebebiyle ağırlaşmış suçun çift taksir kombinasyonu şeklinde meydana gelebileceği hakkındaki katılmadığımız görüş için bkz: Soyaslan, s. 457; Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 262.; Öztürk ve Erdem, s. 221.

¹⁵⁹ Centel, Zafer ve Çakmut, s. 395.

¹⁶⁰ Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 243.

açısından kast söz konusu ise artık burada netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan bahsedilmeyecektir. Ortada başka bir suç bulunduğundan, doğrudan o suça ilişkin hükümlerden failin sorumluluğu doğacaktır. Ancak kanundaki netice sebebiyle ağırlaşmış suçların bazılarında meydana gelen netice taksirle de işlense kastla da işlense, kanunda bağımsız bir düzenleme olmadığından netice sebebiyle ağırlaşmış suçu yaptırım altına alan ilgili madde sayesinde cezalandırılmaktadır.¹⁶¹ Bununla birlikte kastın seviyesine göre 61.madde kapsamında verilecek ceza, alt sınırdan uzaklaşarak arttırılmaktadır. Nitekim kasten yaralama suçunun ölüm (TCK m.87/4) dışındaki ağır neticeleri (TCK m.87/1-2-3) bu kapsamdadır. Ölüm neticesine kastla sebebiyet verilmesi halinde bağımsız bir suç oluşmakta ve fail artık kasten öldürme (TCK m.81) hükümleriyle cezalandırılacaktır. Ancak örneğin kasıtlı olarak yüzde sabit ize neden olunmuşsa kast + kast kombinasyonu söz konusu olacaktır. Fail, kanunda ayrı bir düzenleme olmadığından netice sebebiyle ağırlaşmış suç hükümleriyle cezalandırılacak ve fakat kanuni düzenlemelere uygun bir şekilde ceza tayininde alt sınırdan uzaklaşılacaktır (TCK m.61). Unutmamak gerekir ki kast + kast kombinasyonu şeklinde oluşan bu suçlar, sırf ayrı bir düzenleme olmadığı için ilgili netice sebebiyle ağırlaşmış suç maddesine göre cezalandırılmaktadır. Zira TCK m.23, meydana gelen netice açısından tek başına nedensellik bağının varlığıyla failin cezalandırılmasının önüne geçmek amacıyla, bir öngörme kriteri aramış ve faili sorumlu tutmak için taksir şartı getirmiştir.

Kanun koyucu m.87/4'te ağırlaşan neticeleri düzenlerken m.86'daki kasten yaralamanın yalnızca birinci ve üçüncü fıkrasına giren halleri kapsamına almış olup, basit tıbbi müdahaleyle giderilecek yaralama eyleminin hafif olması ve ölüm neticesiyle arasındaki tehlike ilişkisinin zayıflığı nedeniyle ikinci fıkrayı bünyesine almamıştır. Bu halde m.86/2 sonucu meydana gelen ölüm neticesinde fail kanunilik ilkesi gereği m.87/4'ten sorumlu tutulamayacaktır.¹⁶²

Buna ilişkin olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu, sanığın maktulü itmesi sonucu ölüm neticesinin meydana geldiği olayda¹⁶³; hükümlünün maktulü itmesi ile oluşan ölüm neticesi arasında illiyet bağının olduğunu ve fakat yaralama eyleminin m.86/2 kapsamında kaldığından hareketle hükümlünün fiilinin m.87/4 kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Bununla birlikte hükümlünün, dikkat ve özen

¹⁶¹ Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 246.

¹⁶² Artuk ve diğerleri, s. 469.

¹⁶³ Yargıtay CGK., T. 14/04/2009, E. 1-197, K. 93, Nakleden Artuk ve diğerleri, s. 469.

yükümlülüğüne uymayarak, beton zeminde bulunan maktulü göğsünden sert biçimde ittiği ve sırt üstü düştüğü olayda meydana gelen ölüm neticesi objektif olarak öngörülebilir olmasına rağmen öngörmediğinden bahisle, hükümlünün meydana gelen ölüm neticesinden taksirle sorumlu tutulmasına karar vermiştir.

Somut olayda m.86/2 ile m.86/3'ün birlikte ihlal edilmesi sonucu ölüm neticesinin meydana geldiği durumlara ilişkin olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında¹⁶⁴, m.87/4'ün uygulanabilmesi açısından belirleyici rolün yaralanmanın ağırlığı olduğunu ve ölüm neticesini meydana getiren yaralanmanın m.86/1 derecesinde bir yaralama olması gerektiğine hükmetmiştir. Kurul, kasten yaralama neticesinde oluşan ölüm sonucunun faile isnat edilebilmesi için yaralanmanın belli bir ağırlığa ulaşması gerektiğini, basit bir müdahaleyle giderilen yaralanmanın tek başına ölüm sonucunun faile yüklenmesi açısından yeterli olmadığını ve m.86/2 niteliğindeki bir fiilin m.87/4 açısından tipik olmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla basit tıbbi bir müdahaleyle giderilecek seviyede hafif bulunan yaralanmanın m.86/3 ile birlikte ihlal edilerek ölüm sonucunun oluşması olasılığında m.87/4 uygulanamayacaktır.

5237 sayılı kanun, madde metninde temel suç tipi için kast, daha ağır veya başka netice için ise taksiri aramakla neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçları birer karma suç, başka bir deyişle kast + taksir kombinesi şeklinde düzenlemiştir.¹⁶⁵ Görüldüğü üzere netice, *kast ve taksirin birleşiminden*¹⁶⁶ meydana gelmekte ve buradan da netice sebebiyle ağırlaşmış suçların *iki kademeli* bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.¹⁶⁷ İki kademedен oluşan bu suçların ilk kademesini failin gerçekleştirmek istediği ve hareketini yönlendirdiği temel suç, ikinci kademesini ise hareket sonucu meydana gelen ve fail tarafından istenmeyen netice oluşturmaktadır.

Kusursuz suç ve ceza olmaz ve cezaların şahsiliği ilkelerinin hâkim olduğu ceza kanunumuzda “kast” ve “taksir” biçiminde iki manevi unsur şekli kabul edilmiştir. Bu demektir ki bir kişi tipte öngörülen suçu ancak kasten veya taksirli işlemiş ise o kişinin ceza sorumluluğu doğar. Dolayısıyla failin temel suça yönelik fiili sonucu meydana gelen neticeden sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için kişinin en azından taksirinin bulunması zorunludur. Zira bu iki haksızlık şeklinin işlenmesinin sebebi

¹⁶⁴ Yargıtay CGK, T. 20/11/2018, E. 293, K. 542, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, e.t: 23/05/2021

¹⁶⁵Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 244.

¹⁶⁶Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 501

¹⁶⁷Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 244.

objektif sorumluluğa engel olup, kişinin cezalandırılması için nedensellik bağının varlığının yeterli kabul edilmesi anlayışına son vermektir.¹⁶⁸

Failin neticelerini bilerek ve isteyerek veya olursa olsun diyerek işlediği fiil ile oluşan suç tipi “temel suç”; bu temel suça yönelik fiil sonucunda failin istemediği daha ağır veya başka neticelerin vücut bulmasıyla da “neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç” oluşur. Görüldüğü üzere aslında neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, istenen bir haksızlığın istenmeyen bir neticesi vardır ve yine istenmeyen sonuçtan istisnai bir sorumluluk söz konusudur. Zira fail kafasında gerçekleştirmeyi kurduğu temel suça yönelik fiilini bilerek ve isteyerek (doğrudan kast) veya olursa olsun bilinciyle (olası kast) gerçekleştirmekte ve fakat istemediği, öngörmediği (bilinçsiz taksir) ya da öngörmekle birlikte meydana gelmeyeceğini düşündüğü (bilinçli taksir) bir netice oluşmaktadır. Failce işlenmek istenen haksızlığın içinde barındırdığı risk sebebi ile daha ağır veya başka bir netice oluşmaktadır.

2.1.8.1.1. Temel Suça Yönelik Kasıtlı Hareket

Failin temel suç tipini meydana getirme hususunda kasıtlı olarak hareket etmesi, netice sebebi ile ağırlaşmış suçların en önemli unsurudur. Zira kanun maddesinde “*...failin kastettiğinden ...*” ifadesi geçmektedir. Ancak bununla birlikte kastın yalnızca temel suça yönelik olması gereklidir. Örneğin kişi temel suç olan cinsel saldırı (TCK m.102) kastı ile hareket etmekte ve fakat ölüm neticesi (TCK m.102/5) oluşmaktadır. Verilen örnekte kişinin kastı, temel suça yönelik kasıtlı hareket sonucu meydana gelen ölüm neticesini kapsamamalıdır. Zira kapsamaması durumunda kişinin bu neticeden doğrudan sorumluluğu doğacak olup, fail TCK m.81’de düzenlenen kasten öldürme suçundan cezalandırılacaktır. Dolayısıyla kişinin meydana gelen neticeyi kapsayacak biçimde doğrudan veya olası kastı söz konusu olmamalıdır ki ortada bir netice sebebi ile ağırlaşmış suçun varlığından bahsedilsin.¹⁶⁹

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda failin kastının temel suça mı yoksa daha ağır veya başka neticeye mi yönelik olduğunun saptanması önemlidir. Yargıtay yerleşik içtihatlarında, kasten yaralama sonucu ölümün meydana geldiği suçlarda failin kastının yaralamaya mı yoksa öldürmeye mi yönelik olduğu konusunda hedef alınan vücut bölgesi, fail ile mağdur arasındaki husumet, olayda kullanılan araçların ölüm neticesini

¹⁶⁸ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 497-498.

¹⁶⁹ İsmail Ercan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 120.; Özenbaş, s. 10.; Centel, Zafer ve Çakmut, s. 396.; Topçu, s. 60.; Öztürk ve Erdem, s. 224.

meydana getirmeye elverişli olup olmadığı, darbe sayısı ve şiddeti, hedef alınan bölgenin hayati risk taşıyıp taşımadığı, failin fiile kendisinin mi yoksa engel bir sebep dolayısıyla mı son verdiği kısaca her olayın kendine özgü tüm detay ve özellikleri göz önünde bulundurularak saptanması gerektiği görüşündedir.¹⁷⁰

Failin kastının yaralamaya mı yoksa öldürmeye mi yönelik olduğunun saptanması, failin m.87/4'ten mi yoksa m.81'den mi cezalandırılacağı konusunda önem arz etmektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu sanığın tartışma üzerine maktulü bacağından yaraladığı ve maktulün aşırı kan kaybı nedeniyle öldüğü olayda¹⁷¹; sanık ile maktul arasında öldürmeyi gerektirecek bir anlaşmazlığın bulunmadığını, hiçbir engel olmamasına rağmen failin eylemine devam etmediğini, aksine kanamayı durdurmak için çabaladığı ve komşulardan yardım istediğini gözetmiş, isabetli olarak sanıkta öldürmeye değil yaralamaya yönelik kastının olduğuna kanaat getirmiş ve sanık hakkında 87/4.madde uyarınca hüküm kurulmasına karar vermiştir.

Netice sebebi ile ağırlaşmış suçlar, varlıkları kasıtlı işlenen temel suç tipine bağlı olan yeni bir suç tipi olma özelliği taşır. Dolayısıyla temel suç tipinden tamamen bağımsız şekilde değerlendirilmesi kabul edilemez. Zira suça rengini veren unsur failin kasıtlı hareketidir. Netice sebebi ile ağırlaşmış suçlarda failin isteği dışında bir netice gerçekleşmekle birlikte failin kastı tek olup temel suça yöneliktir.¹⁷²

Örneğin TCK m.102'de düzenlenen cinsel saldırı suçuna yönelik harekette bulunan failin, mağdurun ölmesi durumunda TCK m.102/5' de düzenlenen netice sebebiyle ağırlaşmış cinsel saldırı suçu nedeniyle cezalandırılması için failde mağduru öldürmeye yönelik bir irade olmamalıdır. Failin mağdura yönelik cinsel saldırı fiili sonucu mağdur ölmelidir ki netice sebebiyle ağırlaşmış suç hükümleri uygulama alanı bulsun. Aksi takdirde fail öfke ile mağduru öldürmek istemiş veya mağdurun ölebileceğini öngörerek bunu kabullenmiş ve olursa olsun demişse artık burada fail kasten öldürme suçundan ayrıca sorumlu tutulacaktır.

Bu suçlara rengini veren unsur failin kasıtlı hareketidir. Zira temel suça yönelik kasıtlı bir hareket yoksa neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan da bahsedilemez. Nitekim faildeki kastın belirlenmesinde saik kural olarak önemli değildir. Yargıtay eski kanun döneminde, sanığın şaka amaçlı ve fakat sorumsuz bir şekilde tankerini arkadaşının üzerine sürdüğü, kısa mesafelik frene rağmen tankeri durduramayıp arkadaşına

¹⁷⁰Özenbaş, s. 310-311.; Topçu, s. 231.; Veli Özer Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 9.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015, s. 148.

¹⁷¹Yargıtay CGK., T. 16/02/2010, E. 1-209, K. 29. [Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

¹⁷²Doğan, s. 9-10.

çarparak onun ölümüne neden olan eylemini¹⁷³ 452/1.maddede düzenlenen kastı aşan durum neticesi ölüme neden olma suçu kapsamında değerlendirmiştir. Ancak burada öncelikle failin kastının olup olmadığı saptanmalıdır. Söz konusu kararın gerekçesinde failin şaka yapma kastıyla hareket etse ve yaralama neticesini istemese de neticenin oluşabileceğinin *umulur ve beklenir* olduğu belirtilmiştir. Ancak ne var ki neticenin umulur ve beklenir olması ve hoyratça davranması failin netice açısından olası kastla hareket ettiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. Şaka saiki elbette kastı ortadan kaldırmaz. Fakat failin şaka saikiyle hareket etmiş olması, aynı zamanda yaralama kastıyla hareket ettiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Olası kastla hareket edildiğinin kabulü için gerekli olan olursa olsun kabullenmesinin failde olmadığı ortadadır. Dolayısıyla failin somut olayda neticenin gerçekleşebileceğini öngörmesi fakat deneyimlerine olan güven nedeniyle gerçekleşmeyeceği inancı yani bilinçli taksiri araştırılarak taksirle öldürme suçundan hüküm kurulması daha doğru olacaktır.¹⁷⁴

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda temel suç tipi mutlaka kasten işlenmelidir.¹⁷⁵ Failin temel suç tipini taksirli hareketle gerçekleştirmesi yani temel suça yönelik bir kastının olmadığı olaylarda ise neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan bahsedilemeyecektir. Temel suç tipinin ve dolayısıyla meydana gelen diğer neticenin taksirle oluştuğu suçlarda taksirli suçların nitelikli halleri söz konusu olacaktır. 5237 sayılı kanun 23.maddede “...bir fiilin **kastedilenden daha ağır**...” diyerek temel suçun mutlaka kastla gerçekleşmesi gerektiğini tartışmaya yer bırakmayacak şekilde ortaya koymuştur.¹⁷⁶

Konuyla ilgili olarak Yargıtay bir kararında¹⁷⁷, sanığa ait fabrikadan eşya çalarak hırsızlık yapan maktul yanındakilerle birlikte at arabasında kaçır vaziyetteyken, yolda aracıyla işyerine gelmekte olan sanıkla karşılaştıkları olayda, at arabasını durdurarak kaçmalarını engellemek amacıyla sanığın, tabancasıyla havaya, yere ve at arabasının tekerine doğru birden fazla ateş ettiği ve fakat asfalttan seken bir merminin göğsüne isabet ederek maktulün ölümüne sebebiyet verdiği sanığın fiilinin, kasten

¹⁷³ Yargıtay CGK, T. 07.03.1994, E. 1-50, K. 76. [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

¹⁷⁴ Özenbaş, s. 311.; “...kasten yaralama suçunu şaka yapmak için işlemek ile şaka yapayım derken istemeden mağdurun yaralanmasına sebebiyet vermek aynı şey değildir. *İlkinde* işlenen fiil kasten yaralama suçu olma niteliğini korur ve diğer koşulların da mevcudiyeti halinde fail, kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçundan sorumlu tutulur. Ancak *ikincisinde* zarar verme kastıyla, diğer bir ifade ile mağdur üzerinde yaralama meydana getirme kastıyla yapılan bir hareket bulunmamaktadır.” Topçu, s. 262-264.

¹⁷⁵ Özbek, **Neticesi Sebebiyle**, s. 229.; Karakehya, s. 157.; Dilber, s. 179.; Ercan, s. 120.

¹⁷⁶ Aksi yöndeki görüşler için bkz.; Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 262; Soyaslan, s. 457; Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 248.

¹⁷⁷ Yargıtay 1. CD., T. 04/11/2009, E. 394, K. 6639; [www.karararama.yargitay.gov.tr](#), e.t:06/08/2021.

yaralama sonucu ölüme neden olma suçunu oluşturduğuna karar vererek failin TCK m.87/4'ten cezalandırılmasına hükmetmiştir. Yüksek Mahkeme'nin kararına katılmak mümkün değildir. Zira en başta failde mağduru yaralamaya yönelik bir kast yoktur. Kendisine karşı hırsızlık suçunu işleyen ve kaçmakta olan mağduru durdurmak amacıyla havaya, yere ve at arabasına ateş etmiş olup, esas itibariyle mağduru hedef almamıştır. Failin mağduru durdurma ve korkutma kastıyla hareket ettiği kabul edilmeli ve buna göre bir değerlendirme yapılmalıdır. Şöyle ki, olayda fail dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmış, silahla at arabasının tekerine doğru ateş ederken merminin sekip başkalarına isabet ederek yaralama veya ölüme neden olabileceğini öngörememiştir ve dolayısıyla taksirli davranmış olmaktadır. Bu nedenle sanığın taksirle öldürme suçundan cezalandırılması gerekirken, Yargıtay'ın manevi unsuru dahi oluşmayan m.87/4'ten hüküm kurmasının bir dayanağı bulunmamaktadır.

2.1.8.1.2. Daha Ağır veya Başka Netice Açısından Failin Taksirinin Bulunması

Ceza hukukumuzda geçerli olan kusursuz sorumluluk olmaz prensibinin sonucu olan 23.madde düzenlemesine göre, failin fiilinin suç tipinde öngörülenden daha ağır veya başka neticeye sebebiyet vermesi durumunda, aradaki illiyet ilişkisi failin sorumlu tutulması için yeterli değildir. Bu neticeler bakımından failin en azından taksirinin bulunması gerekmektedir.¹⁷⁸ Sırf nedensellik bağından ötürü failin kusuru olmadan cezalandırılmasının önüne geçmek için kanunda “en azından taksirinin” varlığı aranmıştır. Hiç olmazsa failin taksir düzeyinde kusuru olsun ki cezalandırılabilsin. Zira kastı olsa hukuken bir sorun oluşmayacaktır. Çünkü neticeye kasten sebep olan fail bundan ayrıca sorumlu tutulacaktır. Dolayısıyla yeni kanunda, bir fiil ile bağlantılı olarak ortaya çıkan daha ağır veya başka sonuçlar bakımından illiyet ilişkisinin varlığı failin sorumluluğu için yeterli görülmemiş, istenmeyen netice için failin en azından taksirinin bulunması aranarak kusura dayalı sorumluluk esası benimsenmiştir.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar en basit ifadesiyle, bir suçu işlemeye yönelik kasıtlı hareket yüzünden meydana gelen daha ağır veya başka netice sebebiyle failin sorumluluğunun ancak taksir derecesinde kusurlu bulunması koşuluna bağlandığı suçlardır. Fail, gerçekleştirdiği eylem sonucunda daha ağır veya başka bir neticenin oluşabileceğini öngörmesi gerekirken öngörmemiş olabilir veya öngörmekle birlikte gerçekleşmeyeceği inancıyla hareket etmiş olabilir. Bu gibi durumlarda meydana gelen

¹⁷⁸ Otacı, s. 621.; Öztürk ve Erdem, s.222.

istenmeyen netice bakımından fail taksirli davranmış olmakta ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan failin sorumluluğu doğmaktadır.

Burada öngörülebilirlik değerlendirmesi sübjektif bir incelemeyle failin şahsi özellikleri dikkate alınarak yapılacaktır. Fail, şahsi nitelikleri –tecrübesi, yaşı, zekâ derecesi, görgüsü, mali durumu, beden kusurları, sosyal seviyesi vb.- dikkate alındığında yapmış olduğu hareket sonucunda tipik neticenin gerçekleşeceğini öngörebilir nitelikte ise failin taksirinden söz edilir. Bu değerlendirme her somut olayda olayın özellikleri ve failin niteliklerine göre mahkeme hâkimi tarafından yapılacaktır.

Burada “sonucun öngörülebilir niteliği”, sanığın kişisel özellikleri göz önünde bulundurularak, meydana gelen neticeyi öngörebilecek vaziyette olup olmadığı irdelenecektir.¹⁷⁹ Taksirin bu “sonucun öngörülebilir olması” unsuru aranmadığı takdirde, kusursuz sorumluluğun daha da ötesinde bir tür *sonuç sorumluluğu* tehlikesi doğacak olup, sübjektif sorumluluktan tamamen uzaklaşmış olacaktır.¹⁸⁰ Bu da kusur sorumluluğu ve m.23’ün düzenleniş amacına aykırı olacağından kabul edilemeyecektir.

5237 sayılı TCK 23. madde, failin temel suça yönelik hareketine bağlı meydana gelen daha ağır veya başka neticeden sorumlu tutulabilmesi için failin en azından taksir derecesinde kusurlu hareket etmesinin gerekli olduğunu düzenlemiştir. Bir başka deyişle, failin işlemeyi kastettiği yani temel suça yönelik fiilinden daha ağır veya başka bir neticenin doğmasının fail tarafından tahmin edilebilir olması gerekmektedir. Buna göre, failin gerçekleştirdiği fiilden daha ağır veya başka bir neticenin meydana geleceği tahmin edilebiliyorsa, öngörülebiliyorsa neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan failin sorumluluğu doğacaktır. Fakat tahmin edilemiyorsa daha ağır veya başka netice açısından failin sorumluluğuna gidilemeyecek ve fail yalnızca temel suçtan sorumlu tutulacaktır.¹⁸¹

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda meydana gelen daha ağır veya başka netice, failce gerçekleşmesi istenmeyen bir netice olmalıdır. Zira meydana gelen bu neticede failin doğrudan veya olası kastı varsa burada artık neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan bahsedilemez ve sonuç neticeden failin ayrıca sorumluluğuna gidilir.¹⁸² Bu suç tiplerinin en önemli özelliği failin kastettiği neticenin dışında gerçekleşen daha ağır veya başka netice bakımından kasten hareket etmemiş olmasıdır.

¹⁷⁹ İçel, s. 455.

¹⁸⁰ İçel, s. 461.

¹⁸¹ Soyaslan, s. 454.

¹⁸² Özenbaş, s. 4.

Bu suçlarda failin iradesi meydana gelen sonucu dolaylı veya doğrudan kapsar ise başka suç meydana gelmiş olacaktır. Örneğin terk suçunun işleyen sanık bu fiili dolayısıyla mağdurun bir hastalığa yakalanacağını, yaralanacağını veya öleceğini (TCK m.97/2) öngörerek kabullenmiş ise netice itibariyle ağırlaştırıcı hükümler değil, olaya uyan bağımsız hükümler uygulanacaktır. Aynı şekilde çocuk düşürtme suçunun m.99/3 ve 4.fıkradaki ağırlaştırılmış halleri fail tarafından istenmişse artık bu suçun netice itibariyle ağırlaştırılmış halleri uygulanmayacaktır. Çünkü burada artık kasıtlı ve bağımsız bir suç oluşmuş olacaktır. Bunlar gibi ölüm veya yaralama neticelerinin ağırlaştırıcı neden sayıldığı durumlarda failin iradesi bunları kapsıyorsa ayrıca öldürme veya yaralama suçlarına ilişkin hükümler uygulanacaktır.¹⁸³

Yaralama sonucu çocuk düşürtme suçunun meydana geldiği bir olayda¹⁸⁴ Yargıtay, olası kastın olması sebebiyle faili doğrudan çocuk düşürtme suçundan sorumlu tutmuştur. Karara konu olayda, fail ile mağdur arasında çıkan tartışma kavgaya dönüşmüş ve mağdur failin darbesiyle sert zemine düşmüştür. Bunun üzerine fail, 7-8 haftalık hamile olan mağdurun karnına oturmuş ve çocuğun düşmesine neden olmuştur. Yargıtay da hamile olduğunu bildiği ve buna rağmen mağdurun karnına oturan failin, bu fiili sonucunda çocuğun düşeceğini öngördüğü ve dolayısıyla olası kast ile hareket ettiğini kabul ederek failin netice sebebiyle ağırlaştırılmış yaralamadan (TCK m.87/2-e) değil direkt olarak çocuk düşürtme suçundan cezalandırılması gerektiğine karar vermiştir.

5237 sayılı kanun 23. maddede temel suç tipi için kast, daha ağır veya başka netice için ise taksiri aramakla neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçları birer kast + taksir kombinesi şeklinde düzenlemiştir. Fail, meydana gelen neticeyi dolaylı bile olsa istememelidir. Gerçekten de örneğin TCK m.87/4 kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçunda yaralama için kast, istenmeyen ölüm içinse en azından taksirle hareket edilmiş olması gerekmektedir. Bu netice sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçunda kasıtlı ve taksirli suçtan meydana gelen bir yasal bileşim söz konusudur.¹⁸⁵

TCK m.23, failin kasıtlı hareketi sonucu meydana gelen neticeden sorumluluğunun doğması için, failin taksir düzeyinde kusurlu hareket etmesini, yani failin işlemeyi kastettiği suçtan daha ağır veya başka neticenin doğmasını tahmin edebilir olmasını şart koşmuştur. Burada istenmeyen netice için taksirli sorumluluğun tüm koşulları

¹⁸³ Toroslu ve Toroslu, s. 246.

¹⁸⁴ Yargıtay 3. CD, T. 29/11/2006, E. 2128, K. 9059. [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:10/8/2021.

¹⁸⁵ Tekin, s. 1774. Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçların, kasıtlı ve taksirli suçun *yasal bir bileşim* ile meydana geldiğine dair aynı yöndeki görüşü için bkz.: Centel Zafer ve Çakmut, s. 400.

aranmayacak, yalnızca öngörülebilirlik kriteri araştırılacaktır. Zira fail temel suça yönelik hareketini gerçekleştirirken zaten dikkat ve özen yükümlülüğünü ihlal etmiş olmaktadır. Failin taksir seviyesinde kusurunun olup olmadığı, istenmeyen neticenin objektif ve sübjektif olarak öngörülebilirliği ile sınırlı olacaktır. Dolayısıyla kanun koyucu burada en azından taksir derken neticenin fail tarafından öngörülebilir olup olmadığını kastetmiş ve ancak netice öngörülebilir ise failin sorumluluğu gündeme gelecektir. Bir başka deyişle failin temel suça yönelik hareketi kastettiğinden daha ağır veya başka bir neticeye sebebiyet vereceği tahmin edilebiliyorsa, fail netice sebebiyle ağırlanmış suçtan sorumlu olacak, tahmini mümkün değilse sorumluluğu söz konusu olamayacaktır.¹⁸⁶ Kimsenin öngörülemeyen neticelerden sorumlu tutulması mümkün olmayacağından, bu durumlarda kişi yalnızca kasıtlı davrandığı temel suçtan sorumlu tutulacaktır.

Uygulamada netice sebebiyle ağırlanmış suçlara ilişkin verilen kararların çoğu m.86/2 sonucu meydana gelen ölüm neticeleri hakkındadır. Bu olaylarda mağdurda bulunan özel durumlar (örneğin hastalık veya istisnai özellikteki reaksiyon) sebebiyle ölüm neticesi meydana gelmektedir. Yukarıda açıklandığı üzere¹⁸⁷ yaralama sonucu ölümün gerçekleştiği durumlarda m.87/4'ün olaya tatbik edilebilmesi için yaralama fiili 86. maddenin birinci ve üçüncü fıkrası kapsamına girmelidir.

M.86/2 kapsamında basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek yaralama fiillerinin ölüm neticesine yol açtığı olaylarla ilgili olarak Yargıtay, failin maktuldeki hastalığı bilip bilmemesine göre karar vermektedir. Buna göre fail maktuldeki hastalığı biliyorsa bu durumda neticeyi de öngörmesi gerektiğinden bilinçli taksirle öldürme suçundan fail sorumlu tutulmaktadır. Ancak fail maktulün hastalığını bilmiyor ise bu kez fail bilinçsiz taksirle öldürme suçundan sorumlu tutulmaktadır. Yargıtay'ın istikrar bulmuş kararlarında otomatik olarak bu sonuca varması doğru değildir. Öncelikle failin taksirli davrandığı durumlarda, basit tıbbi müdahale sonucu oluşan ölüm neticesinden failin sorumluluğunun doğması için fail tarafından netice *öngörülebilmesi* ve faile *objektif olarak isnat edilebilmesi*dir. Örneğin hafif bir itme ile mağdurun kalp rahatsızlığının harekete geçip ölüm neticesini oluşturması durumunda, bu hareketin ölüm sonucuna neden olup olmayacağı, ancak hastalığı bilen biri tarafından öngörülebilir. Bu çerçevede, basit tıbbi müdahale seviyesindeki yaralama sonucu gerçekleşen ölüm,

¹⁸⁶ Soyaslan, s. 454.; Doğan, s. 22; Hakeri, **Sorularla Ceza Hukuku**, s. 49.; Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 249.; Öztürk ve Erdem, s. 223.

¹⁸⁷ Yukarıda bk. s.45.

hastalığı bilmeyen faille objektif ve sübjektif olarak isnat edilemeyecektir. Dolayısıyla failin sadece kasıtlı hareketi olan m.86/2'den sorumlu tutulması gerekecektir.¹⁸⁸

Yüksek mahkeme 2012 yılında isabetli olarak, sadece nedensellik bağlantısının varlığını yeterli görmeyerek objektif isnâdiyeti de göz önünde bulundurarak bu yönde bir karar vermiştir. Karara konu olayda, arkadaş olan sanık ve maktul bir sebeple kavgaya başlamış, araya girenlerce de kavgaya son verilmiştir. Olay yerinden ayrılıp evine giden maktul, sabah yatağında ölü bulunmuştur. Yapılan otopsi incelemesinde maktuldeki kalp damar rahatsızlığı, kavganın stresiyle akut hale gelerek dolaşım yetmezliğine ve akabinde ölüme sebebiyet vermiştir. Kavganın esnasındaki yaralama basit tıbbi müdahaleyle giderilecek niteliğinde olduğundan m.87/4 hükümleri olayda uygulanmamıştır. Yargıtay, olayda nedensellik bağlantısı olsa da ölüm neticesinin sanığa objektif olarak isnat edilemeyeceğine ve sanığın maktulün rahatsızlığını bilse de ölüm sonucunun sanığa yüklenemeyeceğine karar vererek, m.86/2'den cezalandırılması gerekirken sanığın taksirle öldürmeden cezalandırılmasını isabetsiz bulmuştur.¹⁸⁹

Bununla beraber fail maktuldeki bu durumdan faydalanarak, bir yumrukla kronik kalp yetmezliği hastalığı dolayısıyla öleceğini bilerek ve isteyerek veya bilmekle beraber kabullenmiş olarak kasıtlı bir şekilde m.86/2 kapsamında hareket edebilir. Bu durumda da doğrudan veya olası kastla öldürmeye ilişkin hükümlerin uygulanması gerekecektir.¹⁹⁰

Son olarak istenmeyen neticeden sorumluluk için aranan en azından taksir kriterinin “neticenin öngörülebilir olması” şeklinde değiştirilmesi, uygulamada bu kriterin aranması hususunda çıkan sorunları minimum seviyeye indirecektir. Zira fail temel suça yönelik kasten hareket ederek taksirin objektif özen yükümlülüğü unsurunu zaten ihlal etmiş olmaktadır. Bu durumda taksirin diğer unsuru olan neticenin öngörülebilir olması unsuru araştırılacaktır. Başka bir deyişle failin taksiri araştırılırken sadece neticenin sübjektif olarak öngörülebilir olup olmadığı incelemesi yapılacaktır. Bununla

¹⁸⁸ Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 245. Örnek Yargıtay kararı için bkz: 1. CD, T. 25/05/2006, E. 894, K. 2130 ve 3. CD, T. 01/10/2012, E. 6651, K. 32108, [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:23/08/2021. Öğretide Hakeri'ye göre, fail maktuldeki kalp rahatsızlığını biliyor ve fakat basit bir yaralamadan bir şey olmayacağı düşüncesiyle, yaralama kastıyla hareket etmişse ve ölüm de gerçekleşmişse, hastalığı bilmesi nedeniyle netice açısından taksirli davranmış olur ve dolayısıyla diğer şartların da gerçekleşmesi halinde m.87/4'ün uygulanacağını savunmaktadır. Ancak kanun koyucu 86.maddenin yalnızca 1. ve 3.fıkrası düzeyindeki yaralama fiilleri sonucu meydana gelen ağır neticelere 87.maddenin uygulanacağını belirttiğinden yazarın bu görüşüne katılmak mümkün görünmemektedir (Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 267).

¹⁸⁹ Yargıtay 12. CD., T. 26/01/2012, E. 17504, K. 1213, karar için bkz, Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s. 222.

¹⁹⁰ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 267

beraber fiil açısından kast, netice açısından taksir aranan bu suçlarda fail aynı fiil için sanki iki ayrı kusur şekli taşıyor gibi yanlış bir anlama sebebiyet vermektedir. Fail temel suça yönelik kasıtlı harekette bulunmuş olup, bu harekette ikinci bir değerlendirme yapılarak taksirin aranması çifte değerlendirme yasağına aykırılığa neden olur. Halbuki fail kasıtlı hareketiyle meydana gelen kastetmediği neticeyi öngörmeyerek, taksirin öngörülebilir neticeyi öngörmeme unsurunu bünyesinde taşımış olur. Bu nedenlerle en azından taksir ibaresinin neticenin öngörülebilir olması şeklinde değiştirilmesi ilgili düzenlemenin yanlış anlaşılması ve yanlış uygulanmasını engelleyecektir. Ayrıca “en azından” ifadesi, daha ağır veya başka neticeye olası veya doğrudan kastla da sebebiyet verilebileceği gibi bir anlama sebebiyet vermektedir. Netice kasten gerçekleşmiş ise artık netice sebebiyle ağırlaşmış bir suçtan bahsedilemeyecektir, zira fail doğrudan kastettiği neticeden sorumlu tutulacak ve ortada sorumluluk açısından herhangi bir problem kalmayacaktır.¹⁹¹

2.2. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Çeşitleri

2.2.1. Gerçek ve Görünüşte (Gerçek Olmayan) Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Ayrımı

Öğretide AKBULUT¹⁹², KOCA/ÜZÜMEZ¹⁹³ ve ARTUK/GÖKCEN/ALŞAHİN/ÇAKIR¹⁹⁴, meydana gelen daha ağır veya başka netice açısından *sadece taksirle* hareket edilmesi gereken suçları (m.87/4) gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç; ağırlaşan netice açısından *kasıtlı* olarak da hareket edilebilen suçları (m.87/1-2-3, m.105/2, m.109/4, m.98/2) görünüşte neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç olarak tanımlamışlardır.

Unutmamak gerekir ki, temel suçun taksirle işlendiği durumlarda TCK m.23 kapsamında bir neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan bahsedilemeyecektir. Burada çift taksir kombinasyonu ve dolayısıyla taksirli suçun nitelikli halleri mevzubahis olacaktır. Yine daha ağır veya başka netice açısından failde kast veya olası kast varsa ve kanunda ayrı bir suç teşkil ediyorsa fail netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan değil, direkt olarak

¹⁹¹ Doğan, s. 316. Öğretide İÇEL de benzer görüştedir. Yazara göre m.23 hükmü esas itibariyle doğru olmakla birlikte, taksir yerine “*ortak tecrübeye göre öngörme olanağı*” kriterine yer verilmesi, hem bu tür durumları taksirden ayıracak hem de çağdaş ceza hukukundaki kusursuz ceza olmaz ilkesine uyum sağlanmış olacaktır (İçel, s. 477-478.). Ancak taksirde failin kişisel özelliklerine göre bir değerlendirme yapıldığından, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda yazarın belirttiği “ortak tecrübeye göre öngörme” kriterinden ziyade neticenin *failce* öngörülebilir olup olmadığı araştırılacaktır.

¹⁹² Akbulut, s. 507.

¹⁹³ Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 246.

¹⁹⁴ Artuk ve diğerleri, s. 474-475.

meydana gelen neticeden ayrıca sorumlu olacaktır.¹⁹⁵ Dolayısıyla m.23 düzenlemesi karşısında bu ayrımın bir dayanağı kalmamaktadır.

Yine öğretide bu ayrımı benimseyen DEMİRBAŞ¹⁹⁶, OTACI¹⁹⁷ ve CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT¹⁹⁸, bu suçlarda meydana gelen istenmeyen neticenin kastedilenden **daha ağır** bir netice (87/1,2,3,4) olduğunu ve gerçek neticesi sebebiyle ağırlanmış suçların bu minvalde olduğunu düşünmektedirler. Kastedilen netice haricinde **başka bir neticenin** (m.102/5, m.103/6, m.97/2) meydana gelmesi durumunda ise görünüşte (gerçek olmayan) neticesi sebebiyle ağırlanmış suç söz konusudur. Daha ağır neticenin oluştuğu gerçek neticesi sebebiyle ağırlanmış suçlarda temel suç tipi ile arasında ağırlık farkı olup, istenmeyen netice dolayısıyla bağımsız bir suç tipi ortaya çıkmaktadır. Tek bir netice bulunmakla birlikte bu netice failin kastından daha ağırdır. Örneğin yaralama kastıyla bıçağı mağdurun karnına saplaması üzerine mağdurun aşırı kan kaybetmesiyle ölmesi gibi. Görünüşte neticesi sebebiyle ağırlanmış suçta ise niteliği farklı olan başka bir netice gerçekleşmektedir. Meydana gelen netice suçu ağırlandırmakta olup, ayrı bir suç tipi ortaya çıkmamaktadır. Örneğin çocuk düşürme suçunda kadının ölmesi (m.99/3,4) veya cinsel saldırı suçunda mağdurun bitkisel hayata girmesi (m.102/5) gibi.

Neticesi sebebiyle ağırlanmış suçlara yönelik Yargıtay Ceza Genel Kurulu da vermiş olduğu bir kararında¹⁹⁹ bu ayrıma değinmiştir:

“Gerçek neticesi sebebiyle ağırlanmış suçlarda, failin hareketi sonucunda kastettiğinden daha ağır bir netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla bağımsız bir suç tipi ortaya çıkmaktadır. Örneğin, mağdurun yaralama neticesinde ölmesi gibi. Görünüşte neticesi sebebiyle ağırlanmış suçlarda ise failin hareketi sonucunda suçun oluşması için aranan neticeden başka, niteliği de farklı olan daha ağır bir netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla temel

¹⁹⁵ Demirbaş, s. 414. Öğretide DOĞAN, ayrım yapılırken kullanılması gereken kriterin kast ve taksirin konumlanış şekline göre olması gerektiğini savunmaktadır. Yazara göre, kanunda temel suç tipinin kasıtlı olması, özel netice açısından ise taksirin yeterli görülmesi dolayısıyla gerçek anlamda neticesi sebebiyle ağırlanmış suçlar ancak kast-taksir veya kast-bilinçli taksir kombinasyonu şeklinde oluşabilecektir. Çift taksir veya çift kast kombinasyonlarının görünüşte neticesi sebebiyle ağırlanmış suç olduğunu ve fakat çift taksir durumunda taksirli suçların nitelikli halinin, özel netice açısından kastın olduğu durumların ise m.23 karşısında gerçek bir neticesi sebebiyle ağırlanmış suç olmadığını haklı olarak belirtmektedir. Doğan, s.29-30.

¹⁹⁶ Demirbaş, s. 412 vd.

¹⁹⁷ Otacı, s. 622-623.

¹⁹⁸ Centel, Zafer ve Çakmut, s. 394 vd.

¹⁹⁹ Yargıtay CGK, T. 16/02/2010, E. 1-209, K. 29. Nakleden Özgenç, s. 306-307.

suç niteliği aynı kalmakla beraber yalnızca ceza ağırlaştırılmaktadır. Örneğin, cinsel istismar suçunda mağdurun ruh veya beden sağlığının bozulması gibi.”

Yapılan bu ayırım, m.23 düzenlemesi karşısında isabetli bir yaklaşım değildir. Zira kanun koyucu madde metninde “...daha ağır veya başka neticenin...” diyerek hem daha ağır neticeyi hem de başka neticeyi neticesi sebebiyle ağırlanmış suç olarak kabul etmiş ve **aynı esaslara bağlı** kılmıştır.

Esasen yapılan bu ayrımlar, pratikte bir faydası olmadığı ve hatta karışıklığa sebep olabileceği gerekçesiyle öğretilerde eleştirilmektedir.²⁰⁰

Nihayet ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ²⁰¹ ve TOPÇU²⁰², netice sebebiyle ağırlanmış suçların iki şekilde meydana gelebileceğini belirtmektedirler:

- Ya failin fiili nedeniyle kastettiğinden *daha ağır* bir netice meydana gelir.
- Ya da failin fiili nedeniyle kastettiğinden *daha başka* bir netice meydana gelir.

Burada kastedilenden daha ağır neticenin oluşması halinde kanunen korunan *hukuki değer aynı* kalmaktadır. Örneğin m.87/1-2-3’te yaralama suçunun ağır neticeleri meydana gelse bile korunan hukuki değer yine vücut dokunulmazlığıdır. Failin kastettiği suç ile meydana gelen netice aynı hukuki değer üzerinde zarara sebep olmakla birlikte zarar aynı kalmamakta ve daha da ağırlanmaktadır.

Kastedilenden daha başka neticenin oluşması halinde ise bu sefer kanunen korunan *hukuki değer değişmektedir*. Örneğin m.87/4’te yaralama suçunun ağır neticesi olan ölümün meydana gelmesiyle korunun hukuki değer yaralamada olduğu gibi vücut dokunulmazlığı olmayıp yaşam hakkı olmaktadır. Yine m.95/4 işkence-ölüm, m.102/5 cinsel saldırı-ölüm, m.91/8 organ veya doku ticareti-ölüm, m.90/5 insan üzerinde deney-ölüm, m.99/3-4 çocuk düşürtme-ölüm, m.109/4 hürriyetten yoksun kılma-ölüm örnek gösterilebilir. Görüldüğü üzere burada failin kastettiği suç sonucu meydana gelen netice, bu kez failin kastettiğinden daha farklı bir hukuki değer üzerinde zarara sebep olmaktadır.

Dikkat edilirse yapılan bu ayırımda, iki durum da netice sebebiyle ağırlanmış suç olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla failin kastettiğinden ister daha ağır netice ister daha başka bir netice meydana gelsin, ikisi de netice sebebiyle ağırlanmış suç olarak ve aynı

²⁰⁰ Özgenç, s. 307; Topçu, s. 83 vd.; Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 247.

²⁰¹ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 503-504.

²⁰² Topçu, s. 87.

esaslara tabi tutularak m.23'e göre değerlendirilecektir. Bu nedenle bu ayrımın da pratikte bir faydası olmayacaktır.

2.2.2. Kastı Aşan Suç ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Ayrımı

Eski kanun döneminde kastı aşan suç ve netice sebebiyle ağırlaşmış suç ayrı ayrı incelenmekteydi. 765 sayılı ceza kanunu m.45 “*failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan bir fiilden dolayı kanunun o fiile ceza tertip ettiği ahval müstesnadır*” diyerek failin kastettiği neticeden daha ağır bir neticenin oluşması halinde failin bu neticeden cezalandırılmasını istisnai olarak düzenlemişti.²⁰³ Kastı aşan suç da m.452'de; “*Katil kastiyle olmıyan darp ve cerh veya bir müessir fiilden telefi nefis husule gelmiş olursa fail, 448 inci maddede beyan olunan ahvalde sekiz, 449 uncu maddede yazılı ahvalde on ve 450 nci maddede muharrer ahvalde on beş seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapse mahkum olur*” şeklinde düzenlemişti.

Görüldüğü üzere eski kanunda failin öngörmediği daha ağır neticeden sorumlu tutulması anlamına gelen kastı aşan suç ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda objektif sorumluluk uygulanmaktaydı. Kastı aşan suçtan bahsedebilmek için ilk harekette kasıt olmalı, hareket sonucu istenmeyen bir netice oluşmalı, oluşan suç failin işlediği suçtan daha ağır olmalı, failin hareketi ile sonuç arasında illi bir ilişki olmalı ve bu ağır neticeden failin sorumlu olabilmesi için kanunda açık bir düzenleme olmalıdır. Eğer hareket ile netice arasında nitelik farkı varsa o zaman kastı aşan suç değil, netice sebebiyle ağırlaşmış suç söz konusu olur.²⁰⁴

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta, suçun oluşması için gerekli neticeden daha *başka* bir netice gerçekleşir ve bu sebeple failin cezası arttırılır. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçun unsurları ise, temel suçun kasten ve taksirle işlenebilmesi, temel suç ile meydana gelen netice arasında nitelik farkının olması ve failin hareketi ile netice arasında illi bir ilişkinin olmasıdır.²⁰⁵ Görüldüğü üzere bu iki suç arasındaki temel fark, kastı aşan suçta istenmeyen netice ile yeni ve bağımsız bir suç meydana gelmektedir. Örneğin yaralama sonucu mağdurun ölmesi (765 sayılı kanun m.452). Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta ise nitelik farkı meydana gelmekte ve suçun nitelikli hali olmasından hareketle fail daha

²⁰³ Dönmezer ve Erman, s. 497.

²⁰⁴ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 498.

²⁰⁵ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 271.

ağır cezalandırılmaktadır.²⁰⁶ Örneğin ırza geçilmesi sonucu mağdurun ölmesi (765 sayılı kanun m.418).

5237 sayılı yeni ceza kanunu m.23'te *bir fiilin kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde* diyerek bu iki suçı birleştirmiştir. Görüldüğü üzere netice sebebiyle ağırlaşmış suç kavramı içinde "kastedilenden daha ağır" denilerek kastın aşılması da düzenlenmiş olup, her iki suçta da temel suç tipi ancak kasten işlenebilecektir. Dolayısıyla kastı aşan suç söz konusu olduğunda diğer koşulların da sağlanması halinde m.23 uygulama alanı bulacağından bu ayrıma pratikte artık gerek duyulmamaktadır.

2.3. TCK'da Düzenlenen Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Tiplerinden Bazıları

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta sorumluluğa ilişkin genel düzenleme 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 23.maddesinde yer almaktadır. Bu suçların koşullarında da bahsedildiği üzere, meydana gelen daha ağır veya başka bir netice açısından m.23 hükümlerinin uygulanabilmesi için ayrıca özel hükümlerde ilgili suçta da bir düzenleme olmalıdır. Bu nedenle kanun koyucu özel hükümler kısmında bazı suç tiplerinin netice sebebiyle ağırlaşmış hallerine yer vermiştir. Bu suç tiplerinde neticeden sorumluluğun nasıl olacağı gösterilmekle beraber, bazılarında da netice sebebiyle ağırlaşmış suç niteliğinde olmasına rağmen, kanun koyucu bu suç tiplerinde gerçek içtima kurallarının uygulanmasını (TCK m.109/6, m.102/4, m.103/5, m.106/3, m.119/2, m.149/2, m.223/4, m.292/4, m.298/3) öngörmüştür.

Aşağıda, uygulamada en çok rastlanılan netice sebebiyle ağırlaşmış suç tipleri konunun somutlaşması adına örnek olarak kısaca ele alınacaktır.

2.3.1. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama

Kasten yaralama suçu 5237 Sayılı TCK'nın 86. maddesinde, suçun netice sebebiyle ağırlaşmış halleri ise ayrı bir hüküm olarak 87. maddede düzenlenmiştir. TCK'nın 87/1-2-3. maddelerinde kasten yaralamanın netice sebebiyle ağırlaşmış halleri, 87/4. maddesinde ise kasten yaralama sonucu ölüm neticesinin meydana gelmesi hali düzenlenmiştir. Buna göre hukuka aykırı olarak ve kasten hareketi gerçekteştiren failin kastı yaralamaya yönelik iken, gerçekteştirdiği eylem sonucu daha ağır bir netice ile karşı karşıya kalmış olabilir. Bu hallerde TCK m. 23 kapsamında failin kusur durumu

²⁰⁶ Sulhi Dönmezer, **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003, s. 222.; Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 499-500.

incelenir ve bu kusur oranında bir ceza belirlenir. Meydana gelen daha ağır veya başka neticenin neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu olarak değerlendirilebilmesi için yaralama hareketi m.86/1-3 kapsamında olmalıdır.

2.3.1.1.Kasten Yaralama Suçunun Ağır Neticeleri

TCK m.87/1-2-3'te kasten yaralama fiiliyle oluşan kastedilenden daha ağır neticeler sıralanmıştır. Buna göre temel suç olan kasten yaralamaya yönelik bir fiilde bulunan fail, mağdur üzerinde konuşmada sürekli zorluk, çocuk düşürme, bitkisel hayata girme gibi ağır neticelerin oluşumuna sebebiyet vermişse daha ağır cezalandırılacaktır.

Failin meydana gelen bu neticelerden sorumlu tutulabilmesi için m.23 gereği en azından taksiri bulunmalıdır ancak bu neticeleri fail kasten de gerçekleştirebilir. Zira bu neticelerin kasten işlendiği durumda uygulanacak ayrı bir madde olmadığından fail netice sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezalandırılacak fakat ceza tayini sırasında m.61 gereği kusuru göz önünde bulundurulacaktır.

Duyu ve organlardan birinin işlevinin sürekli zayıflaması, konuşmada sürekli zorluk, yüzde sabit iz, yaşamı tehlikeye sokan durum ve çocuğun erken doğması şeklindeki ağır neticeler m.87/1'de; iyileşme olanağı olmayan bir hastalık veya bitkisel hayat, duyu ve organlardan birinin işlevinin yitirilmesi, konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolması, yüzde sürekli değişiklik ve çocuğun düşmesi şeklindeki ağır neticeler ise m.87/2' de düzenlenmiştir.

M.87/1-e'deki çocuğun erken doğması ve m.87/2-e'deki çocuğun düşürülmesi neticelerinin meydana gelmesi halinde failin ağırlaşmış neticelerden sorumlu olabilmesi için mağdurun gebe olduğunu bilmesi gerekir.²⁰⁷ Bununla beraber fail çocuğun düşürülmesine yönelik bir kast taşıyorsa bu durumda direkt bağımsız bir suç olarak düzenlenen m.99'dan sorumlu olacaktır.²⁰⁸

765 sayılı TCK'da yer almayan, kasten yaralamanın mağdurun vücudunda kemik kırılmasına veya çıkığına neden olması hali 5237 sayılı TCK m.87/3'te düzenlenmiştir. Buna göre kemik kırılması ve çıkığı, bunların hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre, kasten yaralama suçunun netice sebebiyle ağırlaşmış halleri olarak düzenlenmiştir. Kemik kırılması veya çıkığı tıbbi bir mesele olduğundan bu hallerin hayat fonksiyonlarındaki etkisi doktor raporuyla tespit edilecektir. TCK m.87'deki diğer ağırlaşmış hallerle birlikte kemik kırılması veya çıkığı meydana gelmişse bu durumda

²⁰⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 233.

²⁰⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 310-311.

failin fiili tek olduğu için fail ağırlaşmış hallerden sadece cezası daha ağır olandan cezalandırılacaktır.

Kanun koyucu, bu maddede suç sayılan hallerde uygulanacak cezanın belirlenmesi açısından kasten yaralama suçunun temel şekli ve nitelikli hallerin düzenlenmiş olduğu m.86'ya atıf yapmıştır. Buna göre m.86'ya göre temel ceza miktarı belirlenecek ve bu miktar üzerinden somut olayda gerçekleşen netice sebebiyle ağırlaşmış hâle göre ceza artırımı yapılacaktır.

Somut olayda m.87'de sayılan ağırlaşmış neticelerden birden fazlası vuku bulmuş olabilir. Nitekim mağdurun hayati tehlike geçirecek ve medula spinalis hasarı nedeni ile iyileşme olanağı bulunmayan bir hastalığa yakalanacak şekilde yaralandığı olayda²⁰⁹ Yargıtay, m.87/2-a uyarınca iki kat ve ayrıca m.87/1-d gereğince tekrar artırım yapılarak fazla ceza tayinini bozma nedeni saymış ve m.86 gereğince temel cezanın belirlenerek ağırlaşmış hallerden en ağır cezayı gerektiren TCK'nın m.87/2-a'nın esas alınarak, TCK'nın 86/1, 86/3-e maddelerine göre belirlenen ceza üzerinden 87/2-a maddesi uyarınca 2 kat artırım yapılmakla yetinilmesi gerektiğine karar vermiştir.

2.3.1.2. Kasten Yaralama Suçunun Ölüme Neden Olması Hali

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunun, TCK m.87/4'te düzenlenen kasten yaralama sonucu ölüme sebebiyet verilmesi halinde, fail yaralama kastıyla hareket etmekte fakat kastetmediği bir başka netice olan ölüm sonucuna sebebiyet vermektedir.

Bu suçun oluşması için aşağıdaki şartların bulunması gerekir²¹⁰:

- Temel suç olan yaralama suçuna yönelik fail kasten hareket etmelidir.
- Failin temel suça yönelik kasıtlı hareketi ölüm sonucuna sebebiyet vermelidir.
- Temel suça yönelik kasıtlı hareket ile ölüm neticesi arasında nedensellik bağı bulunmalıdır.
- Meydana gelen ölüm neticesi açısından failin taksiri olmalıdır.
- Ölüm neticesine yönelik failde doğrudan veya olası kast bulunmamalıdır.
- Failin yaralama fiili TCK m.86/1-3 kapsamına girmelidir.
- Temel suç ile ölüm neticesi aynı mağdur üzerinde gerçekleşmelidir.

²⁰⁹ Yargıtay 1. CD., T. 10/07/2012, E. 3625, K. 5670, <https://karararama.yargitay.gov.tr> , e.t:07/08/2021. Konuyla ilgili detaylı açıklama için bkz: Gökçen ve Balcı, s. 372.

²¹⁰ Olgaç, s. 17.; Topçu, s. 106.

Sanığın gece vakti ağlamaya başlayan maktul bebeğe biberonla mama vermeye çalıştığı, susmayınca sinirlenerek biberonun sert kısmı ile kafasına ve yüzüne vurup, bacaklarını ısırıldığı, sesi kesilince yatağa bırakarak kendisinin de yattığı, sabah olduğunda bebeğin öldüğünün anlaşıldığı olayda²¹¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, sanığın kızı maktulü öldürmeyi gerektirecek bir sebebin olmaması, ağlayan kızını darp etmek suretiyle yaralamak isteyen sanığın o esnada elinde bulunan biberonla rastgele vurması, kullanılan vasıtanın niteliği, sanığın kastının öldürmeye yönelik olduğu hususunun şüphede kalması ve bu şüphenin de sanık lehine değerlendirilmesi zorunluluğu hususlarını birlikte değerlendirerek öldürmeye yönelik doğrudan ya da olası kastının bulunmadığı, bu nedenle sanık hakkında kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçundan hüküm kurulması gerektiğine karar vermiştir.²¹²

2.3.2. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış İnsan Üzerinde Deney Suçu

İnsan üzerinde hukuken geçerli bir rıza olmaksızın bilimsel deney yapma fiili, TCK m.90'da suç olarak düzenlenmiş olup, bu suçu işleyen fail 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır. Maddenin beşinci fıkrasında ise ağır veya başka neticelerin meydana gelmesi açısından birinci fıkraya atıf yapılmıştır. Buna göre birinci fıkradaki suçun işlenmesiyle mağdur yaralanır veya ölürse, fail hakkında kasten yaralama ya da kasten öldürme suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.²¹³

Esasen bu madde netice sebebiyle ağırlaşmış suç açısından sıkıntılıdır. Şöyle ki kişi üzerinde bilimsel bir deney yapılırken kişinin ölmesi ya da yaralanması mümkün olup, bu açıdan m.90/5 netice sebebiyle ağırlaşmış suç tanımına uymakta ise de soyut cezanın belirlenmesi açısından neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesine uymamaktadır. Dolayısıyla kanun koyucunun cezayı belirtmeyip kasten yaralama ve kasten öldürme hükümlerine atıf yapması netice sebebiyle ağırlaşmış suç müessesesine uymamaktadır. Burada olması gereken neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçunu ele alan m.95/4'teki (*işkence sonucunda ölüm meydana gelmişse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur*) gibi, daha ağır veya başka netice oluştuğunda verilecek ceza

²¹¹ Yargıtay CGK., T. 17/03/2015, E. 253, K. 46, <https://karararama.yargitay.gov.tr> , e.t: 07/08/2021.

²¹² Olgaç, s. 219.

²¹³ Madde gerekçesinde ilgili husus, “İnsan üzerinde deney suçunun işlenmesi sonucunda mağdurun yaralanması veya ölmesi hallerinde, kasten yaralama ve kasten öldürme suçlarına ilişkin hükümler uygulanacağı; ancak hukuka uygunluk açısından aranan koşullara riayet edilerek insan üzerinde deney sonucunda belirtilen sonuçların meydana gelmesi halinde ceza sorumluluğu cihetine gidilebilmesi için, meydana gelen netice açısından kişinin en azından taksir nedeniyle kusurunun bulunması gerekeceği” şeklinde ifade edilmektedir.

miktarının ayrıca ve açıkça belirtilmesidir. Belirtmek gerekir ki, aynı hususun farklı şekillerde düzenlenmesi kanunun yeknesak olması kuralının ihlal edilmesine ve ayrıca kusurun belirlenmesinde sakıncalı sonuçlara yol açmaktadır.²¹⁴ Daha açık ifade etmek gerekirse, birinci fıkradaki suç oluşmuş ve kasten yaralama veya kasten öldürme neticesi gerçekleşmişse bu suça ilişkin hükümler uygulanacaktır. Burada kişiyi deney yaparak öldürme kastı içinde olan fail ile sadece deney yapma kastıyla hareket eden fail aynı şekilde cezalandırılacak olup, bu da cezanın kusurla orantılı olması ilkesine aykırılık teşkil edecektir.²¹⁵

Yine deney sırasında tüm koşullar sağlanmasına rağmen yaralama veya ölüm neticesi meydana gelmişse fail varsa taksirinden sorumlu tutulur ancak bu durumda netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan bahsedilemez. Çünkü netice sebebiyle ağırlaşmış suçta ilk fiil suç teşkil etmeli ve meydana gelen netice de temel suçtan daha ağır veya başka bir netice olmalıdır. Bununla beraber m.90/5'ten, ağır veya başka neticeden failin sorumlu olabilmesi için 1.fıkradaki suçun işlenmesi ve neticeler bu suçla bağlantılı olarak meydana gelmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Eğer olayda hukuka uygunluk sebebi olması dolayısıyla failin fiili suç niteliğinde değilse artık kasten öldürme ya da kasten yaralama maddeleri de uygulanamayacaktır.²¹⁶

İnsan üzerinde deney suçunda netice sebebiyle ağırlaşmış suç yapısına aykırı başka bir husus ise fıkroda, deney suçunun mağdurun yaralanması veya ölmesine sebebiyet vermesi halinde “kastan yaralama” veya “kastan öldürme” suçu hükümleri uygulanır ifadesidir. Görüldüğü üzere fıkroda “kastan” ibaresi geçmekte iken, m.23 ise daha ağır veya başka netice açısından kişide taksir varsa cezalandırılır. Eğer ki bu netice açısından kast varsa o zaman da ilgili bağımsız suçun hükümleri uygulanacaktır. İlgili düzenlemede kanun koyucu yaralama ve öldürme açısından failde kastın bulunduğunu varsaymış ve netice açısından failin taksire dayanan kusurunun kasıtlıymış gibi cezalandırılması netice sebebiyle ağırlaşmış suç yapısına aykırıdır.²¹⁷

2.3.3. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Organ veya Doku Ticareti

Hukuken geçerli bir rıza olmaksızın kişiden organ veya doku alınması suçu TCK m.91'de düzenlenmiştir. Maddenin sekizinci fıkrasında ise daha başka netice olan ölüm

²¹⁴ Doğan, s. 299.

²¹⁵ Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s.246.

²¹⁶ Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s.245-246.

²¹⁷ Veli Özer Özbek ve Koray Doğan, “İnsan Üzerinde Deney Suçu (TCK m.90)”, **Uğur Alacakaptan'a Armağan Cilt 1**, Mehmet Murat İnceoğlu (drl), 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s.555-556.

suçunun meydana gelmesi açısından birinci fıkraya atıf yapılmıştır. Buna göre birinci fıkradaki suçun işlenmesiyle mağdur ölürse, fail hakkında kasten öldürme suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Dikkat edilirse kasten yaralama suçuna atıf yapılmamıştır. Bunun nedeni rıza olmaksızın organ veya doku ticareti suçu zaten yaralama suçunu oluşturmasıdır.²¹⁸

Yukarıda m.90/5 insan üzerinde deney suçuna ilişkin yapılan açıklamalar m.91'deki organ veya doku ticareti suçunun sekizinci fıkrasındaki, rızası olmaksızın kişiden organ veya doku alınması, mağdurun ölümüne sebebiyet verirse kasten öldürmeye ilişkin kuralların uygulanacağına dair düzenleme için de geçerlidir. Zira burada da kanun koyucu öldürme açısından failde kastın bulunduğunu varsaymıştır.

2.3.4. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış İşkence

İşkence fiili, kişinin onur ve haysiyetini zedelemesi sebebiyle özel olarak Anayasa m.17/3'te, *“Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyeti ile bağdaşmayan bir cezaya ve muameleye tabi tutulamaz”* hükmü ile yasaklanmıştır. Türk Ceza Kanunu m.94'te ise işkence, *“Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranış”* şeklinde ifade edilmiştir.

5237 Sayılı TCK m.94'te işkence suçu, m.95'te ise netice sebebiyle ağırlaşmış işkence düzenlenmiştir. Duyu ve organlardan birinin işlevinin sürekli zayıflaması, konuşmada sürekli zorluk, yüzde sabit iz, yaşamı tehlikeye sokan durum ve çocuğun erken doğması şeklindeki ağır neticeler m.95/1'de; iyileşme olanağı olmayan bir hastalık veya bitkisel hayat, duyu ve organlardan birinin işlevinin yitirilmesi, konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolması, yüzde sürekli değişiklik ve çocuğun düşmesi şeklindeki ağır neticeler m.95/2'de; vücutta kemik kırılması hali m.95/3'te ve nihayet ölüm neticesi m.95/4'te düzenlenmiştir.

Bu suçta temel suç işkence suçu olup, daha ağır veya başka neticeler ise maddede sayılan hallerdir. Maddede sayılan bu ağır veya başka neticelerden sorumluluğun söz konusu olabilmesi için m.23 gereğince failin en azından taksir seviyesinde kusuru bulunmalıdır.

M.95/4 açısından failde öldürmeye yönelik doğrudan veya olası kast bulunmamalıdır. Fail ölüm neticesini istemiş veya öngörerek umursamayıp eylemine

²¹⁸ Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s.259.

devam ettiyse ve ölüm sonucu da gerçekleştiyse, burada artık fail işkence sonucu öldürme suçundan değil kasten öldürme suçunun nitelikli hallerden olan (m.82/1-b) canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme suçundan sorumlu tutulacaktır. Kanun koyucu işkence sonucu ölüm neticesinin meydana gelmesi halinde fail hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını öngörmüştür. Failin kastının kapsamında olmayan bir neticeye (ölüm neticesi), ceza kanunundaki en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının öngörülmesi, cezanın kusurla orantılı olması ilkesine aykırıdır.²¹⁹

2.3.5. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Terk Suçu

TCK m.97’de düzenlenen terk suçuna göre, yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyen ve bu sebeple koruma ve gözetim yükümlülüğü altında olan birini kendi haline terk eden kişi hapis cezasıyla cezalandırılır. Terk suçunun netice sebebiyle ağırlaşmış hali ise aynı maddenin 2.fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre terk edilen kişi bir hastalığa yakalanır, yaralanır veya ölürse, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan kişiyi terk eden fail, suç oluşturan hareketini gerçekleştirirken kastettiğinden daha ağır veya başka bir sonuç gerçekleştirmişse faile verilecek ceza arttırılacaktır. Temel suç olan terk fiilini fail bilerek ve isteyerek gerçekleştirmekte fakat, terk sonucu ortaya çıkacak ağır neticeleri istememekte, bu ağır neticeler bakımından kasten hareket etmemektedir.

TCK m.23 gereğince failin meydana gelen bu neticelerden sorumlu tutulabilmesi için, bu netice açısından en azından taksirinin bulunması gerekir. Fail, terk fiilini gerçekleştirirken ağır veya başka neticenin gerçekleşeceği bilinci ve istemiyle davranıyorsa, oluşan neticeyi doğrudan kastla gerçekleştirmekten sorumlu olacaktır. Fail, terk suçuna yönelik hareketini gerçekleştirirken kişide ağır neticelerin gerçekleşeceğini öngörmesine rağmen umursamaz bir tavırla fiiline devam ediyor ve ağır neticelerden biri gerçekleşiyorsa ilgili suçtan olası kastla sorumlu olacaktır.

Bununla beraber ilgili suçun mahiyetine bakıldığında terk olgusu hâlinde meydana gelen netice bakımından failin taksirden ziyade çoğu zaman olası kastla hareket ettiğini göz önünde bulundurmak gerekir. Çünkü bakıma muhtaç birini terk etmekle o kişide

²¹⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 262.

ağır neticelerin gerçekleşmesi hususunda failde olursa olsun düşüncesinin olması muhtemeldir.²²⁰

Esasen ilgili madde netice sebebiyle ağırlaşmış suç kurumu bakımından sakıncalıdır. Şöyle ki; m.97/2 failin “*neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre*” cezalandırılmasını öngörmüştür. Bu düzenlemeyle kanun koyucunun cezalandırma bakımından neyi kastettiği belli olmamakla birlikte başka hiçbir maddede benzeri olmayan bu şekilde bir cezalandırma formülasyonunun neden tercih edildiğinin ve ayrıca genel hüküm olan m.23 karşısında böylesi bir özel düzenlemenin mantığının izahı hukuken zordur.²²¹ Her ne kadar bir neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesi yapılmış olsa da cezasının açıkça belirtilmemesi yerinde olmamıştır. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, ortada temel suç ve istenmeyen bir neticenin karışımıyla oluşan bir haksızlık söz konusu olduğu için, kanun koyucunun temel suç ile neticenin ait olduğu suç tiplerinin cezalarını gözeterak mağdurun yaralanması veya ölmesine göre iki farklı ceza aralığı belirlemesi daha isabetli olacaktır.²²²

2.3.6. Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi

Yardım ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçu TCK m.98’de düzenlenmiştir. Buna göre, hâl ve koşulların elverdiği ölçüde kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye yardım edilmemesi ya da durumun ilgili makamlara bildirilmemesi halinde bu suç oluşacaktır. Suçun netice sebebiyle ağırlaşmış haline m.98/2’de yer verilmiştir. Buna göre temel suç olan birinci fıkradaki suçun işlenmesi kişinin ölmesine sebebiyet verirse fail daha ağır bir ceza ile karşı karşıya kalacaktır.

Söz konusu suçun oluşabilmesi için yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlali ile mağdur yakın bir tehlikeyle karşılaşacak olmalıdır. Başka bir deyişle, mağdurun sağlığı, yaşamı veya beden bütünlüğü açısından muhakkak, ağır ve acil yardım gerektiren bir tehlike mevcut olmalıdır.²²³

Fail yaş, hastalık, yaralanma nedeniyle ya da başka bir nedenle kendini idare edemeyecek durumdaki mağdura karşı yardım ve bildirim yükümlülüğünü bilerek ve isteyerek yerine getirmemekte fakat ağır olan ölüm neticesine yönelik bir kastı bulunmamaktadır. Başka bir deyişle meydana gelen bu netice yönünden m.98/2 kapsamında sorumluluğun söz konusu olabilmesi için m.23 gereğince failin taksir

²²⁰ Dilber, s. 184.

²²¹ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 290.

²²² Doğan, s. 22.

²²³ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 296.

düzeyinde kusuru bulunmalıdır. Failin kasten gerçekleştirdiği fiili, öngörülebilir nitelikte olan ağır neticeye sebebiyet vermişse fail taksirinden ötürü sorumlu olacaktır. Her somut olayda bu ağır neticelerin öngörülüp öngörülemediği araştırılacak ve ağır netice faile yüklenemiyor ise fail yalnızca temel suçtan cezalandırılacaktır.

Fail, yardım ve bildirim yükümlülüğüne aykırı davranırken mağdurun ölebileceğini öngörmüş ve buna rağmen fiiline devam ederek ölüme sebebiyet vermişse burada failin olası kastla hareket ettiği; bununla beraber eğer mağdurun yardım edilmemesi nedeniyle kesin olarak öleceği anlaşılıyorsa ve öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi sonucu ölmesi durumunda ise doğrudan kasıtlı hareket ettiği kabul edilecektir.

2.3.7. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Çocuk Düşürtme Suçu

Çocuk düşürtme suçunun netice sebebiyle ağırlaşmış halleri TCK m.99'un üçüncü ve dördüncü fıkralarında düzenlenmiştir. TCK m.99/3'e göre aynı maddenin birinci fıkrasında düzenlenen, rızası olmaksızın kadının çocuğunun düşürtülmesi fiili kadının beden veya ruh sağlığı bakımından zarara veya ölümüne neden olmuşsa failin cezası artırılır. TCK m.99/4'e göre ise ikinci fıkrada düzenlenen, rızaya dayalı olsa da tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde gebelik süresi 10 haftadan fazla olan bir kadının çocuğunun düşürtülmesi fiili kadının beden veya ruh sağlığı bakımından zarara veya ölümüne neden olmuşsa failin cezası artırılır. Üçüncü ve dördüncü fıkrada cezayı artırıcı nedenler aynı olmakla birlikte ceza miktarları birbirinden farklıdır.

Burada temel suç rıza olmaksızın ya da rıza olsa bile 10 haftadan fazla gebelik süresi dolmuş çocuğun düşürtülmesi; daha ağır veya başka neticeler ise kadının beden veya ruh sağlığı bakımından zarara uğraması veya ölmesidir. Fail temel suça yönelik kasten hareket etmekte fakat istemediği başka bir neticeye sebebiyet vermektedir. Temel suça yönelik kasıtlı hareket ile meydana gelen netice arasındaki nedensellik bağı ve öngörülebilir nitelikteki neticeyi öngörmeyerek veya öngörmekle birlikte gerçekleşmeyeceği inancıyla hareket eden fail bu neticeye yönelik taksirli davranmış olacak ve neticeden sorumlu hale gelecektir.

Çocuk düşürtme suçu nedeniyle mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulmasına ya da ölümüne neden olunması halinde, bu neticeler açısından failin taksir düzeyinde kusuru bulunuyorsa fail bu kastetmediği neticelerden sorumlu olacaktır. Ancak, fail mağduru öldürme kastıyla hareket ediyor ve mağdur ölüyorsa, burada artık fail netice

sebebiyle ağırlaşmış çocuk düşürtme suçtan değil gebe kadına karşı kasten öldürme suçundan (m.82/1-f) sorumlu tutulacaktır.²²⁴

2.3.8. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Cinsel Saldırı

Cinsel saldırı fiili nedeniyle mağdurun bitkisel hayata girmesi ya da ölmesi, suçun temel şekline göre netice sebebiyle ağırlaşmış hali olarak TCK m.102/5'te düzenlenmiştir.²²⁵ Buna göre cinsel saldırı fiilinin mağdurun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması daha ağır cezalandırılır.

TCK m.23 gereğince failin meydana gelen daha ağır neticeden cezalandırılabilmesi için bu netice açısından taksir düzeyinde kusuru bulunmalıdır. Buna karşılık failin temel suça yönelik kastı ağır neticeyi de kapsıyorsa, başka bir deyişle fail mağdurun bitkisel hayata girmesi ya da ölmesi açısından kasıtlı hareket ediyor ve bu neticelerden biri meydana geliyorsa fail kasten öldürme (m.81) ya da neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralamadan (m.87/2-a) ayrıca sorumlu tutulacaktır.²²⁶ Bu hallerde temel suç için de m.102/1 veya m.102/2 hükümleri uygulanacak olup, m.102/5'ten failin sorumluluğu cihetine gidilemeyecektir.²²⁷

Bu suçta dikkat edilmesi gereken nokta netice sebebiyle ağırlaşmış halin cinsel saldırı fiilinin etkisiyle meydana gelmiş olması gerektiğidir. Nitekim cinsel saldırıya maruz kalan mağdurun örneğin intihar etmesi veya kurtulmak amacıyla balkondan atılması sonucu meydana gelen ölüm neticesi failin cinsel saldırı fiilinin doğrudan sonucu niteliğinde olmadığından ve mağdurun kendi kararına dayanan bu netice faile objektif olarak isnat edilemeyeceğinden fail m.102/5'ten sorumlu tutulamayacaktır.²²⁸

Örneğin, failin cinsel istismar suçunu işlemek amacıyla mağdurun boğazını sıktığı, bilincini kaybeden mağdurun öldüğünü zannederek korkuya kapıldığı ve çocuğu dereye attığı, çocuğun ise dereye boğularak öldüğü bir olayda ölüm neticesi cinsel istismar fiili nedeniyle meydana gelmemiştir. Failin sorumluluğu cinsel istismar sonucu ölüme sebebiyet verme suçundan doğmayacaktır. Burada mağdur, failin cinsel istismar suçunu işlemek için uyguladığı cebir sonucunda değil, dereye atılması üzerine boğulmak suretiyle ölmüştür. Dolayısıyla fail cinsel istismar suçuna teşebbüsten ve taksirle öldürme suçlarından ayrı ayrı sorumlu tutulacaktır.

²²⁴ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 314.

²²⁵ Erdal Baytemir, **Cinsel Dokunulmazlığa, Kişi Hürriyetine ve Genel Ahlaka Karşı Suçlar**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 169.

²²⁶ Baytemir, s.170.

²²⁷ Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s. 335.

²²⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 357.

Cinsel saldırı fiili teşebbüs aşamasında kalsa da fail meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulur.²²⁹ Yargıtay da ölüm neticesinden sorumluluk için cinsel saldırı eyleminin tamamlanmasını aramamaktadır. Nitekim eski kanun döneminde yargılamaya konu bir olayda, sanığın mağdura karşı ırza geçme fiilini işlerken uyguladığı cebir niteliğindeki şiddet hareketlerinden birinin neticesinde ölümün meydana geldiğinin sabit olması ve nedensel ilişkinin mevcut olması Yargıtay'ca 418.maddedeki şartların doğumu için yeterli görülmüş ve ırza geçme suçunun teşebbüs aşamasında kalmasının ilgili maddenin uygulanmasını engellemeyeceğini, madde hükümlerinin uygulanması için mağdurun doğrudan doğruya ırzına geçilmesi sonucunda tenasül uzvunda oluşan bir afetten ölüp ölmediğinin incelenmesine gerek olmadığını belirtmiştir.²³⁰

TCK m.102/4'te de temel suçun işlenmesi amacıyla başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralamanın ağır neticelerine sebebiyet vermesi durumunda ayrıca kasten yaralamaya ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere kanun koyucu bu halde cezayı artırma yoluna gitmemiş, neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçunun ayrıca cezalandırılacağını hüküm altına alarak gerçek içtimaı tercih etmiştir.

6545 sayılı kanunla değişiklik yapılmadan evvel söz konusu hüküm esasen maddenin altıncı fıkrasında düzenlenmiş, beşinci fıkrada ise suç sonucu mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması hali suçun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hali olarak düzenlenmişti. Doktrinde ve uygulamada bu hüküm haklı olarak yoğun biçimde eleştirilmekteydi. Eleştiri noktası ise bu fıkra hükmünün nasıl anlaşılacağı ve hangi durumlarda nasıl tatbik edileceğinin belirsizliği ve hükmün uygulanması açısından yeknesaklığın bulunmamasıdır. Ayrıca her cinsel saldırı fiili elbette mağdurun beden veya ruh sağlığını bozacak niteliğe haizdir. Bunun üzerine kanun koyucu mağdurun defalarca, beden veya ruh sağlığının bozulup bozulmadığının tespiti için hastaneye gitmesinin, yaşanan mağduriyetin mağdura tekrar hatırlatılmasını engellemek amacıyla bu fıkra hükmünü mülga etmiş ve her cinsel saldırı fiilinin kişinin ruh ve beden sağlığını olumsuz etkileyeceğinden bahisle maddenin temel şeklindeki cezaları isabetli olarak artırmıştır.²³¹

²²⁹ Baytemir, s. 169.; Erdem, s. 262.

²³⁰ Yargıtay 1. CD., T. 5/5/1964, E. 188, K. 940, Nakleden, Topçu, s. 405.

²³¹ Erdener Yurtcan, **Yargıtay Kararları Işığında Cinsel Suçlar**, 3. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2018, s. 24.; Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s. 335-336.

2.3.9. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Çocukların Cinsel İstismarı

Cinsel istismar nedeniyle mağdur çocuğun bitkisel hayata girmesi ya da ölmesi, suçun temel şekline göre netice sebebiyle ağırlaşmış hali olarak TCK m.103/6'da düzenlenmiştir.²³² Buna göre cinsel istismar fiilinin çocuğun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması daha ağır cezalandırılır.²³³

TCK m.103/5'te de temel suçun işlenmesi amacıyla başvuru cibir ve şiddetin kasten yaralamanın ağır neticelerine sebebiyet vermesi durumunda ayrıca kasten yaralamaya ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir.

Henüz 15 yaşını doldurmayan mağdureyle cinsel ilişkiye girdiği, sanığın kastettiğinden daha ağır bir netice olarak mağdurenin ruh sağlığında bozulmanın meydana geldiği somut olayda²³⁴ Yargıtay, dosya içeriğine göre mağdurenin sanıkla iki yıl boyunca arkadaşlık yapması, cibir, tehdit ve hile olmaksızın sanıkla cinsel ilişkiye girmesi şeklindeki eylem ile ilgili olarak sanığın dosyaya yansıyan sosyal ve kültürel durumu, eğitim düzeyi, kişisel özellikleri, tarafların yaşları ve olayın gerçekleşme biçimi nazara alındığında ağır netice olarak ortaya çıkan mağdurenin ruh sağlığındaki bozulmanın sanık tarafından öngörülemeyeceğini ve dolayısıyla sanığın taksir düzeyinde dahi kusurunun bulunmadığını belirtmiş ve sanığın cezasının TCK m.103/6 uyarınca artırılmasını bozma nedeni saymıştır.

Tabii olarak mağdurun temel suç nedeniyle bitkisel hayata girmesi veya ölmesi halinde, bu neticelerden failin sorumlu tutulabilmesi için m.23'te aranan koşullar gerçekleşmelidir.²³⁵ Failin kastı cinsel istismar suçuna yönelik olmalıdır, öldürme kastı varsa TCK m.103/6 uygulanamaz²³⁶, bu durumda m.81'den failin sorumluluğu doğar.

2.3.10. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Bırakma Suçu

5237 Sayılı TCK m.109'da kişinin bir yere gitme ya da bir yerde kalma hürriyetinden yoksun bırakılmasının cezalandırılması öngörülmüştür. Bu suçla korunan hukuki değer, mağdurun kendi arzusu ve iradesi çerçevesinde hareket edebilme

²³² Ahmet Ceylani Tuğrul, **Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar & Enstest İlişkiler**, Ütopya Grafik Yayınları, Ankara 2010, s. 323.

²³³ Bir önceki başlık olan neticesi sebebiyle ağırlaşmış cinsel saldırı suçu için yapılan açıklamalar bu suç için de geçerli olup detaylı bilgi için cinsel saldırı suçuna ilişkin yapılan açıklamalara bakınız.

²³⁴ Yargıtay 14. CD., T. 17/06/2014, E. 3689, K. 8214; [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t: 07/08/2021.

²³⁵ Yurtcan, s. 22.

²³⁶ Tuğrul, s. 232.

hürriyeti, başka bir deyişle kişinin yer değiştirme olanağını elinde bulundurma hakkıdır.²³⁷

Suçun netice sebebiyle ağırlaşmış hali ise m.109/4'te ele alınmıştır. Buna göre failin, hürriyetten yoksun bırakmaya yönelik fiili, kişinin ekonomik bakımdan önemli bir kayba uğramasına sebebiyet verirse fail hakkında hapis cezası yanında ayrıca bin güne kadar adli para cezası hükmolunur. Madde hükmünde de belirtildiği üzere ekonomik kaybın ağırlaştırıcı neden olarak uygulanması için kaybın “önemli derecede” olması gerekir.²³⁸

Burada temel suç birinci fıkrada düzenlenen, bir kimsenin arzusu ve iradesi dışında, bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakılması; ağırlaşmış netice ise mağdurun ekonomik yönden önemli bir kayba uğramasıdır.

TCK m.23 gereğince failin netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumluluğunun doğması için ağır netice bakımından failde taksir düzeyinde kusurun bulunması gerekir. Bununla beraber failin temel suça yönelik kastı meydana gelen ağır neticeyi de kapsıyorsa, kast-kast kombinasyonundan bahsedilir. Bu durumlarda kasten işlenen daha ağır veya başka netice bağımsız bir suç tipine vücut veriyorsa sorumluluk netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan değil, bağımsız suç tipinden olacaktır. İşte bazı suçlarda meydana gelen neticeler ayrı bir düzenleme olmadığından kasten de işlenseler bağımsız bir suçu oluşturmadığından netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan cezalandırma yoluna gidilir (m.87/1-2-3 gibi). Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olan m.109/4 de bu minvaldedir. Fail, mağduru hürriyetinden yoksun bırakırken gerçekleşen ekonomik kaybı olası saydığı veya buna kastettiği durumlarda, bu suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali kanunda bağımsız olarak düzenlenmediğinden, fail hakkında yine TCK m.109/4'te öngörülen cezaya hükmolunacaktır.²³⁹

TCK m.109/6'da da temel suçun işlenmesi amacıyla kasten yaralamanın netice sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda ayrıca kasten yaralamaya ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme de esasen bir netice sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesidir. Bununla beraber kanun koyucu bir suçun netice sebebiyle ağırlaşmış halinin cezalandırılması bakımından bir başka netice sebebiyle ağırlaşmış suça atıf yapmıştır.²⁴⁰

²³⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, s. 421.

²³⁸ Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s. 420-421.

²³⁹ İrem Yılmaz, s. 69.

²⁴⁰ Özbek ve diğerleri, **Özel Hükümler**, s. 421.

BÖLÜM III

NETİCE SEBEBİYLE AĞIRLAŞMIŞ SUÇLARA İLİŞKİN SORUNLAR

3.1. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlara Teşebbüs Sorunu

3.1.1. Genel Olarak

Suçlar genel olarak düşünce, hazırlık, icra, tamamlanma ve son bulma gibi aşamalardan geçerek meydana gelir. İşte bu şekilde suçun gerçekleşinceye kadar geçirdiği aşamaların tümüne *suç yolu* denmektedir.²⁴¹ Ancak bazen bu suç yolunda bazı engeller çıkabilir. Daha açık ifadeyle, bazı suçları işlemek için suç yoluna girilir, suç işlenmeye başlanılır, ancak elde olmayan sebeplerle bu suçlar tamamlanamaz. İşte bu suçlara teşebbüs halinde kalmış suçlar denir.

5237 sayılı ceza kanunumuz teşebbüsü m.35'te, "*kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur*" şeklinde düzenlemiştir.

Kanun metninden yola çıkılarak teşebbüsün şartları²⁴² şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Suçun kasten işlenen suçlardan olması,
- 2) Elverişli hareketler,
- 3) İcra hareketlerine başlanmış olması,
- 4) Suçun tamamlanması failin elinde olmayan sebeplerle engellenmesi veya neticenin gerçekleşmemesi.

Görüldüğü üzere teşebbüsün oluşması için gerekli ilk şart bir suç işleme *kastının* varlığıdır. Kanun metninde de "...kastettiği..." ifadesi geçmektedir. Kişinin tipte öngörülen bir suçu işleme doğrultusunda kasıtlı biçimde hareket etmesi gerektiği için de taksirli suçlara teşebbüs mümkün değildir.²⁴³

Olası kast durumunda ise sorumluluk neticeye göre belirlendiğinden, başka bir deyişle gayrimuayyen kast netice ile ortaya çıkacağından, suç oluşmadığı veya netice meydana gelmediği sürece sorumluluk söz konusu olmayacak ve dolayısıyla teşebbüs

²⁴¹ Toroslu ve Toroslu, s. 290.

²⁴² Demirbaş, s. 477.; Özgenç, s. 502. vd.; İçel, s. 511 vd.; Öztürk ve Erdem, s. 347-348.; Centel, Zafer ve Çakmut, s. 456.

²⁴³ Özgenç, s. 502-503.

hükümleri uygulanamayacaktır.²⁴⁴ Zira olası kast açısından fail bir suçu işlemeyi kastedip doğrudan onu gerçekleştirmek için icra hareketlerine başlamamakta, yalnızca kanuni tarifteki suçu bilmekle birlikte fail burada *kabullenme* iradesi göstermektedir. Bu nedenle, teşebbüs hükümlerinin uygulanabilmesi için failde bir suçu doğrudan kastla işleme iradesi olmalıdır.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara teşebbüs konusu doktrinde oldukça tartışmalıdır. Kimi yazarlar teşebbüsün mümkün olduğunu²⁴⁵ kimi yazarlar da yapısı gereği bu suçların teşebbüse elverişli olmadığını²⁴⁶ ifade etmektedir. Yargıtay ise bu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı görüşünü içtihatlarla²⁴⁷ ortaya koymuştur. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar tek başına bir “kasıtlı” suç veya tek başına bir “taksirli” suç olmayıp, kasıtlı hareketle başlayıp taksirli neticeyle sonlanması sebebiyle esasında “karma” bir nitelik göstermektedir. Dolayısıyla genel hüküm niteliğinde olan teşebbüsün uygulanmasında sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Ancak yine de netice sebebiyle ağırlaşmış suç mantığına bakılacak olursa, bu suçlarda fail işlemeyi kastettiği suça yönelik bir fiilde bulunurken istemediği başka bir netice ile karşı karşıya kalmakta ve taksir düzeyinde kusurunun varlığı halinde bu istemediği neticeden sorumlu tutulmaktadır. Buradan hareketle ancak ağır netice gerçekleşirse fail bu neticeden sorumlu tutulmaktadır. Ağır netice oluşmazsa bu neticeye yönelik kast olmadığı için fail yalnızca temel suçtan cezalandırılacaktır. Dolayısıyla teşebbüsün unsuru olan suç işleme kastı gerçekleşmediği için ağır neticeye teşebbüsten bahsedilemeyecektir. Ağır neticenin gerçekleştiği durumda ise ortada tamamlanmış bir suç olup, fail taksir seviyesinde kusuru varsa bu meydana gelen ve tamamlanan neticeden sorumlu tutulacağı için yine teşebbüsten bahsedilemeyecektir.

Bununla beraber netice itibariyle ağırlaşmış suçların çift kast kombinasyonu (TCK m.87/1-2-3) şeklinde gerçekleşeceği kabul edilecek olursa, doğrudan kast olması halinde, temel suçun olduğu ve fakat ağır neticenin oluşmadığı durumda, ağır netice açısından failde doğrudan kast olması sebebiyle teşebbüs hükümleri uygulanabilecektir. Zira failde o suçu işlemeye yönelik kast mevcuttur ve fail bu iradeyle harekete geçmektedir.

²⁴⁴ Centel, Zafer ve Çakmut, s.456-457.; Dönmezer ve Erman, s. 113.; İçel, s. 512. Karşıt görüş için bkz: Demirbaş, s. 479.; Öztürk ve Erdem, s. 355.; Özgeç, s. 504-505.

²⁴⁵ Toroslu ve Toroslu, s.316.; Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 438.

²⁴⁶ Artuk ve diğerleri, s.710.; Demirbaş, s.503.; Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s.448.; İçel, s.530.; Centel, Zafer ve Çakmut, s.471.; Tekin, s. 1774.

²⁴⁷ Yargıtay, 5. CD., T. 11/11/2008, E. 13177, K. 9607, Yargıtay, 14. CD., T. 11/06/2014, E. 3571, K. 7943 [Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı](#) e.t:23/08/2021.

Buna karşılık kast + taksir kombinasyonunun söz konusu olduğu neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlara, gerçekleşmiş netice failce kastedilmiş bir netice olmadığından (netice meydana gelseydi ve ancak bu netice açısından failin taksiri söz konusu olsaydı sorumluluk doğacak olduğundan) teşebbüs düşünülemez. Dolayısıyla fail yalnızca kasten gerçekleştirdiği temel suçtan cezalandırılacaktır.

Temel suç teşebbüs aşamasında kalmakla birlikte, ağırlaşmış netice gerçekleşmişse bu durumda neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümleri uygulanır.²⁴⁸ Çünkü bu tür suçlarda önemli olan, failin temel suç işlemeye yönelik kasıtlı hareketi sonucunda daha ağır veya başka neticenin meydana gelmesidir. Dolayısıyla failin bilerek ve isteyerek gerçekleştirdiği iradi hareketi sonucunda temel suç oluşmasa ve teşebbüs aşamasında kalsa dahi ağır netice gerçekleşmişse artık burada tamamlanmış bir suç söz konusu olduğundan teşebbüs hükümleri uygulanamayacaktır. Hareket ile netice arasında nedensellik bağının olduğu bu durumda objektif isnadiyetin de sağlanması halinde fail meydana gelen neticeden sorumlu tutulacaktır.

Örneğin; yaralama suçu teşebbüs halinde kalmasına rağmen mağdur ölmüşse TCK m.23'ün diğer şartlarının da gerçekleşmesi halinde TCK m.87/4 uygulanır. Yahut cinsel saldırı teşebbüs aşamasında kalsa dahi ölümle sonuçlanırsa fail, netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumlu olacaktır.²⁴⁹

Öğretideki görüşlere bakılacak olursa, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara teşebbüs konusu öğretide “netice sebebiyle ağırlaşmış teşebbüs” ve “netice sebebiyle ağırlaşmış suça teşebbüs (ağırlaşmış neticeye teşebbüs)” olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmektedir.²⁵⁰ İki aşamalı olması sebebiyle bu suçlarda teşebbüs üç olasılık halinde kendini gösterir:

- İlk olarak temel suç tipi teşebbüs aşamasında kalır fakat daha ağır veya başka netice oluşur.
- İkinci olarak temel suç tipi yine teşebbüs aşamasında kalır fakat daha ağır veya başka netice oluşmaz.
- Son olarak da temel suç tipi tamamlanır fakat daha ağır veya başka netice oluşmaz.

²⁴⁸ Özbek, **Neticesi Sebebiyle**, s. 242.

²⁴⁹ Erdem, s. 262.

²⁵⁰ Akbulut, s. 720-721.; Doğan, s. 255.; Artuk ve diğerleri, s. 711.; Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 438-439.

İlk olasılık durumu netice sebebiyle ağırlaşmış teşebbüs olarak, diğer iki olasılık durumu ise netice sebebiyle ağırlaşmış suça teşebbüs olarak adlandırılmaktadır.

3.1.1.1. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Teşebbüs

Temel suç tipinin teşebbüs aşamasında kaldığı, daha ağır veya başka neticenin ise oluştuğu hâli tanımlamak için “netice sebebiyle ağırlaşmış teşebbüs” ifadesi kullanılmaktadır. Öncelikle bu ihtimalde failin ağır neticeye yönelik kastının olmadığını vurgulamak gerekir. Zira kastı varsa netice meydana gelerek suç tamamlanmış olacağından, teşebbüsten bahsedilemeyecek ve fail ağır neticeden sorumlu olacaktır. Dolayısıyla ağır neticeye yönelik kastın olduğu durumda temel suçun tamamlanıp tamamlanmamasının önemi yoktur. Failde ağır neticeye yönelik kast olmadığı durumda ancak netice sebebiyle ağırlaşmış teşebbüs tartışılacaktır.

Failin kasıtlı olarak yöneldiği temel suç tipinin teşebbüs aşamasında kalmasına rağmen, istenmeyen neticenin gerçekleştiği suçlarda, failin tamamlanmış suçtan mı yoksa gerçekleştirmek istediği suça teşebbüsten mi sorumlu tutulacağı tartışmalıdır. Eğer gerçekleşen netice faile objektif olarak isnat edilemiyorsa fail yalnızca temel suça teşebbüsten sorumlu olacaktır. Ancak netice faile yüklenebilir ise failin tamamlanmış netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan mı yoksa temel suça teşebbüs ile ağır netice arasında, fikri içtima gereği cezası ağır olandan mı sorumlu tutulacağı hususunda birçok görüş öne sürülmüştür. Görüldüğü üzere bu başlık altında teşebbüsten ziyade yüklenebilirlik sorunu tartışılmaktadır. Zira ortada teşebbüs aşamasında kalmış bir temel suç ve buna bağlı olarak gerçekleşen daha ağır veya başka bir netice vardır. Bu netice faile objektif olarak isnat edilemezse fail zaten bu neticeden sorumlu tutulamayacaktır ve dolayısıyla ortada bir sorun da kalmayacaktır. Fakat netice faile yüklenebilirse burada failin ne şekilde cezalandırılacağına tespiti önem arz etmektedir.²⁵¹

Alman ceza hukukunda temel suçun tamamlanmadan istenmeyen neticenin meydana gelmesi halinde suç tipinin yapısı göz önüne alınarak bir değerlendirme yapılmaktadır. Daha ağır veya başka netice temel suç tipine yönelik “davranış” ile ilişkiliyse fail ağır neticeden sorumlu tutulur. Ancak daha ağır veya başka netice temel suç tipinin “neticesi” ile ilişkiliyse fail yalnızca temel suça teşebbüsten sorumlu tutulur. İstenmeyen netice açısından ise taksiri varsa ayrıca sorumlu tutularak fikri içtima kuralı

²⁵¹ Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 448.; Doğan, s. 259-260.

gereği ağır neticeden cezalandırılır.²⁵² Türk ceza hukuku açısından da bu şekilde bir inceleme yapılmasını savunan yazarlar²⁵³ vardır. Buna göre cinsel ilişkiye zorlama adına failin mağdura cebir uyguladığı olayda, mağdur cebir etkisiyle ölürse temel suç olan cinsel saldırı teşebbüste kalsa da ölüm sonucu meydana geldiği için fail m.102/5'ten sorumlu tutulacaktır.

DOĞAN teşebbüsü, meydana gelen neticenin temel suça yönelik hareket ve sonucuyla olan ilişkiye göre ve kanundaki özel hükümleri bir sınıflandırmaya tabi tutarak inceleme yapmaktadır. Yazara göre iki aşamadan oluşan incelemede ilk olarak objektif isnadiyete göre neticenin faile yüklenebilirliği tespit edilir. Yüklenebilirlik gerçekleşmişse ikinci olarak özel hükümlerdeki temel suç tipinde yer alan “fiil”, “temel suç tipinin işlenmesi sırasında” ve “temel suç sonucunda” ifadelerine istinaden inceleme yapılmaktadır. Tipte düzenlenen suçta “fiil” veya “işlenmesi sırasında” kavramları kullanılmışsa, bunlar açısından temel suçun tamamlanması aranmadığı için fail temel suç teşebbüs aşamasında kalsa dahi netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumlu tutulacaktır. Örneğin m.87/1-2-3, 95/1-2-3, 99/3-4, 109/6, 149/2. Fail mağdura karşı yağma veya kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işleyecekken başvurduğu cebir yaralama suçunun netice sebebiyle ağırlaşmış hallerine neden olursa, temel suç teşebbüste kalsa da fail tamamlanmış netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumlu olacaktır. Ancak yine de temel suçun tamamlanmaması TCK m.61 çerçevesinde cezanın belirlenmesinde rol oynayacaktır. Tipte “sonucunda” kavramı kullanılmışsa bunlar açısından temel suçun tamamlanması arandığı için temel suça teşebbüs ile ağır netice arasında fikri içtima hükümleri uygulanacak ve fail cezası daha ağır olandan cezalandırılacaktır. Örneğin m.87/4, 95/4, 90/5, 91/8, 102/5, 103/6. Yazar doğrudan nedensellik teorisine göre teşebbüste kalan temel suç tipinin daha ağır veya başka bir neticeyi gerçekleştirebilecek tehlikeliliği taşıması, başka bir deyişle riskin hukuken önemli derecede yükseltmesi gerektiğini belirtmektedir. Aksi halde ortada tamamlanmış bir suç olmaması sebebiyle netice sebebiyle ağırlaşmış suç tipikliği gerçekleşmeyeceğinden bahisle m.23'e ilişkin hükümlerin uygulanamayacağı görüşündedir.²⁵⁴

AKBULUT'a göre, daha ağır veya başka netice temel suç tipinin yapısında bulunan cebir veya yaralamaya bağlı oluşmuşsa, temel suç tamamlanmasa da netice sebebiyle

²⁵² Akbulut, s. 721.

²⁵³ Öztürk ve Erdem, s. 226.

²⁵⁴ Doğan, s. 260 vd.

ağırlaşmış suçtan sorumluluk doğacaktır. Örneğin cinsel saldırı suçu sırasında uygulanan şiddet ve cebirin kasten yaralamanın ağır neticelerinin oluşması hâlinde temel suç olan cinsel saldırı teşebbüste kalsa da netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumluluk doğacaktır. Daha açık ifadeyle objektif isnadiyetin sağlandığı durumlarda, failin kasten yöneldiği temel suç teşebbüste kalsa da fail netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan sorumlu tutulacaktır. Tipik tehlikelilik ölçüsü değerlendirmesi yapılırken isnadiyet mevcutsa temel suç teşebbüste kalsa da meydana gelen neticeden sorumluluk doğmalıdır. Yazara göre failin elinde satırla mağduru yaralama kastıyla kovaladığı olayda, mağdurun kaçarken düşüp kafasını taşa çarparak ölmesi halinde objektif isnadiyet mevcut olduğundan fail m.87/4'ten sorumlu olacaktır.²⁵⁵

KOCA/ÜZÜLMEZ teşebbüs aşamasında kalan temel suç tiplerinin netice sebebiyle ağırlaşmış hallere yol açabileceğini kabul etmektedir. Örneğin teşebbüste kalan işkence fiilinin, mağdurun yaşamını tehlikeye sokan bir duruma neden olması (m.95/1-d) veya teşebbüste kalan çocuk düşürtme fiilinin kadının ölümüne neden olması (m.99/3-4) hallerinde netice sebebiyle ağırlaşmış teşebbüs mevzubahis olacaktır.²⁵⁶

Öğretide ARTUK/GÖKCEN/ÇAKIR/ALŞAHİN²⁵⁷, İÇEL²⁵⁸, HAKERİ²⁵⁹, OLGAÇ²⁶⁰ ve CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT²⁶¹ da aradaki illiyet bağından dolayı, temel suç tamamlanmasa da buna bağlı olarak meydana gelen ağır neticeden failin sorumlu olacağını ve temel suçun netice sebebiyle ağırlaşmış hükümlerinin uygulanması gerektiği görüşündedir. Zira netice meydana gelmiş ve ortada tamamlanmış bir suç vardır. Dolayısıyla teşebbüs mevzubahis olmayacak ve fail oluşan daha ağır veya başka neticeden sorumlu tutulacaktır.

Yargıtay bir kararında²⁶², netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda failin ancak daha ağır veya başka neticenin meydana gelmesi halinde sorumluluğu olacağından, ayrıca yine bu netice açısından taksir seviyesinde bir kusur aranmasından ötürü teşebbüsün suç işleme kastına ilişkin şartının gerçekleşmesi mümkün olmadığından ve meydana gelen sonuç istenmediğinden, yine CGK'nın 18.12.1989 tarih ve 1989/314 Esas, 1989/399 sayılı kararında da belirtildiği üzere, *netice sebebiyle ağırlaşmış suçların teşebbüse*

²⁵⁵ Akbulut, s. 722-723.

²⁵⁶ Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s. 439.

²⁵⁷ Artuk ve diğerleri, s. 711.

²⁵⁸ İçel, s. 530.

²⁵⁹ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 484-485.

²⁶⁰ Olgaç, s. 235.

²⁶¹ Centel, Zafer ve Çakmut, s. 471.

²⁶² Yargıtay, 5.CD., T. 16/04/2007, E. 528, K. 2851. Aynı yönde bir başka karar Yargıtay 5. CD., Tarih 12/4/2007, E.12682, K. 2807.

elverişli bulunmadığı gözetilmeden sanığa nitelikli cinsel saldırı suçundan verilen cezadan TCK m. 35'e göre indirim yapılmasını bozma nedeni yapmış ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda teşebbüsün mümkün olmayacağını açıkça belirtmiştir.

Aynı şekilde sanığın vücuda organ sokmak suretiyle gerçekleştirmek istediği nitelikli istismar fiilinin çevredekilerin bağırması ile teşebbüste kaldığının anlaşıldığı olayda ceza dairesi, fiilin basit cinsel istismar boyutunda kaldığına dair tebliğ namedeki eleştiriye iştirak etmemiş, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda fail ancak bu neticenin meydana gelmesi durumunda sorumlu tutulduğundan, ağır neticeye dair taksir düzeyinde bir kusur aranmasından ötürü ***teşebbüsün suç işleme kastına ilişkin şartının gerçekleşmesi mümkün olmadığından ve gerçekleşen netice istenmediğinden***, mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulmasının da bir netice sebebiyle ağırlaşmış suç olduğu gözetilmeden sanığa m.103/6'ya göre verilen cezadan TCK m.35 ile indirim yapılmasını karşı temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapamamıştır.²⁶³

➤ ***Kasten yaralamaya teşebbüs sonucu ölüm neticesinin meydana gelmesi halinde TCK m.87/4 ve m.85'in değerlendirilmesi***

Kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçunda, temel suça yönelik hareketin teşebbüste kalmasıyla birlikte ölüm neticesine sebebiyet verilmişse kimi yazarlar²⁶⁴ netice sebebiyle ağırlaşmış suç olan TCK m.87/4'ün cezasına hükmedileceğini, kimi yazarlar²⁶⁵ da TCK m.87/4'ün uygulanabilmesi için temel suça ilişkin hareketin tamamlanmış olması gerektiğini, teşebbüste kalmış bir yaralamanın ölüm neticesini oluşturması halinde TCK m.87/4'ün olaya tatbik edilmeyeceğini savunmaktadır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise 22.03.2016 tarih ve 2014/12-779 E., 2016/136 K. sayılı ilamıyla, kadın kıyafetleri giyip fuhuş yaparak geçimini sağlayan sanığın, olay günü aracıyla yol kenarında duran maktulle eğlenmek niyetiyle pazarlık yapmaya başladıkları, ancak aralarında tartışma çıktığı, sanığın bıçakla maktulü kovalamaya başladığı, sanıktan kurtulmak için trafiğe aldırmaksızın yola atlayan maktule aracın çarpması neticesinde ölüm sonucunun meydana geldiği olayda, sanığın hareketinin bilinçli taksirle ölüme sebebiyet verme suçu (TCK m.85) kapsamına girdiğine karar

²⁶³ Yargıtay 5. CD., T. 10/04/2007, E. 11518, K. 2759

²⁶⁴ Olgaç, s. 235.; Topçu, s. 369.; Akbulut, s. 723.

²⁶⁵ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınları, 10. Baskı, Ankara 2013, s. 238.; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, "Kasten Yaralama Sonucu Ölüme Neden Olma (TCK m.87/4)", **İÜHFİM**, C. LXXI, S. 1, s. 812. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97788> e.t:16/06/2021.; Kaymaz, s. 88.; Doğan, s. 263.

vermiştir. Kurul, sanığın maktulü bıçakla kovalaması sonucu teşebbüste kalan yaralama fiilini, şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği TCK m.86/2 kapsamına girdiğini değerlendirerek böyle bir sonuca ulaşmıştır. Ancak kovalama sonucu maktulün TCK m.86/2 düzeyinde değil de TCK m.86/1 düzeyinde yaralanabileceği olasılığı esas alınsaydı, TCK m.87/4'te düzenlenen kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçundan sorumluluk söz konusu olacaktı.²⁶⁶ Bununla beraber ortaya konan yaralama tehdidinin mahiyetine göre yaralama fiilinin ağırlığının belirlenmesi ve değerlendirilmesi de gerekmektedir. Eğer fail bıçak, tabanca veya öldürücü niteliği taşıyan başka bir silahla mağduru ciddi biçimde yaralayacağına dair bir tehdit ortaya koymuşsa artık failin fiili m.86/1 kapsamına girecek ve dolayısıyla işlenen suç m.87/4 çerçevesinde değerlendirilecektir.²⁶⁷

3.1.1.2. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suça Teşebbüs

Temel suç tipinin teşebbüs aşamasında kaldığı veya tamamlandığı, daha ağır veya başka neticenin ise gerçekleşmediği hâli tanımlamak için de “netice sebebiyle ağırlaşmış suça teşebbüs” ifadesi kullanılmaktadır. Bu hâllerde daha ağır veya başka bir netice oluşmadığı ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçta ancak istenmeyen netice meydana geldiği takdirde fail sorumlu tutulduğu için fail gerçekleşmeyen bu neticelerden sorumlu tutulamayacaktır.

3.1.1.2.1. Temel Suçun Tamamlandığı Hâller

Bu olasılıkta failin kastettiği temel suç tipi tamamlanır fakat daha ağır veya başka bir netice gerçekleşmez. Dolayısıyla fail sadece kastettiği temel suçun tam cezasıyla cezalandırılır.

Bununla beraber eğer ki failde daha ağır veya başka neticeye yönelik doğrudan kast varsa o hâlde bu neticeye teşebbüsten sorumlu tutulacaktır. Meydana gelen netice kanunda bağımsız bir suç olarak düzenlenmişse bu bağımsız suça teşebbüsten, bağımsız olarak düzenlenmemişse netice sebebiyle ağırlaşmış suça teşebbüsten sorumluluk doğacaktır. Örneğin fail yaralama kastıyla mağdurun gözünü yaralamış ve bu fiili neticesinde ağırlaşmış bir hâl oluşmamışsa fail temel suç olan kasten yaralamadan sorumlu olacaktır. Fail mağduru gözünden yaralarken gözünün kör olmasını da istemişse o zaman m.87/2-b'ye teşebbüsten sorumlu tutulacaktır. Fakat fail mağduru

²⁶⁶ Şare, s. 323.

²⁶⁷ Topçu, s. 292.

yaralamış ve ölmesini de istemişse bu sefer m.87/4'e değil bağımsız bir suç olarak düzenlenen m.81'e teşebbüsten sorumluluk söz konusu olacaktır. M.87/4, kasten yaralama sonucu ölümün meydana gelmesinde failin bu netice açısından taksirinin bulunduğu durumlarda uygulanacak bir madde olup, ölüm sonucu açısından failde doğrudan kasıt varsa sorumluluk m.81'e teşebbüsten doğacaktır. Aynı şekilde fail cinsel saldırıda bulunduğu mağdurun ölmesini de istemiş, ona göre hareket etmiş fakat ölüm sonucu gerçekleşmemişse m.102/5'e değil m.81'e teşebbüsten sorumlu olacaktır. Bu nedenle ölüm suçunun (TCK m.81) ayrıca düzenlenmesi karşısında TCK m.87/4, 95/4, 102/5, 103/6, 99/3-4, 97/2'de düzenlenen netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara, ölüm neticesi taksirle meydana geldiğinden ve dolayısıyla teşebbüsün suç işleme kastına ilişkin koşulu gerçekleşmeyeceğinden, teşebbüs mümkün olmayacaktır.

3.1.1.2.2. Temel Suçun Teşebbüste Kaldığı Hâller

Bu olasılıkta ise failin ne kastettiği, hareketinin yöneldiği temel suç ne de daha ağır veya başka netice gerçekleşir. Failin gerçekleştirmek istediği temel suç teşebbüste kalır ve ağır netice de meydana gelmez. Dolayısıyla fail sadece kastettiği temel suçta teşebbüsten sorumlu tutulacaktır. Failin ağır neticeye teşebbüsten sorumlu tutulabilmesi için failin kastı sadece temel suçta değil bu neticeye de yönelik olmalıdır.

Fail daha ağır veya başka bir netice örneğin ölüm veya yüzde sabit iz bırakma neticesini gerçekleştirme açısından doğrudan kast iradesi taşıyor ise, bu netice meydana gelmediği takdirde fail bu ağır (yüzde sabit iz için TCK m.87/1-c) veya başka neticeye (ölüm neticesi için TCK m.81) teşebbüsten sorumlu tutulacaktır.

Görüldüğü üzere netice sebebiyle ağırlaşmış suçta teşebbüs yalnızca daha ağır veya başka neticeye yönelik doğrudan kastın varlığı halinde ve ancak bu netice kanunda bağımsız bir suç olarak düzenlenmemişse (düzenlenmişse o bağımsız suçta teşebbüs mevzu bahis olacaktır) mümkündür.²⁶⁸ Örneğin çocuk düşürme suçunun (m.99) ayrıca düzenlenmesi karşısında, sorumluluk açısından taksirin arandığı 95/2-e ve 87/2-e'de düzenlenen netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara teşebbüs mümkün olmayacaktır. Bu neticeler açısından failde doğrudan kast varsa o zaman fail m.95/2-e veya m.87/2-e'den değil, m.99'dan cezalandırılacaktır.²⁶⁹

²⁶⁸ Artuk ve diğerleri, s.712.; Öztürk ve Erdem, s.227.; Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s.448.; Koca ve Üzülmöz, **Genel Hükümler**, s.439.; Doğan, s. 267-268.

²⁶⁹ Demirbaş, s. 504.

TCK m.23 anlamında netice sebebiyle ağırlaşmış suçların ancak kast ve taksir birlikteliğinden meydana gelmesi dolayısıyla netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara teşebbüs mümkün değildir denilebilir. Zira daha ağır veya başka netice açısından taksirin gerektiği bu suçlarda teşebbüsün suç işleme kastına ilişkin koşulunun gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır.²⁷⁰

Netice sebebiyle ağırlaşmış suça teşebbüs sorununu üç olasılık üzerinden özetlemek gerekirse²⁷¹;

- Temel suçun teşebbüste kaldığı, daha ağır veya başka neticenin gerçekleştiği ilk olasılıkta; temel suça teşebbüs neticeye sebebiyet verdiğinden fail bu neticeden sorumlu tutulur.
- Temel suçun tamamlandığı, daha ağır veya başka neticenin gerçekleşmediği ikinci olasılıkta failin kastı neticeyi kapsıyorsa, netice gerçekleşmediğinden ve kast bulunduğundan fail bu neticeye teşebbüsten sorumlu tutulur. Failin neticeye yönelik kastı yoksa sadece tamamlanan temel suçtan sorumlu tutulur.
- Temel suçun teşebbüste kaldığı, daha ağır veya başka neticenin gerçekleşmediği son olasılıkta ise fail temel suça teşebbüsten sorumlu tutulur.

3.1.2. Gönüllü Vazgeçme

5237 sayılı ceza kanununun cezayı kaldıran kişisel bir neden olarak düzenlediği gönüllü vazgeçme, failin suçun icra hareketlerini işlemekten herhangi bir engel olmadan kendi isteğiyle vazgeçmesi veya yine kendi isteği ve çabasıyla suçun tamamlanmasını ya da neticenin meydana gelmesini engellemesidir. Bu durumda fail suça teşebbüsten cezalandırılmayacak ise de vazgeçtiği ana kadar tamamladığı hareketler bir suç oluşturmuş ise o suçtan sorumlu tutulacaktır.²⁷²

Görüldüğü üzere gönüllü vazgeçme kişinin, işlemeyi kastettiği bir suça teşebbüsten cezalandırılmasını engelleyen bir hükümdür. Dolayısıyla teşebbüs hükümlerinin uygulanmayacağı durumlarda gönüllü vazgeçme de uygulanamayacaktır. Gönüllü vazgeçme hükümleri yine teşebbüste olduğu gibi sadece kasten işlenebilen suçlarda uygulama alanı bulacak olup, taksirli suçlarda uygulanamayacaktır.

²⁷⁰ İçel, s.530.; Centel, Zafer ve Çakmut, s.471.; Dilber, s. 185.z

²⁷¹ Erdem, s. 262.

²⁷² Hakeri, **Türk ve Alman Ceza Kanunlarının Genel Hükümlerinin Karşılaştırılması**, s. 40.; Ercan, s. 176-177.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, netice meydana gelmediği sürece fail bu neticeden kastı olmaması nedeniyle sorumlu tutulmayacak ve sadece temel suçta yönelik kasıtlı hareketi cezalandırılacaktır. Netice gerçekleşmişse bu hâlde suç tamamlandığı için gönüllü vazgeçme mümkün olmayacak, ancak etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilecektir.²⁷³ Bununla beraber failde ağır neticeye yönelik kast varsa, suç teşebbüse elverişli olacak ve fail icra hareketlerinden gönüllü olarak vazgeçebilecektir. Ancak kasten yaralama sonucu ölüme sebebiyet verme suçunda failce kastedilmeyen ölümün meydana gelmemesi durumunda fail bu ölüm neticesine teşebbüsten sorumlu tutulmayacaktır. Dolayısıyla teşebbüsün söz konusu olmadığı bu durumda gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanmasını gerektiren bir sorun da kalmayacaktır.²⁷⁴ Örneğin, aralarındaki bir anlaşmazlık nedeniyle A eline geçirdiği sopayla, B'nin kafasına vurur. Arkadaşının kafasından kan aktığını gören A pişman olup B'yi hastaneye götürerek ölmesini engellemeye çalışır. Olayda A, arkadaşı ölürse kasten yaralama sonucu ölüme sebebiyet vermekten, fakat kurtulursa yalnızca kasten yaralamadan sorumlu olacaktır.

3.2. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlara İştirak Sorunu

3.2.1. Genel Olarak

Suç bir kişi tarafından işlenebileceği gibi, birden fazla kişi tarafından da işlenebilir. İşte, bir kişi tarafından işlenebilecek suçun, önceden iş birliği yapmak suretiyle ya da suçun işlenmesi sırasında anlaşma suretiyle, birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâli iştirak olarak adlandırılır.²⁷⁵ İştirak halinde meydana gelen suçları birden fazla fail, tek faille işlenebilecek suç, aralarında anlaşarak ve suç ortaklığı kurarak gerçekleştirirler. Dolayısıyla failin suça katıldığını bilmesi ve suça katılmayı istemesi de gerekir. Bununla beraber iştiraktan bahsedilebilmesi için kişi diğ erinin hareketini bilmelidir. Zira failer birbirinden habersiz şekilde davranıyorlarsa anlaşma olmadığından aralarında iştirak iradesi de söz konusu olmayacaktır.²⁷⁶ Örneğin A ve B'nin birbirinden haberi olmaksızın aynı anda C'ye zehir vermesi olayında, A ve B suça iştiraktan sorumlu tutulamayacaklardır.

Bir suça iştiraktan bahsedilmesinin şartları genel olarak²⁷⁷;

²⁷³ Olgaç, s. 246.

²⁷⁴ Topçu, s. 373.

²⁷⁵ Toroslu ve Toroslu, s. 317.

²⁷⁶ Ercan, s.186.

²⁷⁷ Hafizoğulları ve Özen, s. 329.

- Suçun işlenmesine birden fazla kişinin katılmış olması,
- Suçun en azından teşebbüs aşamasına gelmiş olması,
- Suça katılan kişilerin davranışlarının suçun işlenmesine nedensel katkısının bulunması ve
- Suça katılan kişilerin ortaklık iradesinin mevcut olması şeklinde sıralanabilir.

Suçluların çokluğu anlamına gelen iştirak kanunda faillik (m. 37), azmettirme (m. 38) ve yardım etme (m. 39) olarak düzenlenmiştir. Azmettiren ve yardım eden şerik olarak isimlendirilir. Fail suçun tipte belirtilen unsurlarını işleyen kişidir. Müşterek fail ise tek kişinin işleyebileceği suçu iştirak iradesine sahip ve ortak hakimiyet kuran birden fazla kişinin işlemesi halinde faillerden her birine denir. Bir suçu işlemek için bir başkasını araç olarak kullanan kişiye ise dolaylı fail denir. Azmettirme, zihninde suç işleme düşüncesi olmayan birine suç işleme kararı aldırma eylemidir. Son iştirak çeşidi olan yardım etme ise, kişiyi suç işlemeye yönlendirmek, teşvik etmek, suç işleme kararını güçlendirmek, suçun işlenmesinden sonra yardım etme vaadinde bulunmak, suçun işleniş hakkında yol göstermek, suçta kullanılacak araçları temin etmek, suçtan önce veya suç sırasında fiilin icrasını kolaylaştırma eylemlerinden her biridir.²⁷⁸

Ceza kanunu m.40, suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı bir fiilin işlenmesinin yeterli olduğunu hüküm altına almıştır. İşbu düzenleme ve iştirak iradesinin mantığı gereği, bir suça iştiraktan bahsedebilmek için kasıtlı olarak işlenen bir fiil gerekmekte olup, taksirli suçlara iştirak mümkün değildir.²⁷⁹ Ayrıca işlenmiş suça da iştirak mümkün değildir. Nitekim suçun işlenmesinden sonra bir katkı mevcutsa bu durumda başka bir suçtan örneğin suç eşyasını saklamak, suçu övmek ya da suçluyu kayırmak gibi suçlardan sorumluluk söz konusu olacaktır.²⁸⁰

3.2.2. İştirakte Bağlılık Kuralı

Suçun konusuyla temas halinde olmayan ve azmettirme veya yardım etme şeklinde ortaya çıkan şeriklik müessesesi, sorumluluk alanını genişleten iştirak hükümleri vasıtasıyla cezalandırılabilir. Fail suç teşkil eden haksızlıkla doğrudan temas halindeyken, bu şekilde suçun objesiyle doğrudan teması olmayan şerik ise faille arasındaki şahsi bağlantı nedeniyle ve bağlılık kuralı vasıtasıyla gerçekleşen

²⁷⁸ Hakeri, **Türk ve Alman Ceza Kanunlarının Genel Hükümlerinin Karşılaştırılması**, s. 41.; Olgaç, s. 236 vd.

²⁷⁹ Ercan, s.196.

²⁸⁰ Ercan, s. 186.

haksızlıktan sorumlu tutulmaktadır. Kısaca bağıllık kuralı, şeriklerin cezalandırılabilmesinin dayanağını teşkil etmekte ve fail olmayan suç ortağının, bağıllık kuralıyla failce işlenen suçtan sorumluluğu yoluna gidilebilmektedir.²⁸¹

Suçta iştirak için kasten ve hukuka aykırı bir şekilde işlenmiş bir fiilin varlığı gerekli ve yeterli olup, suçun işlenmesine iştirak eden her kişi kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılacaktır (TCK m.40/1). Bununla birlikte iştiraktan sorumluluğun doğması için ilgili suç en azından teşebbüs aşamasına varmış olmalıdır.²⁸²

Görüldüğü üzere ceza kanunu m.40'ta iştirakte bağıllık kuralı açıkça düzenlenmiştir. İştirakte bağıllık kuralı suça iştirak edenlerin ceza sorumluluğunu düzenleyen temel bir kural olup, suça iştirak için fiilin kasten işlenmesini ve hukuka aykırı olmasını gerekli ve yeterli görür. Bununla beraber failin kusursuz olması şeriklerin sorumluluğunu engellememektedir. Böylece TCK, sınırlı bağıllık kuralını esas almıştır. Bu kural, şeriklerin failce işlenen fiile katılmasını şart koşturmakla birlikte, şeriklerin ceza sorumluluğunun işlenen esas fiil kapsamında olduğu sonucunu da ortaya koymaktadır. Birlikte suç işleme kararı ve bağıllık kuralı koşulunun bir başka sonucu da işlenen suçun fail ve şerikler açısından en azından birlikte suç işleme kararının ortaya çıktığı aşamada aynı olması gerektiğidir.²⁸³

Failce işlenen suç, yardım eden veya azmettirenin iştirak iradelerini ortaya koyduğu suçtan tamamen başka bir suç ise, suç işleme kararında birliktelik ve tutarlılık olmaması nedeniyle burada iştiraktan bahsedilemeyecektir. Başka bir deyişle şeriklerce önceden kararlaştırılan ve iradelerinin üzerinde toplandığı fiilden başka bir fiilin işlenmesi, suça iştirak hükümlerinin uygulanmasına engel olur. Bu nedenle icrasına başlanan suç bütün şerikler için aynı olmalıdır.²⁸⁴

Somut olayda fail, iştirak iradesinin kapsamı dışına farklı şekillerde çıkabilir. Örneğin A arkadaşı B'yi, C'yi öldürmesi için azmettirmiş fakat B, C'yi yalnızca yaralamış olabilir. Failin daha az cezayı gerektiren bir suç işlediği bu olayda suç azmettirilen suçla aynı nitelikte olduğu için azmettiren sadece işlenen suçtan sorumlu tutulur. Yine suçun nitelikli haline azmettirilmiş olmasına rağmen fail, suçun basit halini işlemişse azmettiren de suçun basit şeklinden sorumlu tutulur. Ancak basit haline azmettirilmiş olmasına rağmen fail nitelikli halini işlemişse, azmettirenin bundan sorumlu tutulabilmesi için nitelikli hal bakımından doğrudan veya olası kastı

²⁸¹ Özgenç, s. 586.

²⁸² Hakeri, **Türk ve Alman Ceza Kanunlarının Genel Hükümlerinin Karşılaştırılması**, s. 41.

²⁸³ Doğan, s. 278-279.

²⁸⁴ Dönmezer ve Erman, s. 767.

bulunmalıdır. Fail azmettirilen suçta göre daha ağır cezayı gerektiren ya da nitelik olarak başka bir suç da işlemiş olabilir. İştirak iradesi hırsızlık suçunda birleşmişken fail yağma veya cinsel saldırı suçunu işlemişse, bu başka suçlardan azmettiren sorumlu tutulamaz. Ya da fail yaralama suçuna azmettirilmişken kasten öldürme suçunu işlerse, azmettiren öldürme suçundan değil yalnızca yaralamaya azmettirmeden sorumlu tutulur. Yine suçun basit halinin işlenmesi hususunda anlaşılmasına rağmen failin suçta yönelik hareketi suçun netice sebebiyle ağırlaşmış haline sebebiyet vermiş olabilir. Bu durumda genel hüküm olan TCK m.23'ün şartlarına bakılır ve bu şartlar somut olayda mevcutsa fail ve azmettirenin istenmeyen neticeden sorumluluğu cihetine gidilebilir.²⁸⁵

İnceleme konusu olan netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar karma yapıda olduğu için, şeriklerin sorumluluğu sadece netice ile olan bağlantıya göre değil, kasten işlenen temel suçta yönelik hareketle birlikte değerlendirme yapılarak saptanmalıdır. Zira iştiraktan bahsedilebilmesi için öncelikle ilk kademeyi oluşturan temel suçta iştirakin şartları tamamlanmış olmalıdır. Sonrasında ise ikinci kademeyi oluşturan istenmeyen netice açısından netice sebebiyle ağırlaşmış suç özellikleri göz önünde bulundurularak şeriklerin sorumluluğu belirlenmelidir. Bağlılık kuralına göre, iştirak hükümleri kasten işlenen suçlarda uygulanabilecekken, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda meydana gelen daha ağır veya açısından en azından taksir düzeyinde kusurun bulunması sorumluluk için yeterli kabul edildiğinden, şeriklerin istenmeyen neticeden sorumlu tutulması için neticeyi en azından öngörebilir durumda olmaları, yani taksirlerinin bulunması yeterli olmaktadır.²⁸⁶

Netice sebebiyle ağırlaşmış bir suçta iştirakin şekli temel suçta göre belirlenecekken²⁸⁷; istenmeyen neticeden sorumluluk ise şeriklerin bu neticeyle olan bağlantılarına göre²⁸⁸ ve fakat temel suç tipiyle birlikte değerlendirilerek belirlenecektir.

3.2.3. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Açısından İştirak

765 Sayılı kanun döneminde objektif sorumluluk anlayışının benimsenmesinden ötürü, m.452'de düzenlenen kastın aşılması suretiyle adam öldürme suçuna ilişkin olarak şeriklerin iradelerinin müessir fiil üzerinde birleşmesi halinde gerçekleşen ağır

²⁸⁵ Artuk ve diğerleri, s. 745-746.

²⁸⁶ Artuk ve diğerleri, s. 769.

²⁸⁷ Özbek, **Neticesi Sebebiyle**, s.241.

²⁸⁸ Erdem, s. 261.

neticeden, taksir seviyesinde bir kusurun varlığı incelenmeksizin failer sorumlu tutulmaktaydı.²⁸⁹

5237 sayılı kanunda ise netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda sorumluluk için en azından taksir aranmaktadır. Ancak netice itibariyle ağırlaşmış suçlarda meydana gelen istenmeyen netice açısından şeriklerin sorumluluk esaslarına yönelik herhangi bir hüküm mevcut değildir. Bu durumda iştirak ile netice sebebiyle ağırlaşmış suçta dair kanun hükümleri birlikte değerlendirilerek mesele çözülecektir. Buna göre fail, yardım eden ya da azmettirenin, iştirak ettikleri fiilin daha ağır veya başka neticelere sebebiyet vermesi hâlinde bu neticeden sorumlu tutulmaları için en azından taksir düzeyinde kusurlarının bulunması gerekecektir.²⁹⁰ 5237 Sayılı ceza kanunundan farklı olarak Alman Ceza Kanunu, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara yönelik iştirak kurumunu 18.maddede “...fail veya şerikin bununla cezalandırılabilmesi için...” şeklinde açıkça düzenlemiştir. Buna karşılık Türk ceza kanununda netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar bakımından sorumluluğu düzenleyen m.23'te ise “*kişi*” ifadesi kullanılmış olup, bu ifade de esasen bilinçli bir şekilde tercih edilmiş ve dolayısıyla suçun sadece failini değil, aynı zamanda şeriklerini de kapsar niteliktedir. Böylelikle daha ağır veya başka netice açısından taksir düzeyinde kusurlu olan şerik de neticeden sorumlu olacaktır.²⁹¹

Bu suçlarda fail ve şerikler için taksirin sadece yüklenebilirlik unsuru bakımından değerlendirme yapılacaktır. Zira azmettirme ve yardım etme eylemleri, neticeye sebebiyet veren temel suçta yönelik kast unsuru taşıdığından dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali niteliğindedir. Bu nedenle daha ağır veya başka neticenin öngörülebilir olup olmadığı incelenecektir. Bununla beraber taksirli suçlarda fail isteyerek bir suç işlemediğinden ve istenmeyen bir suçta yönelik iştirak iradesi de mümkün olmayacağı için şeriklerin taksirli suçlara katılması mevzubahis olmayacaktır. Ancak netice sebebiyle ağırlaşmış suçta temel suçta yönelik hareket kasıtlı olup, şeriklerin iştirak iradesi bu harekete yöneliktir. Dolayısıyla istenmeyen netice şerik tarafından öngörülebilir ise sorumluluğun doğacağı söylenebilir.²⁹²

Her şerik kendi kusuruyla sorumlu olduğundan, netice itibariyle ağırlaşmış bir suçta, daha ağır ya da başka neticenin oluşumunda, azmettiren ya da yardım edenin kusuru bulunuyorsa, istenmeyen neticeden de sorumlu tutulacaklardır. Suçta iştirak edenlerin

²⁸⁹ Olgaç, s. 238.

²⁹⁰ Ümit Yılmaz, s. 25.

²⁹¹ İrem Yılmaz, s. 79.; Bengünur Kavlu, “Sonucu Nedeniyle Ağırlaşmış Suçlar”, **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 9, Sayı 26, 2020, s. 598. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1570089> e.t:17/05/2021

²⁹² Kapusuzoğlu, s. 94.

istenmeyen netice bakımından kusurunun olup olmadığının tespitinde ise istenmeyen neticenin somut olayda öngörülüp öngörülmediği araştırılacaktır. Öngörülemeyen bir netice söz konusuysa şeriklerin sorumluluğuna gidilemeyecektir.²⁹³

Yargıtay'ın konuya ilişkin bir kararında²⁹⁴, iştirak halinde kasten yaralamanın temel şeklini işleme hususunda anlaşılan sanıklardan birinin netice sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu işlemesi halinde kendi kusurlu hareketi nedeniyle neticenin ağırlaşmasına neden olan sanığın cezalandırılmasını doğru bulurken, suçun temel şeklini gerçekleştiren diğer sanığa da iştirak iradesi ile hareket etmesinden dolayı aynı cezanın verilmesini doğru bulmamış ve yaralama suçunun temel şeklinden cezalandırılması gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay bu kararında, olayda işlenmesi kararlaştırılan suçun temel yaralama suçu olduğuna dikkat çekmiştir. Ancak failler netice sebebiyle ağırlaşmış suçu işlemeye karar vermişlerse bu durumda meydana gelen ağır neticeden her ikisi de sorumlu tutulacaktır.

Sonuç olarak TCK m.23 hükmünün tatbik edileceği bir suça iştirak ilişkisinin şartları²⁹⁵ aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kasten ve hukuka aykırı olarak gerçekleştirilen bir fiil,
- Başlangıçta şerik ve faillerin suça ilişkin iştirak iradesi,
- Başlangıçta kararlaştırılandan daha ağır veya başka bir neticenin oluşması,
- Kararlaştırılan fiil ile oluşan netice arasında netice sebebiyle ağırlaşmış bir suç ilişkisinin özel hükümlerde düzenlenmiş olması.

İştirak için kasten işlenen bir fiilin varlığı gerektiğine ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda temel suç kasten işlendiğine göre iki aşamadan oluşan bu suçlarda temel suça iştirak mümkündür denilebilir. Eğer ağır netice açısından da kast varsa ve şeriklerin iştirak iradesi bu neticeye yönelikse iştirak hükümleri uygulanabilecektir. Ancak kast ve taksir birleşiminden meydana gelen netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda istenmeyen neticeye yönelik bir iştirak iradesinden bahsedilemeyeceği için bu neticeler açısından iştirak hükümleri uygulanamayacak ve her fail ve şerik kendi kusuruyla sorumlu olacaktır.

²⁹³ Şare, s. 324-325.

²⁹⁴ Yargıtay 2.CD., T. 12/03/2007, E. 6123, K. 3610. Nakleden Ümit Yılmaz s. 36.

²⁹⁵ Doğan, s. 277.

Nihayet kasıtlı temel suç ile taksirli neticeden meydana gelen bu karma suçlarda, temel suç açısından bağlılık kuralının temel prensiplerine göre değerlendirme yapılacakken; meydana gelen daha ağır veya başka netice açısından ise, suça iştirak eden her fail ve şerik için ayrı ayrı m.23'e göre değerlendirme yapılacaktır. İstenmeyen netice açısından failin taksirinin olmaması, şeriklerin bu neticeden sorumluluğunu etkilemeyecektir.²⁹⁶

Sanığın para karşılığı maktulü dövdürmek için adam aradığı ve bunun için Yalçın ile anlaşığı olayda Yalçın, dövmek için evine gittiği maktulün kendisine tüfekle karşılık vermesi üzerine maktulü etkisiz hale getirmiş ve tüfekle ateş ederek öldürmüştür. Yerel mahkeme azmettirileni kasten öldürme suçundan, azmettirenin ise kasten yaralama suçundan sorumlu tutmuştur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı üzerine Yargıtay azmettirilen hakkında verilen hükmü onaylarken azmettiren hakkında verilen hükmü bozmuştur. Yüksek mahkeme olayda maktulün darp edilmesi üzerine ölmesinin öngörülebilir ve beklenebilir bir netice olduğunu ve dolayısıyla azmettirenin bu neticeden sorumlu tutulması gerektiğini belirtmiş ve azmettirenin m.87/4'ten cezalandırılmasına karar vermiştir. Öncelikle azmettirenin yaralamaya azmettirmesi ve failin de yaralama kastıyla hareket etmesine rağmen ölüm neticesinin gerçekleşmesi durumunda netice sebebiyle ağırlaşmış bir yaralama söz konusu olup, fail istenmeyen ölüm neticesi açısından taksiri mevcut ise m.87/4'e göre cezalandırılacaktır. Azmettiren açısından ise, kasten yaralamanın bıçak veya tabanca gibi öldürücü etkisi yüksek silahlarla işlenmesi halinde ölüm riskinin yüksek olduğu ve dolayısıyla bu yaralamanın ölüme sebebiyet verebileceğini azmettirenin öngöremeyeceği söylenemez. Dolayısıyla azmettiren de m.87/4'ten cezalandırılacaktır. Ancak yargılamaya konu olayda azmettiren, fail Yalçın'ı yaralamaya azmettirdiği halde, fail maktulü etkisiz hale getirip devamında tüfekle öldürmüştür. Açıktır ki, burada netice sebebiyle ağırlaşmış bir yaralama söz konusu değildir. Çünkü kasten yaralamaya azmettirilmesine rağmen, iştirak iradesinin dışına çıkarak insan öldürme suçunu işlemiş olduğundan fail, kasten insan öldürme suçundan sorumlu tutulacaktır. Ancak bu tarz durumlarda asıl sorun,

²⁹⁶ Artuk ve diğerleri, s. 769.; Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 504. Öğretide DÖNMEZER/ERMAN failin hareketi iştirak iradesi kapsamında olduğu sürece, meydana gelen istenmeyen neticeden sorumluluğun faille yükleneceği hususunda kanunda açık bir hüküm varsa, fail bu neticeden nasıl ve hangi nedenle sorumlu tutuluyorsa diğer suç ortaklarının da aynı şekilde sorumlu tutulacağını belirtmektedir. Yazarlara göre kararlaştırılan hareket yapılmış, istenmeyen netice meydana gelmiş ve bu netice kanunen faille yükleniyorsa, bütün suç ortakları da fail gibi bu neticeden aynı şekilde sorumlu tutulur (Dönmezer ve Erman, s. 792-793). Ancak diğer suç ortaklarının istenmeyen netice açısından kusurunun bulunup bulunmadığı araştırılmadan direkt olarak bu kanıya varılması, objektif sorumluluğa neden olacağından bu görüşü desteklemek mümkün değildir.

azmettirenin sorumluluğunun ne şekilde belirleneceğidir. Bilindiği gibi azmettirme, suça iştirak şekillerinden biri olup, azmettiren kişi ile azmettirilen kişinin iştirak iradelerinin aynı fiil üzerinde örtüşmesi gerekir. O nedenle, azmettirilen kişinin iştirak iradesi dışında başka bir suçu işlemesi durumunda, yalnızca azmettirilen kişinin bu fiilden sorumlu tutulması gerekir. Dolayısıyla yerel mahkemenin kararında olduğu gibi azmettiren yalnızca azmettirdiği suç olan kasten yaralamadan sorumlu tutulmalıydı.²⁹⁷

Objektif sorumluluk halinin düzenlendiği eski kanun döneminde verdiği kararlarında Yargıtay failin, nedensellik bağı bulunması koşuluyla eyleminin tüm sonuçlarına katlanmak zorunda olduğuna hükmetmekle birlikte, kasten yaralamaya azmettirenin de aynı şekilde cezalandırılması gerektiği kanaatindeydi. Hatta failin iştirak iradesini aşarak adam öldürmek suçunu işlediğinde de herhangi bir kusurluluk incelemesi yapmadan azmettirenin kastın aşılması suretiyle adam öldürmek suçundan cezalandırılmasına karar vermekteydi. Objektif sorumluluğu engellemek maksadıyla yeni kanunda düzenlenen m.23'teki hükme rağmen Yargıtay'ın azmettirenin sorumluluğunu, oluşan netice bakımından azmettirdiği suçun en ağır şekliyle sınırlı tuttuğu ve yaralamaya azmettirilen failin, üzerinde anlaşılan suçun sınırını aşarak insan öldürme suçunu işlediği olaylarda azmettiren açısından kusurluluk araştırması yapmadan azmettirenin m.87/4 uyarınca cezalandırılması gerektiğini düşündüğü kararlar mevcuttur. Nitekim Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin kararına konu bir olayda azmettiren sanığın sorumluluğunun gerçekleşen netice bakımından azmettirdiği suçun en ağır şekli ile sınırlı olduğunu belirtmiştir. Olayda sanık azmettiren, diğer sanıkları mağduru yaralamaya azmettirmiş ancak sanıklar iştirak iradesinin kapsamından çıkarak mağduru öldürmüşlerdir. Daire azmettiren sanığın oluşan netice bakımından TCK m.86/1-3 yönlendirmesiyle m.87/4'ün ikinci cümlesi gereği sorumlu olacağı kanaatine varmıştır. Oysa kusur ilkesi ve m. 40/1 gereğince suça iştirak eden herkes kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır. Ayrıca m.23'e göre kastettiğinden daha ağır ya da başka bir neticeye sebep olan kişinin sorumluluğunun taksir düzeyinde kusurunun bulunmasına bağlanması karşısında, Yargıtay'ın eski kanun dönemindeki gibi kusurluluk incelemesi yapmadan azmettirenin gerçekleşen ölüm sonucundan TCK m.87/4 gereğince cezalandırılması yönündeki kararında isabet bulunmamaktadır.²⁹⁸

²⁹⁷ Yargıtay 1. CD., T. 13/12/2010, E. 8229, K. 7989, karar ve yorumu için bkz: Kaymaz ve Bozbayındır, s. 115-116.

²⁹⁸ Yargıtay 1. CD., T. 25/03/2009, E. 6619, K. 1544, karar için bkz, Kaymaz ve Bozbayındır, s. 117-118.

Bir başka kararda ise Yargıtay, sanığın suça konu fiile katıldığına ilişkin delil olmadığından sanık hakkında mahkûmiyet yerine beraat kararı verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Karara konu olayda²⁹⁹ sanıklar Derya, Yusuf ve Zafer ile maktul Orhan'ın arasında başlayan tartışmanın itişip kakışmaya dönüşmesi üzerine, sanık Derya üzerindeki bıçakla maktulü sol uyluk bölgesinden tek bıçak darbesi ile yaralamış ve diğer sanıklarla birlikte olay yerinden kaçmıştır. Maktul ise aldığı bıçak darbesi üzerine kan kaybı sonucu hayatını kaybetmiştir. Sanık Yusuf'un, gece vakti ve kavga ortamında meydana gelen sanık Derya'nın kasten yaralama sonucu ölüme sebebiyet verdiği fiiline katıldığını gösterir herhangi bir delil bulunmadığından Yargıtay, Yusuf'un atılı suçtan beraatine karar verilmesine hükmetmiştir.

Yine müşterek faillik durumunun bulunduğu, sanık Ahmet ile sanık Kürşat'ın konuşmak amacıyla maktulün yanına gittiği, fakat konuşmanın tartışmaya dönüştüğü, maktulün yerdeki taşla sanık Ahmet'in kafasını yaralaması üzerine her iki sanığın birlikte maktulü darp ettiği, sanık Kürşat'ın eylemine son verip geri çekilmesine rağmen diğer sanık Ahmet'in yumruk ve kafa ile vurmaya devam ettiği, maktulün geri giderken kaldırırma çarpıp dengesini kaybederek yol kenarındaki iki metrelik yükseklikteki boşluğa düştüğü ve betona kafasını çarparak kafa travmasına bağlı kanamayla öldüğü olayda³⁰⁰, ölüme sebebiyet veren yaralama dışındaki yaralamaların basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu maktule ait rapordan anlaşılmış ve Yargıtay'ca sanık Ahmet'in fiilinin TCK m.87/4'ü, diğer sanık Kürşat'ın eyleminin ise m.86/2'yi oluşturduğuna karar verilmiştir. Görüldüğü üzere yaralama fiiline iştirak eden ve fakat faillerin ortak iradelerinin kapsamında olmayan fiil neticesinde ölümün meydana geldiği olaylarda Yüksek Mahkeme ölüm sonucundan, sadece ölüm neticesine sebebiyet veren fiili gerçekleştiren faili sorumlu tutmaktadır.³⁰¹

3.3. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlarda İçtima Sorunu

3.3.1. Genel Olarak

Suçların çokluğu anlamına gelen suçların içtimasında esasen birden çok suçun tek failde birleşmesi söz konusudur. Ceza hukukunda kural olarak failce ihlal edilen sayı kadar suç bulunur ve bu suçlardan fail ayrı ayrı cezalandırılır. Ancak içtima müessesesi bu durumda devreye girerek tek suçun varlığını kabul eder ve faile tek ceza verilmesini

²⁹⁹ Yargıtay 1. CD., T. 04/07/2012, E. 4475, K. 5542, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, e.t: 07/08/2021.

³⁰⁰ Yargıtay 1. CD., T. 30/1/2008, E. 5848, K. 464. Konuyla ilgili aynı yönde bir başka karar; Yargıtay 1 CD., T. 1/2/2007, E. 3888, K. 135.

³⁰¹ Topçu, s. 382.

öngörür.³⁰² Ceza kanunu suçların içtimaı başlığı altında bileşik suç (m.42), zincirleme suç (m.43) ve fikri içtima (m.44) konularını düzenlemiştir.³⁰³

Netice itibariyle ağırlaşmış suçlar da birden fazla suç tipine ait unsuru karma bir şekilde bünyesinde barındırdığı için (m.87/1-2-3 hariç) içtima ile yakın ilişkilidir. Ancak içtima gibi suçların çokluğunu bünyesinde barındırmaz. Zira bu suçlarda failin ihlal ettiği suç tipi aslında tek olmakla birlikte birden fazla suç tipine ait unsuru içermekte ve failin kastettiğinden başka bir netice meydana gelmektedir.³⁰⁴

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar kendi içinde özel-genel norm şeklinde bir görünüşte içtima şekli yaratır. Nitekim bu suçlarda iki suç tipinin unsurları yer almaktadır. Failin işlediği fiilin daha ağır veya başka neticeye yol açtığı durumlarda, temel suç ile netice sebebiyle ağırlaşmış hâl arasında genel-özel norm ilişkisi doğacak olup fail sadece gerçekleşen neticeden sorumlu olacaktır. Örneğin kasten yaralama sonucu ölümün meydana geldiği suçta, hem kasten yaralama (m.86) hem taksirle öldürme (m.85) hem de netice sebebiyle ağırlaşmış yaralama (m.87/4) suçları ihlal edilmiş olmaktadır. Fakat kanunda açık bir şekilde netice sebebiyle ağırlaşmış suçta yönelik özel bir düzenleme öngörüldüğünden, fail genel norm konumunda bulunan kasten yaralama ve taksirle öldürme suçlarından değil, özel norm konumundaki netice sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan cezalandırılacaktır. Zira bu suçlar taksirli suç tiplerini daima içine almaktadır.³⁰⁵

Buna karşılık fail temel suç yanında netice açısından da kasten hareket ediyorsa, netice failin kastı kapsamındaysa (m.87/1-2-3'te düzenlenen suçlar kasten işlendiği takdirde ayrıca bir suç tipi oluşturmayacağından ve ortada tek suç olduğundan içtima sorunu doğmaz) bu durumda artık netice sebebiyle ağırlaşmış suç değil, doğrudan ilgili suç tipi uygulama alanı bulacaktır. Zira fail hem temel suç hem de netice açısından kasıtlı davrandığından, artık burada m.23 anlamında bir netice sebebiyle ağırlaşmış suç oluşmaz. Fail netice açısından zaten kasten davrandığı için netice sebebiyle ağırlaşmış suçta rengini veren kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin, daha açık ifadeyle istenmeyen neticenin oluşması mevzubahis değildir. Örneğin cinsel saldırı sonucu ölümün meydana gelmesi durumunda, fail bu neticeye kasten sebebiyet vermişse burada artık m.102/5 uygulanmayacak, m.102 ile m.81 arasında fikrî içtima gereği fail,

³⁰² Toroslu, s. 359.

³⁰³ Mahmut Koca, "Fikri İçtima", **Ceza Hukuku Dergisi**, Yıl 2, Sayı 4, Ağustos 2007, s. 198.

³⁰⁴ Doğan, s. 287.

³⁰⁵ Koca, **Fikri İçtima**, s. 213.; Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 551-552.; Kavlu, s. 600.; Doğan, s. 288. Özel-genel norm olduğunu savunan benzer görüşler için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 568.; Topçu, s. 399.

işlenen fiillerden sadece en ağır cezayı gerektiren fiilinden cezalandırılacaktır. Ancak fail önce cinsel saldırıda bulunmuş sonra da mağduru öldürmüşse burada fail m.102 ve m.81 suçlarından gerçek içtima hükümlerince ayrı ayrı cezalandırılacaktır.³⁰⁶

5237 sayılı ceza kanunda düzenlenen bazı netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar ile yine netice sebebiyle ağırlaşmış bir suç olan kasten yaralama sonucu ölüme sebebiyet verme suçu arasında da özel-genel norm ilişkisi vardır. Örneğin, netice sebebiyle ağırlaşmış insan üzerinde deney (m.90/5), organ veya doku alma (m.91/8), çocuk düşürtme (m.99/3-4) suçlarında temel suçlar aslında, mağdur üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda aynı zamanda yaralama suçunu ihlal eder niteliktedir ve temel suçta yönelik fiillerin ölüm neticesine sebebiyet vermesi ağırlaşmış netice olarak düzenlenmiştir. Bu durumda bu maddelerde ağır netice olarak düzenlenen ölüm sonucu, genel norm olan m.87/4'e göre özel norm niteliği kazanmış olmakta ve m.87/4 değil ilgili madde hükümleri uygulanacaktır.³⁰⁷

3.3.2. Bileşik Suç ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç

Bileşik suç, biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması nedeniyle tek fiil sayılan suçlara denir. Kanunun iki ayrı suçu müstakil bir hükümde kaynaştırdığı bu hallerde artık müstakil suçlardan dolayı faile ayrı ayrı ceza verilmeyecek, ortaya çıkan yeni suça veya ağırlaştırıcı sebebe ilişkin hükmün uygulanmasıyla yetinilecektir. Kanun koyucu m.42'de birleşik suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz derken, bunu kastetmektedir.

Örneğin yağma suçunun konutta işlenmesi halinde, m.116'da konut dokunulmazlığı düzenlenmiş olsa da m.149-d'de yağma suçunun konutta işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlendiğinden ve biri diğerini ağırlaştıran hallerde bileşik suç söz konusu olduğundan içtima hükümleri uygulanmaz ve faile sadece m.149/d hükmünden ceza verilir. Yine alkol muayenesi yapan polis memuruna "Ulan, ceza kesme, gebertirim" diyen sürücü, burada tehdit (m.106), hakaret (m.125), görev yaptırmamak için direnme (m.265/1) suçlarını işlemiştir. TCK, m.265/1 metninde tehdit kullanma suçun unsuru olduğundan görevi yaptırmamak için direnme ve tehdit birleşik suçtur. Ancak hakaret ayrıca cezalandırılır.

5237 sayılı kanunun ne m.44 metninde ne de gerekçesinde, bir suçun temel şekli ile netice itibariyle ağırlaşmış hâlinin aynı suç sayılıp sayılmayacağına dair bir bilgi yer

³⁰⁶ Koca, **Fikri İçtima**, s. 213.; Koca ve Üzülmez, **Genel Hükümler**, s. 552.; Doğan, s. 288-289.

³⁰⁷ Topçu, s. 400.

almamaktadır. Öğretide ise, bir suçun temel şekli ile netice itibariyle ağırlaşmış hâlinin aynı suç sayılması gerektiği savunulmaktadır. Buna göre tipte belirtilen bir suçun netice sebebiyle ağırlaşmış hali meydana geldiğinde, suçun temel şeklinden tamamen bağımsız, kanunun farklı bir bölümünde ele alınmış ayrı bir suç çıkmamaktadır. Nitekim temel suça yapılan atfın bu suçu da kapsamaması, genel olarak temel suç ile aynı maddede veya hemen devamındaki maddede düzenlenmesi, suçun temel şekli ile arasında sıkı bir bağ bulunması ve ayrıca bazı netice sebebiyle ağırlaşmış suçların cezasının temel suça göre hesaplanması, içtima hususunda bu suçların temel şekli ile aynı suç kapsamında değerlendirilmesi sonucunu doğurmaktadır.³⁰⁸

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, birden fazla suç tipinin unsurları aynı fiille meydana gelir. M. 42 uyarınca bir suçun başka bir suçun ağırlaştırıcı nedeni veya unsuru olması dolayısıyla tek fiil sayılan bileşik suçlarda ise, fail iki ayrı suçu ihlal etmiş gibi görünmesine rağmen fiil tek kabul edilir ve fail kanunda fiiline uygun olarak düzenlenen ayrı bir suç tipinden cezalandırılır. Örneğin cebir uygulayarak başkasına ait malı çalan fail, hırsızlık ve cebir suçlarını ihlal etmesine rağmen, fiiline uygun ayrı bir düzenleme olan yağma suçundan sadece sorumlu tutulacaktır. Dikkat edilirse bileşik suçlarda, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda olduğu gibi failin kastettiğinden daha ağır veya başka bir netice meydana gelmez. Bileşik suç ile netice sebebiyle ağırlaşmış suçu birbirinden ayıran temel husus budur. Örneğin cinsel saldırıya uğrayan mağdur ölürse, fail cinsel saldırı veya taksirle öldürmeden değil, bu iki suça göre özel norm olan ölüm neticeli cinsel saldırı (m. 102/5) suçundan sorumlu tutulur.³⁰⁹

3.3.3. Fikri İçtima ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç

Farklı neviden fikri içtima, bir fiille birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet verme, şeklinde tanımlanabilir. TCK m.44 gereğince faile bu suçlardan en ağır cezayı gerektiren hükmün uygulanması yeterli görülmektedir.³¹⁰ Fikri içtima gerçekte birden fazla olarak ortaya çıkan her biri bağımsız suç teşkil eden neticelerde faile meydana gelen her suç için ayrı ceza verilmesini engelleyen bir müessesedir. Ortada gerçek anlamda birden fazla suç mevcuttur ve suçlar kanun koyucu tarafından farazi olarak, hayali olarak bir araya getirilmektedir.

³⁰⁸ Hakeri, **Genel Hükümler**, s. 582.; Topçu, s. 399.

³⁰⁹ Doğan, s. 289.

³¹⁰ Koca, **Fikri İçtima**, s. 199.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ise, temel suçun işlenmesi bakımından tipik öngörülebilir olan neticenin fail tarafından öngörülemeyerek gerçekleştirilmesi halinde fail artık temel suçtan değil, kanunda temel suçun sonucunda meydana gelen ağır neticeye ilişkin hüküm altına alınan netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan dolayı cezalandırılır. Bu gibi hallerde fiil, meydana gelen ağır neticeyle birlikte özel norm haline gelmekte ve genel norm niteliğindeki temel suç ya da taksirli netice uygulama alanı bulmamaktadır.

Hareketin tek ve fakat birden fazla netice olması bakımından netice sebebiyle ağırlaşmış suç ile fikri içtima ortak bir özelliğe sahiptir. Buna karşılık kastedilen temel suç ile netice sebebiyle ağırlaşmış hâl arasında fikri içtima değil, özel-genel norm ilişkisi vardır. Zira bu suçlarda, oluşan netice, temel suça yönelik hareket nedeniyle meydana gelmektedir. Fikri içtimada ise bu şekilde bir nedensellik söz konusu değildir. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda oluşan netice her zaman ayrı bir suç teşkil etmez (m.87/1-2-3). Oysa fikri içtimada mutlaka farklı birden fazla suç mevzu bahisdir. Bir olaya m.23 hükümlerinin uygulanabilmesi için temel suç ile daha ağır netice aynı kişi üzerinde meydana gelmeli iken fikri içtimada böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Netice sebebiyle ağırlaşmış suç ile temel suç tipinin aynı hukuki değeri koruması (m.87/1-2-3) mümkün iken, fikri içtimada oluşan suçların konularının farklı olması gerekmektedir.³¹¹

5237 sayılı ceza kanununda m.23 düzenlemesi *olmasaydı* ortada tek fiil olduğu ve (m.87/1-2-3'te tek bir suç tipi olduğu için bu suçlar hariç) birbirinden farklı suçlar gerçekleştiği için fikri içtima hükümleri olaya uygulanarak, cezası ağır olan suçtan failin cezalandırılması yoluna gidilecekti.³¹² Örneğin cinsel saldırıya uğrayan mağdurun ölmesi durumunda failin ölüm neticesi açısından taksirinin mevcut olduğu varsayılırsa, taksirle öldürme ve cinsel saldırı suçları kıyaslanacak ve cezası ağır olandan hüküm kurulacaktı. Ancak netice sebebiyle ağırlaşmış suça yönelik yapılan özel düzenlemeler dolayısıyla bu şekilde meydana gelen olaylarda fikri içtima hükümlerinin uygulanması söz konusu olmayacaktır.

Ayrıca netice sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu hükümlerinin uygulanması açısından m.86/2 kapsam dışı bırakılmıştır. Örneğin m.86/2 neticesinde ölümün meydana geldiği bir olayda, ölüm neticesi açısından fail taksirli ise kasten yaralama ve

³¹¹ Akbulut, s. 915.; Topçu, s. 400.; Doğan, s. 292.; Kavlu, s. 601.

³¹² Doğan, s. 290.

taksirle öldürme suçları arasında fikri içtima uygulanacak ve fail daha ağır cezayı gerektiren suçtan sorumlu tutulacaktır.³¹³

Fikri içtimada cezası daha ağır olan suçun, cezası daha hafif olan suçun haksızlık içeriğini kendi bünyesinde erittiği anlayışı hâkimdir. Bu nedenle sadece cezası daha ağır olan suçtan ceza vermekle yetinilir.³¹⁴ Buna karşılık netice sebebiyle ağırlaşmış suçta cezalandırma, failin kasten hareket ettiği temel suç tipi ile istemediği halde gerçekleşen neticenin haksızlık içeriği birlikte değerlendirilerek saptanır.³¹⁵ Örneğin ölüm neticeli kasten yaralama suçunda verilen ceza hem kasten yaralama suçunun cezasından hem taksirle öldürme suçunun cezasından hem de bu iki suçun cezasının toplamından daha fazladır. Görüldüğü üzere netice sebebiyle ağırlaşmış suçlardaki cezalandırma mantığı suçların içtimaiden farklıdır.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda fail istenmeyen neticeye temel suça yönelik kendi kasıtlı hareketiyle sebebiyet vererek bu suçların haksızlık içeriğini arttırmakta olup, bu ağır haksızlık içeriğinin tek başına fikri içtima hükümleriyle karşılanamayacağı düşüncesiyle yasa koyucu fikri içtima haricinde m.23'e yer vermiştir.³¹⁶ Ancak yine de hem kasıtlı temel suçun hem de taksirli suçun cezalarının toplamından daha fazla ceza verilmesi cezanın suçla orantılı ve ölçülü olması ilkesiyle çelişmektedir.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda temel suç tipinde bir tehlike bulunmakta ve fail bu tehlikeyi umursamadan hareket ederek neticeye sebebiyet vermektedir. İstenmeyen neticeye temel suçtaki tehlikelilik neden olmaktadır. Başka bir deyişle fikri içtimaya oranla, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlardaki hareketin değersizliği daha ağırdır.³¹⁷

3.3.4. Zincirleme Suç ve Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç

Aynı suçun işlenmesi kararı ile bir kişiye karşı, farklı zamanlarda, bu suçun birden çok işlenmesine zincirleme suç (TCK m.43/1) denmektedir. Bu suçlarda aynı suç, aynı mağdura karşı, tek suç işleme kararıyla fakat *belirli aralıklarla* işlenmektedir.³¹⁸ Zincirleme suçtan sorumlu tutulan fail, bir suçtan cezalandırılır fakat ceza oranında artırıma gidilir.

³¹³ Kavlu, s. 601.

³¹⁴ Koca, **Fikri İçtima**, s. 218.

³¹⁵ Doğan, s. 291.; Kavlu, s. 601.

³¹⁶ Doğan, s. 292.

³¹⁷ Doğan, s. 70.

³¹⁸ Ercan, s. 201.

Aynı neviden fikri içtimanın düzenlendiği m.43/2' ye göre aynı suçun, birden fazla kişiye karşı, tek bir fiile işlenmesi³¹⁹ durumunda da yine m.43/1 hükmü uygulanacak, faile tek suçtan ceza verilecek ancak cezada belirli oranda artırım uygulanacaktır.³²⁰

Failin cinsel saldırı, cinsel istismar, kasten yaralama, işkence, çocuk düşürtme, organ veya doku ticareti sonucu ölüme neden olma suçları bakımından ölümün gerçekleşmesiyle birlikte ölüm neticesinin tekrarı mümkün olmayacağından zincirleme suç hükümlerinin bu suçlar açısından uygulanması söz konusu değildir. Ancak örneğin fail mağduru önce yaralamış, daha sonra yine yaralamış fakat ölümüne neden olmuşsa bu durumda fail hem yaralama suçundan hem de yaralama sonucu ölüme neden olma suçundan sorumlu tutulacaktır. Mağdurlar farklı ise içtima kuralı uygulanmayacak, her mağdur açısından fail ayrıca sorumlu olacaktır.³²¹ Ayrıca zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının kanunen yasaklandığı (m. 43/3) kasten öldürme, kasten yaralama, yağma ve işkence suçlarında bu suçların netice sebebiyle ağırlaşmış hallerine de zincirleme suç hükümleri uygulanamayacaktır.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suç ile zincirleme suç ilişkisi bakımından üzerinde durulması gereken bir sorun da netice sebebiyle ağırlaşmış suçta ağır neticeye taksirle neden olunması ile ilgilidir. Şöyle ki, zincirleme suçun düzenlendiği m.43'e göre bir suç işleme kararı şart olup, taksirli suçlarda bir suç işleme kararından da bahsedilemeyeceği için zincirleme suç hükümleri uygulanmaz. Bu durumda, daha ağır veya başka neticeye taksirle sebebiyet verilmesi halinde, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalı hale gelir. Zira temel suç, failin suç işleme kararı kapsamına girerken, istenmeyen netice bunun dışında kalmaktadır. Dolayısıyla, neticenin taksirle meydana gelmesi nedeniyle zincirleme suç hükümlerinin netice sebebiyle ağırlaşmış suçun cezası üzerinden uygulanması imkânsız hale gelmektedir.³²²

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda temel suç tipinin zincirleme şeklinde işlenmesi, bu suçlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması açısından yeterli değildir. Daha ağır veya başka neticenin de zincirleme olarak, başka bir deyişle tekrarlanan bir şekilde gerçekleşmesi gerekir ki bunun meydana gelme olasılığı oldukça azdır.³²³

³¹⁹ Koca, **Fikri İçtima**, s. 214.

³²⁰ Hakeri, **Türk ve Alman Ceza Kanunlarının Genel Hükümlerinin Karşılaştırılması**, s. 41-42.

³²¹ Olgaç, s. 246.; Topçu, s. 398.

³²² Kapusuzoğlu, s. 80-81.

³²³ Doğan, s. 293-294.

Sanığın cebir kullanarak zincirleme biçimde kardeşine karşı vücuda organ sokmak suretiyle cinsel istismar suçunu işlediği ve mağdurun ruh sağlığının bozulmasına neden olduğu olayda Yargıtay, cinsel istismar suçunun netice sebebiyle ağırlaşmış hali olan m.103/6 bakımından suçun ağırlaşmış halinin teselsül edemeyeceğini ve dolayısıyla zincirleme şekilde gerçekleşen fiiller için TCK m.43. uyarınca yapılacak artırımın m.103/6 ile tayin edilen ceza miktarı üzerinden değil, bu maddenin tatbikinden önce bulunan ceza miktarı üzerinden yapılmasını ve sonra m.103/6 ile tayin edilen ceza miktarına eklenmesi gerektiğine hükmetmiştir. Burada Yüksek Mahkeme'nin netice sebebiyle ağırlaşmış suça zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı yönündeki görüşü isabetlidir.³²⁴ Bununla birlikte m.61/5 gereği, temel ceza belirlendikten sonra zincirleme suç hükümleri gereği artırım yapılarak sonuç ceza belirlenir. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta ise bunun uygulanması mümkün olmayacağından Yargıtay bu şekilde bir yol izleyerek sorunu çözmeye çalışmıştır.

Ayrıca bazı özel düzenlemelerde kanun koyucu yaralamanın ağır neticelerine neden olunması halinde o suç tipi dışında kasten yaralamaya ilişkin hükümlerin de uygulanacağına hükmetmiştir. Cebrin unsur olarak kabul edildiği bu suçlarda, cebrin ağırlığının göz önünde bulundurulduğu, somut olayda başvuru kasten yaralama suçunun netice sebebiyle ağırlaşmış hallerine sebebiyet verdiği durumlarda failin hem ilgili suçtan hem de kasten yaralamanın netice sebebiyle ağırlaşmış şekliyle sorumlu tutulduğu görülmektedir. Netice sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu ile başka bir suç arasında gerçek içtima ilişkisinin düzenlendiği m.102/4, m.103/5, m.109/6, m.119/2, m.265/5, m.149/2' de ilgili suç tipi hükümleriyle beraber ayrıca daha ağır neticelere neden olan kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler de olaya tatbik edilecektir.³²⁵

3.4. Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçun Anayasaya Aykırılığı Sorunu

3.4.1. Genel Olarak

Alman doktrininde netice sebebiyle ağırlaşmış suça ilişkin düzenlemenin anayasaya aykırı olup olmadığı konusu uzun tartışmalara sebebiyet vermiştir. Benzer düzenleme

³²⁴ Yargıtay 5. CD., T. 12/04/2007, E. 1132, K. 2829, karar metni ve değerlendirme için bkz: Doğan, s. 295-296.

³²⁵ Olgaç, s. 247.; Koca ve Üzülmez, **TCK m.87/4**, s. 813-814.

TCK'da da yer alması dolayısıyla söz konusu tartışmalar Türk doktrininde de önemli yer tutmaktadır.³²⁶

Öğretide bazı yazarlarca³²⁷ m.23'teki düzenlemenin objektif sorumluluğu tam anlamıyla ortadan kaldırmadığı, tam tersine ceza hukukuna yabancı bir kavram olan "kanuni taksir karinesi" ne sebep olduğu belirtilmektedir. Buna göre failin hareketi ile daha ağır veya başka bir netice meydana geldiğinde, bu netice açısından failin taksirli olduğu direkt olarak kabul edilmektedir. Bu da netice açısından failde herhangi bir kusurun olup olmadığına yönelik araştırma yapılmamasına başka bir deyişle objektif sorumluluğa yol açmaktadır. Kanun koyucu netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda aksi ispat edilemeyen bir karine üretmiştir. Ayrıca m.23'te cezalandırmanın ne şekilde ve neye göre hesaplanacağına dair bir ibare de bulunmamaktadır. Bu nedenle yeni TCK'da da objektif sorumluluk hallerinin eski kanuna göre az da olsa yer aldığından hareketle ilgili maddeyi oldukça sıkıntılı görürler.

Buna karşılık öğretide bazı yazarlarca da netice sebebiyle ağırlaşmış suçlardan tamamen vazgeçilemeyeceği düşünülmekte ve kanundan çıkarılmaktansa bunun yerine kanunda bu suç tiplerine mümkün olduğunca az yer verilmesi, istenmeyen neticenin meydana gelmesi durumunda cezanın dengeli olarak verilmesi ve en azından taksir düzeyindeki kusur şartının somut olayda şüpheye yer bırakmayacak şekilde aranması sağlanarak ilgili düzenlemenin uygulama koşullarının artırılması gerektiği savunulmaktadır.³²⁸

765 sayılı TCK'nın aksine 5237 sayılı TCK'da, daha ağır veya başka neticeden failin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için temel suç ile istenmeyen netice arasındaki nedensellik bağıyla birlikte bu netice açısından failde taksir düzeyinde kusurun aranması koşuluna rağmen m.23'ün Anayasa'ya aykırılığı iddia edilmiş ve Anayasa Mahkemesi kararına konu olmuştur.³²⁹ Bu aykırılık iddialarının esasını, aranan taksir koşulunun ispatının zorluğu, öngörülen ceza miktarlarının ağırlığı ve dolayısıyla eşitlik, kusur, cezanın kusurla orantılı olması ilkeleri ile Anayasa m.2'de düzenlenen hukuk devleti ilkesiyle çeliştiği düşüncesi oluşturmaktadır.³³⁰

³²⁶ Özbek, **Neticesi Sebebiyle**, s. 229-230.

³²⁷ Dönmezer ve Erman, s. 535 vd.; Hafızoğulları ve Özen, s. 286 vd.; Soyaslan, s. 457.

³²⁸ Demirbaş, s. 411.; Özenbaş, s.348.; Doğan, s.76.

³²⁹ Doğan, s. 59.; Özenbaş, s. 316.

³³⁰ Doğan, s. 61.

3.4.2. Türk Ceza Kanunu'nun 23. Maddesinin İptaline Yönelik Başvuru ve Anayasa Mahkemesi'nin Kararı

İlgili maddenin Anayasa'ya aykırılık iddiası³³¹ özetle şu şekildedir;

Kast TCK m.21/1'e göre, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleşmesi, taksir ise m.22/2'e göre dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın, suçun kanuni tanımında belirtilen neticesinin öngörülmeyle gerçekleşmesidir. Tanımlardan anlaşılacağı gibi, yapıları birbirinden farklı olan bu iki müessesenin aynı olayda bir araya gelmeleri, olayda hem kastın hem de taksirin bulunması mümkün değildir. Buna rağmen hem m.23'te hem de m.87/4'te bu iki ayrı manevi unsurdan bir arada bahsedilmesi maddelerin birbiriyle çeliştiğini gösterir. Kişinin m.87/4'ten sorumlu tutulabilmesi için yaralama kastı bulunmalı fakat ölüm sonucu istenmemelidir. Sadece yaralama kastıyla hareket eden failin fiili neticesinde ölümün gerçekleşmesi durumunda taksirle hareket nasıl olacaktır veya taksir dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık olarak tanımlandığına göre, ölüm sonucunun istenmediği bir olayda sanığın dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket ettiği ne şekilde ispatlanacaktır? Dolayısıyla birbiriyle çelişen bu hükümler Anayasa'nın 2.maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Anayasa Mahkemesi (AYM) ise kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesine atıf yaparak, ilgili düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığını belirtmiş ve itirazın reddine karar vermiştir. AYM'nin kararı³³² özetle aşağıdaki gibidir;

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçların daha ağır cezalandırılmasının sebebi, temel suç tipinin daha ağır veya başka neticeyi doğurma riskini içinde barındırmasına rağmen işlenmiş olmasıdır. TCK m.23'e göre temel suça yönelik kasten hareket eden failin fiili sonucunda daha ağır veya başka bir netice gerçekleşmişse failin oluşan bu neticeden sorumluluğu en azından taksirinin bulunmasına bağlıdır. Çağdaş ceza hukukuna göre kişinin davranışı nedeniyle ortaya çıkan ve suç teşkil eden bir neticeden sorumlu tutulabilmesi için en azından kusurlu bulunması gerekir. Böylece modern ceza hukuku, kusur sorumluluğunu benimseyerek "kusursuz suç olmaz" anlayışını çağdaş ceza hukukunun temel bir ilkesi olarak kabul etmiştir. Bu gelişmelere uygun olarak düzenlenen m.23'e göre fail, istenmeyen neticeler öngörülebilir olmasına rağmen özen

³³¹ Başvuru metninin tamamı için bkz: Anayasa Mahkemesi, T. 19.02.2009, E. 72, K. 24, Resmî Gazete, Tarih 25.06.2009, Sayı 27269, [Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü \(resmigazete.gov.tr\)](http://resmigazete.gov.tr) e.t.:10/07/2021.

³³² Mahkeme kararının tamamı için bkz: Anayasa Mahkemesi, T. 19/2/2009, E. 72, K. 24, Resmî Gazete, Tarih 25/6/2009, Sayı 27269, [Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü \(resmigazete.gov.tr\)](http://resmigazete.gov.tr) e.t.:10/07/2021.

yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle gerçekleşmesi halinde ancak bu neticeden sorumlu tutulacaktır. Öngörülmesi mümkün olmayan veya öngörülebilir olsa da önlenmesi mümkün olmayan bir neticeden kimse sırf nedensellik bağlantısı yeterli görülerek cezalandırılmayacaktır. Bu nedenlerle kusursuz sorumluluğu bertaraf ederek çağdaş ceza hukukuna ayak uydurmak adına düzenlenen TCK m.23, kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesine uygun bir düzenlemedir.

Yine özel hüküm olan TCK m.102 ve m.103'teki cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarının birer netice sebebiyle ağırlaşmış şekli olarak düzenlenen, beden veya ruh sağlığının bozulması haline ilişkin düzenlemelerin de Anayasa'ya aykırı olduğu iddia edilmiştir.³³³ Her iki madde açısından aynı iddialarda bulunulmuştur. İddiaya göre; TCK m.102/1 kapsamına giren basit cinsel saldırı suçunda faile 2 ile 7 yıl arası ceza verileceği, aynı maddenin 2.fıkrası kapsamına giren mağdurun vücuduna cisim sokulması suretiyle gerçekleştiren nitelikli halini işleyen fail hakkında ise 7 ile 12 yıl arası hapis cezası öngörülmesine rağmen, suçun basit hali ile nitelikli hali sonucunda oluşan mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması şeklindeki ağır netice için faile aynı cezanın verilecek olması suç ve ceza arasındaki oranlılık ilkesine aykırıdır.

Anayasa Mahkemesi ise; suçla ceza arasındaki oranın belirlenmesinde, o suçun kamu vicdanında bıraktığı etkinin ve suçtan zarar görene verilen zararın azlığı veya çokluğunun dikkate alınması gerektiğini; kanun koyucunun değişik eylemler için değişik cezalar öngörebileceği gibi "*daha hafif bir eylem için daha ağır bir cezayı da uygun görebileceğini*"³³⁴; dolayısıyla cinsel saldırı sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığında meydana gelebilecek zararı dikkate alarak kanun koyucunun buna göre bir cezalandırma şekli benimsediğini, cinsel saldırı sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulmasının suçun netice sebebiyle ağırlaşmış hali olduğunu ve TCK m.23 gereği netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda netice yönünden failin taksirinin bulunmasının ağır neticeden sorumlu tutulması için yeterli olduğunu ve dolayısıyla taksir düzeyinde kabul edilebilen bir hareketin hafif veya ağır olmasının bir öneminin bulunmadığını, bu nedenlerle ilgili düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığını belirterek itirazın reddine karar vermiştir. M.103 için yapılan itirazı da AYM aynı gerekçeyle reddetmiştir.

³³³ Anayasa Mahkemesi, T. 26/2/2009, E. 154, K. 35, [T.C. Anayasa Mahkemesi](#) e.t:13/07/2021 ve Anayasa Mahkemesi, T. 07/5/2009, E. 23, K. 56, [T.C. Anayasa Mahkemesi](#) e.t:13/07/2021

³³⁴ AYM'nin bu gerekçesinin, TCK m.3/1'deki "*Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur*" hükmü karşısında kabul edilir bir izahı bulunmamaktadır.

Ancak 18/06/2014 tarihinde kabul edilen 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 58. ve 59.maddeleri ile söz konusu düzenlemeler, cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarına maruz kalan kişilerin anılan fiiller nedeniyle ruh sağlığının kaçınılmaz bir şekilde zaten bozulacağı ve ayrıca ruh sağlığının bozulması ifadesinden ne anlaşılacağına da belirsiz olması sebebiyle maddeden çıkarılmış ve isabetli olarak temel suçların cezasında da artırım yapılarak işbu düzenlemenin fail açısından lehe sonuç doğurmasının önüne geçilmiştir.³³⁵

3.4.3. Değerlendirme

Görüldüğü üzere netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar eleştirilmekte ve bu suçların kanundan çıkarılmasına yönelik bir eğilim bulunmaktadır. Ancak genel hüküm olan m.23, sıkıntılı bir madde olsa da Anayasa'ya aykırı değildir. Zira ilgili madde ile istenmeyen neticeden failin sorumlu tutulması için en azından taksir düzeyinde kusurun varlığı koşulu getirilmiştir. Bu da sorumluluk için kastın, istisnai hallerde ise taksirin arandığı, kusur sorumluluğunun benimsendiği bir ceza hukuku anlayışına uygun bir düzenlemedir.³³⁶ İstenmeyen netice ancak nedensellik bağı mevcutsa ve netice öngörülebilir nitelikte ise faile yüklenmekte ve fail cezalandırılmaktadır.

Öğretide bazı yazarlarca TCK m87/1-2-3'teki netice sebebiyle ağırlaşmış yaralamanın ağır neticeleri açısından fail ister taksirli davranmış olsun ister kastı bu neticeleri kapsıyor olsun, aynı maddelerden cezalandırılacak olması eleştirilmiştir. Yazarlar daha ağır veya başka neticeye yönelik failin kastının bulunması halinde, ayrıca bu durumlarda bir ayrıma gidilerek soyut cezanın belirlenmemesinin eşitlik ve kusur ilkelerine aykırı olduğu görüşündedirler.³³⁷ Gerçekten de m.87/1-2-3 fıkralarında düzenlenen ağır neticelerin kasıtlı işlenmesi durumunda uygulanacak ayrı bir madde olmayıp, bu neticeler açısından fail kasıtlı hareket etmişse yine bu maddelerden cezalandırılacaktır. Elbette ki kanunen yasaklanmış bir fiil için öngörülen soyut ceza, ihlal edilen hukuki değer ve failin kusuru ile orantılı olmalıdır. Ancak failin kast ve taksir durumunun m.61 kapsamında dikkate alınarak kusurluluğun ağırlığına göre cezanın tayin edilmesi bu sorunun çözülmesinde yeterli olacaktır.³³⁸

³³⁵ Resmî Gazete, Tarih 28/06/2014, Sayı 29044, [Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü \(resmigazete.gov.tr\)](http://www.resmigazete.gov.tr) e.t: 10/07/2021.

³³⁶ Doğan, s. 65.

³³⁷ Doğan, s. 66-67.; Özenbaş, s. 320.

³³⁸ Koca ve Üzülmüş, **Genel Hükümler**, s. 247.

Yine eleştirilen bir başka husus ise bu suçlar için öngörülen cezaların fikri içtima hükümlerine göre daha ağır olmasıdır. Fikri içtimada cezası daha az olan suçun haksızlık içeriği, cezası daha ağır olan suçun içerisinde erimiş kabul edilir ve bu nedenle cezası ağır olandan ceza vermekle yetinilir. Ancak netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda erime prensibi kabul edilemez. Zira bu suçlar bir suçların içtima şekli olmayıp, karma bir tipiklik özelliği gösterdiği için, failin kastının yöneldiği temel suç ile istenmeyen neticenin haksızlık içerikleri göz önünde bulundurularak ceza belirlenir. Yine netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda hareket ile netice arasında sebep-sonuç ilişkisi bulunur, netice temel suça yönelik hareket sayesinde gerçekleşir. Temel suç netice açısından özel bir tehlike arz eder niteliktedir. Fikri içtimada bu şekilde bir nedensellik bağlantısı yoktur. Dolayısıyla fikri içtimaya göre netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda daha ağır ceza öngörülmesi Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz.³³⁹

Ayrıca 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na bakıldığında kanun koyucunun, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara özel hükümlerde mümkün olduğunca az yer verdiği, dolayısıyla her daha ağır veya başka neticeyi, netice sebebiyle ağırlaşmış bir hal olarak öngörmediği anlaşılmaktadır. Bununla beraber kanun koyucunun, 5237 Sayılı TCK'daki netice sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlemesini daha çok her hareket ya da neticenin bağımsız bir suç oluşturması biçiminde ve gerçek içtima hükümlerinin uygulanmasını sağlayacak şekilde oluşturduğu görülmektedir.³⁴⁰

TCK m.23 uyarınca kişi sadece nedensellik bağı yeterli görülerek neticeden sorumlu tutulmamaktadır. Ayrıca meydana gelen netice açısından taksir düzeyinde kusurun varlığı da aranmaktadır. Netice sebebiyle ağırlaşmış suçun cezalandırılmasının dayanağı, temel suça yönelik kasıtlı hareketin daha ağır veya başka bir neticenin de gerçekleşme riskini içinde barındırmasıdır. Kasıtlı hareketin haksızlık içeriği, daha ağır veya başka neticeye taksirle sebebiyet verilse de ağır şekilde cezalandırılmasını haklı kılmaktadır. Bununla birlikte söz konusu hüküm her ağır neticede uygulanmayacak, sadece özel hükümlerde netice sebebiyle ağırlaşmış suç hali ayrıca ve açıkça düzenlenmiş ise uygulanabilecektir. Bu hususlar netice sebebiyle ağırlaşmış suçların Anayasa'ya aykırı olduğu yönündeki eleştirileri bertaraf eder niteliktedir.³⁴¹

Netice itibariyle ağırlaşmış suçlarda meydana gelen daha ağır veya daha başka netice, failin kasıtlı hareketinin dışında bir neticedir. Bununla birlikte fail kendi *kasıtlı*

³³⁹ Doğan, s. 69-70.

³⁴⁰ Özbek, **Neticesi Sebebiyle**, s. 260.

³⁴¹ Özbek, **Neticesi Sebebiyle**, s. 245-246.; Demirbaş, s. 411.; Özbek, Doğan ve Bacaksız, **Genel Hükümler**, s. 506.

hareketi ile neticenin gerçekleştiği bu suç yolunu *başlatmış* olmaktadır.³⁴² Başka bir deyişle netice failin hareketiyle bağlantılıdır. Her ne kadar netice failin istemi dışında olsa da kastının kapsamına girmese de kasıtlı hareketle bağlantılı olarak meydana gelmektedir. Hareket ile netice arasında nedensellik bağı olmakla birlikte bu netice faile objektif olarak isnat edilebilmekte ve failin bu netice açısından taksir düzeyinde kusuru bulunmaktadır. Bu şartların mevcudiyeti halinde ancak failin istenmeyen neticeden sorumluluğuna gidilir. Aksi halde öngörülmesi mümkün olmayan bir neticenin öngörülmemesi durumunda kimse bundan dolayı cezalandırılmaz.

Netice sebebiyle ağırlaşmış bazı suçlardaki cezaların hem eşitlik hem kusur ilkesine açıkça aykırı olduğu söylenebilir. Nitekim kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçunda verilecek ceza doğal olarak kasten öldürme suçundan az, taksirle öldürme suçundan fazladır. Ancak kasten yaralama ve taksirle öldürme suçlarının cezalarının toplamından daha fazla olmasının izahı hukuken zordur. Zira fail temel suça yönelik kasıtlı hareket etmekte ve istenmeyen neticeye taksirle sebebiyet vermektedir. Fikri içtima gereği yalnızca cezası ağır olan taksirle öldürmeden cezalandırmak failin fiili karşısında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle de fikri içtima uygulanmayıp hem kasıtlı hareketi hem de taksirinde ötürü cezalandırmak gerekecektir. Ancak kasten yaralama ile taksirle öldürme suçlarının cezalarının toplamından daha fazla bir müeyyide uygulamak yine kusurla orantılı olmayacak ve yine eşitlik ilkesine aykırılık sonucunu doğuracaktır. Aynı şekilde işkence sonucu ölüme neden olma suçunda faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmekte iken, kasten öldürme suçunda müebbet hapis cezası verilmektedir. Halbuki kasten öldürmenin haksızlık içeriği taksirle öldürmeden daha ağırdır. Buna rağmen işkence sonucu istenmeyen bir netice olarak öldürme suçuna sebebiyet vermenin kasten öldürme suçundan daha ağır cezalandırılmasının hukuken hiçbir mantığı yoktur.

Görüldüğü üzere aslında Anayasa'ya aykırı olan netice sebebiyle ağırlaşmış suç müessesini düzenleyen TCK m.23'ün varlığı değil, netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar için öngörülen ceza miktarlarıdır. Bu suçlarda taksirle sebebiyet verilen neticeler için öngörülen ceza miktarları, bağımsız olarak ayrı bir suç tipinde kasıtlı hali için öngörülen ceza miktarından daha ağır olmamalıdır. Başka bir deyişle netice sebebiyle ağırlaşmış suç müessesesi gereği, daha ağır veya başka neticeye doğrudan veya olası kastla neden olunması ile taksirle neden olunması arasında cezalandırma açısından

³⁴² Dönmezer ve Erman, s. 536.

mutlaka fark bulunmalıdır. Bu nedenle ilgili maddelerde ve diğer netice sebebiyle ağırlaşmış suçlardaki ceza miktarları yeniden düzenlenerek eşitlik ilkesine uygun hale getirilmeli ve kusurla orantılılık sağlanmalıdır.

Nitekim öğretide İSFEN³⁴³ de, yeni ceza kanunuyla kusur ilkesi adına ciddi adımlar atıldığını, bu bağlamda daha ağır veya başka netice açısından en azından taksir koşulunun getirilmesinin yerinde bir düzenleme olduğunu ve fakat netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar için (neticeye taksirle sebebiyet verilmesine rağmen) öngörülen ceza miktarının, aynı neticeye kasten neden olunması halinde öngörülen ceza miktarına yaklaşmasının yerinde olmadığını haklı olarak savunmaktadır. Yazar ölümle sonuçlanan netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, neticeye “ağır taksirle” neden olunması şartının getirilmesinin yerinde olacağı düşüncesindedir.

Meydana gelen daha ağır veya başka bir neticenin, netice sebebiyle ağırlaşmış bir suç olarak kabul edilip cezalandırılabilmesi için bu neticenin doğrudan temel suçla ilişkin tipik tehlikeden meydana gelmesi aranmalıdır. Zira bu şekilde gerçekleşen bir netice ancak netice sebebiyle ağırlaşmış suçun koruma amacı ile örtüşür. Bu nedenle meydana gelen her ağır netice TCK m.23’e göre cezalandırılmamalıdır.³⁴⁴ Bu bağlamda istenmeyen neticeden sorumluluk için aranan koşullardan biri olan nedensellik bağının somut olayda daha sıkı bir bağlantı içinde aranması sağlanarak (her ne kadar TCK m.23’te bu şekilde bir düzenleme bulunmasa da) kişilerin haksız yere netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan ağır bir şekilde cezalandırılması engellenebilir. Çünkü bu suçlarda ceza miktarları oldukça yüksektir ve dolayısıyla bu madde hükümlerinin uygulanmasının sınırlandırılması gerekmektedir.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suç müessesesi olmasaydı kişi ya yalnızca kastettiği suçtan ceza alırdı ya da fikri içtima gereği sadece cezası ağır olandan ceza alırdı. Ancak bu durumda netice sebebiyle ağırlaşmış suçlardaki haksızlık içeriği karşısında, kusurla cezanın orantılılığı ilkesinin ihlalini doğuracaktır. Bununla beraber netice sebebiyle ağırlaşmış suçta ulaşılmak istenen amaca, bu suçların meydana gelmesi halinde gerçek içtima hükümlerinin uygulanması sağlanarak da ulaşılabılır. Böylece kişi hem temel suça yönelik kasıtlı hareketinden hem de taksirle sebebiyet verdiği neticeden sorumlu olacaktır. Ancak fikri içtimanın düzenlendiği m.44’ün mevcudiyeti bunu engeller

³⁴³ Osman İSFEN, “Kusur İlkesinin Yeni Türk Ceza Kanunu’na Girişi”, Gunnar Duttge ve Yener Ünver (Ed), **Alman Ceza Hukuku Açısından TCK’nın Kusur İlkesi**, Cilt 2, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 63-64.

³⁴⁴ Özbek, **Neticesi Sebebiyle**, s. 229.

niteliktedir. Dolayısıyla m.44'e netice sebebiyle ağırlaştırılmış suçlarda fikri içtimain uygulanmasını yasaklayacak nitelikte bir fıkra eklenerek bir çözüme ulaşılabilir.

Ya da netice sebebiyle ağırlaştırılmış suç müessesesini düzenleyen maddeleri kanundan çıkarmak yerine, sorumluluk için gerekli olan taksir şartının şüpheye yer bırakmayacak şekilde ve tam anlamıyla somut olayda gerçekleşmesi aranmalıdır. Bununla beraber ya genel hüküm olan m.23'e bu suçların ceza miktarlarının nasıl belirleneceğine ilişkin bir ibare eklenmesi ya da özel hükümlerdeki suçların ceza miktarları yeniden düzenlenerek kusurla orantılı bir ceza öngörülmesi, uygulamada keyfi bir şekilde ceza tayin edilmesini ve faile kusurundan daha ağır ceza verilmesini engelleyecektir.³⁴⁵

Önemle belirtmelidir ki; her ne kadar 5237 sayılı TCK, m.23'teki düzenlemeyle objektif sorumluluğu engellemek adına, istenmeyen daha ağır veya başka neticeden sorumluluk için failin en azından taksirli olması koşulunu getirmişse de uygulamada taksirin varlığının belirlenmesi oldukça zor olduğundan, ilgili maddenin uygulanmasında taksir karinesinin kabul edilmesi ve bunun objektif sorumluluğa yol açması tehlikesine karşı dikkatli davranmak gerekecektir.³⁴⁶

³⁴⁵ Özenbaş, s. 348.

³⁴⁶ Toroslu ve Toroslu, s. 247.

SONUÇ

Çağdaş ceza hukuku kusur sorumluluğu üzerine kuruludur. Kusur sorumluluğuna göre bir kişi ancak kusuru varsa cezalandırılır. Kusuru bulunmayan kişi cezalandırılmaz. Ancak "versari in re illicata (*hukuka aykırı davranan bunun bütün neticelerine katlanır*)" anlayışının hâkim olduğu önceki dönemlerde kişiler kusuru bulunmaksızın, salt nedensellik bağının varlığı gerekçesiyle cezalandırılmaktaydı. Objektif sorumluluk denen bu sorumluluk anlayışına göre, meydana gelen neticeden sorumlu olabilmesi için failin isteyerek yaptığı hareketi ile netice arasında illiyet bağının varlığı yeterli kabul edilmekteydi. Ceza hukukunun gelişerek objektif sorumluluktan kusur sorumluluğuna geçilmesiyle birlikte ise salt nedensellik bağının yeterli görülerek kişinin sorumlu tutulmasının önüne geçilmiştir. Buna göre nedensellik bağıyla beraber sübjektif bir unsur olarak failin kusurlu olup olmadığı da aranacaktır. Fail kural olarak kastı, istisnai hallerde ise taksiri bulunuyorsa cezalandırılabilir. Kusuru bulunmuyor ise failin sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

Ceza hukukunun gelişerek, objektif sorumluluk yerine sübjektif sorumluluğu benimsemesi üzerine ülkemiz ceza hukukunda da bu gelişmelere uygun birçok değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden en önemlisi de netice sebebiyle ağırlaşmış suçla ilişkin genel hüküm olan 23.madde düzenlemesidir. Bu hükümlerle "istenmeyen neticeden istisnai sorumluluğun" esas ve koşulları belirlenmiş ve istenmeyen neticeden sorumluluğun söz konusu olabilmesi için taksir şartı getirilerek, kusura dayalı bir sorumluluk benimsenmeye çalışılmıştır. Böylece 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile ülkemiz ceza hukukunda sübjektif sorumluluk ilkesi benimsenerek, 765 Sayılı eski Türk Ceza Kanunu'nun bünyesinde taşıdığı objektif sorumluluk anlayışı terk edilmiştir.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suç, kasten işlenen temel suçun yanında, kastedilmeyen daha ağır veya başka neticenin meydana gelmesi halinde cezanın artırılması sonucunu doğuran karma nitelikte suçlardır. 5237 Sayılı TCK m.23, netice sebebiyle ağırlaşmış suçta meydana gelen neticeden sorumluluğun esasını belirleyen bir genel düzenlemedir. Buna göre daha ağır veya neticeden failin sorumlu tutulabilmesi için netice açısından en azından taksirin bulunması şart koşulmuştur. Ancak daha ağır veya başka netice bakımından yalnız taksir veya bilinçli taksir bulunabilir. Zira bu daha ağır veya başka neticeye yönelik kast veya olası kast varsa ve netice kanunda ayrıca bağımsız bir suç olarak ele alınmışsa fail doğrudan ilgili suçtan sorumlu tutulacaktır. TCK m.23 kapsamında netice sebebiyle ağırlaşmış suçta yalnızca kast + taksir kombinasyonu söz

konusu olabilir. Çift kast veya çift taksir kombinasyonu şeklinde meydana gelen suçlar bir netice sebebiyle ağırlaşmış suç olarak değerlendirilemez. Zira kanunda açıkça “kast edilen” terimi kullanılmış olduğundan temel suç ancak kasten işlenebilecektir. Failin taksirle sebep olduğu suç başka bir neticeye sebebiyet verse de burada netice sebebiyle ağırlaşmış suç hükümleri değil, somut olaya göre taksirli suçların nitelikli halleri söz konusu olacaktır. Bununla beraber “en azında taksir” ifadesinden de neticeye kasten de sebebiyet verilebileceği anlamı çıkarılmamalıdır. Zira failin kastı bu neticeyi kapsıyorsa sorumluluk açısından bir problem oluşmayacaktır. Buradaki önemli husus failin netice açısından kastının bulunmamasıdır. Bir kişinin kastının bulunmamasına rağmen sebebiyet verdiği neticeden sorumluluğun şartlarını belirlemek amacıyla 23.madde düzenlenmiştir. Kısaca netice sebebiyle ağırlaşmış suç, istenmeyen neticeden istisnai bir sorumluluk halidir. Bu nedenle netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar yalnızca kast + taksir kombinasyonu şeklinde gerçekleşebilir. Esasen kanunda “en azından” terimi hiç kullanılmamış olsaydı bu şekilde farklı kombinasyonların olma ihtimali gündeme gelmezdi.

Netice sebebiyle ağırlaşmış bir suçta, temel suça yönelik kasıtlı hareket ile taksirin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık unsuru gerçekleşmiş olduğundan, burada meydana gelen netice açısından taksirin “öngörülebilirlik” unsuru araştırılacaktır. Esasen “en azından taksir” yerine “neticenin öngörülebilir olması” kriteri aranarak uygulamadaki taksirin tespitinde yaşanan zorluklar minimum seviyeye indirilebilirdi.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta, daha ağır veya başka netice açısından taksirin varlığı hemen kabul edilmemelidir. Failin taksirinin olup olmadığı detaylıca araştırılmalıdır. Öngörülebilir veya kaçınılabılır olmayan netice kimseye yüklenemez. Taksirin karine olarak kabul edilmesi, başka bir deyişle her netice açısından taksirin varlığını inceleme yapılmaksızın direkt olarak kabul etmek, 765 sayılı TCK döneminde uygulanmış olan objektif sorumluluğa yol açabilir. Objektif sorumluluğu bertaraf ederek kişinin taksiri dahi bulunmayan bir neticeden sorumlu tutulmasını engellemek amacıyla kanun koyucunun netice sebebiyle ağırlaşmış suçu düzenlemesi, istenmeyen neticeden failin sorumluluğuna gidilebilmesi için taksir koşulunun getirilmesi elbette ki ciddi ve olumlu bir gelişmedir. Fakat madde amacına mutabık kalınarak, suç ve cezaların şahsiliği ilkesi ile kusur ilkesi gereklerine uygunluk sağlanmalıdır. Uygulama açısından da netice sebebiyle ağırlaşmış suçta en önemli hususlardan biri, objektif sorumluluğa engel olmak amacı ile, failin netice açısından en azından taksirinin bulunması şart koşulsa da taksirin tespitinin zor olması nedeniyle,

uygulayıcının dikkatli olması gerektiğidir. Aksi halde taksir karinesinin peşinen kabulü ile objektif sorumluluk sonucuna varılacaktır.

Özetlemek gerekirse, bir suç işleme kastıyla hareket eden fail kastettiğinden daha ağır veya başka bir neticeye sebebiyet vermişse; burada netice öngörülebilir bir netice değilse fail sadece kastettiği temel suçtan sorumlu tutulur. Netice öngörülebilir bir netice fakat fail öngörememişse ve diğer koşullar da mevcutsa fail bu neticeden sorumlu tutularak netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan cezalandırılır.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçların Anayasa'ya aykırı olduğu doktrinde ciddi oranda savunulmaktadır. Ancak yasa koyucu, 5237 Sayılı TCK m.23 ile netice sebebiyle ağırlaşmış suç hakkında genel bir hüküm düzenlemiştir. Bu hükme göre meydana gelen istenmeyen neticenin faile yüklenebilmesi, ancak o netice açısından failin taksirinin bulunması halinde mümkün olacaktır. Bununla birlikte m.23'ün varlığı failin, her ağır neticeden sorumlu tutulacağı anlamına gelmemektedir. Yasa koyucu özel hükümlerde her suç için değil, bazı maddelerin devamında suçun netice sebebiyle ağırlaşmış halini belirtmiştir ve ancak bu suçlarda fail istenmeyen neticeden sorumlu tutulacaktır. Dolayısıyla bu hususlar netice sebebiyle ağırlaşmış suçun Anayasa'ya aykırılığını bertaraf etmektedir.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suçta cezanın artırılmasının temelinde failin, zihninde kötü niyet taşıyarak tipe aykırı şekilde, bir suç işleme kastıyla hareket etmesi yatar. Bu şekilde hareket eden fail ayrıca kötü bir neticeye daha istemeden de olsa sebebiyet verir. Daha açık ifadeyle fail taksirle neden olduğu neticenin oluşma ortamına, ilk hareketinde kasıtlı davranarak sebebiyet verir. Dolayısıyla failin kasten işlediği fiilin haksızlığı, meydana gelen neticeyle daha da artar. Bu nedenle fail, kastettiği suçtan da neticenin taksirli halinden de daha fazla cezalandırılır. Bu suçlarda failin kasıtlı hareketinden veya taksirli neticeden daha fazla cezalandırılmasına meşruiyet kazandıran budur. Esasen netice sebebiyle ağırlaşmış bir suçta cezanın ağırlaştırılması gereklidir. Zira fikri içtima hükümlerine göre failin yalnızca cezası daha ağır olan suçtan cezalandırılması, işlenen haksızlık karşısında yeterli olmayacaktır.

Bununla beraber netice sebebiyle ağırlaşmış suçlarda istenmeyen netice açısından sorumluluk, nedensellik bağı ve neticenin öngörülebilirliği ölçütleriyle belirlendiği takdirde Anayasa ve ceza hukuku ilkelerine aykırılık oluşmayacaktır. Ancak uygulamada öngörülebilirliğin tespitinde yaşanan sıkıntılar ve kanunda öngörülen ceza miktarlarının fazlalığı, “cezalandırmanın kusurla orantılı olması” ve “kusursuz ceza olmaz” ilkelerine açıkça aykırıdır. Objektif sorumluluğu bertaraf etmek gibi hukuken

gerekli ve önemli bir amaçla düzenlenmiş olsa da TCK m.23, kişilerin haksız yere kusurlarından fazla ceza alma riskini bünyesinde taşımaktadır. Bu nedenle failin her suç açısından kusuru ayrı ayrı değerlendirilerek, her suçtan ayrıca sorumlu tutulması daha isabetli olacaktır. Nitekim failin kasten yaralama fiilinin ölüm sonucuna sebebiyet verdiği ve bu neticenin taksiri bulunan faile yüklenebildiği bir olayda, failin alması gereken ceza kasten yaralama ve taksirle öldürme suçlarının cezalarının toplamı olması gerekirken kanunda öngörülen ceza miktarı daha fazladır. Aynı şekilde işkence suçunun ölüme sebebiyet vermesi halinde de faile verilecek ceza işkence suçunun cezası ile taksirle öldürmenin cezasının toplamından fazladır. Oysa failin daha fazla ceza almasını gerektiren bir haksızlık söz konusu değildir. Bu ağır cezalandırma yöntemleri, cezanın kusurla orantılı olması gerektiği ilkesine açıkça aykırıdır.

Sonuç olarak ya netice sebebiyle ağırlaşmış suç müessesesi kanundan tamamen çıkarılarak gerçek içtima hükümlerine göre temel suç ve netice ayrı ayrı cezalandırılmalı ya da kanundan çıkarılmayacak ise m.23 tekrar gözden geçirilerek “en azından taksir” şartı yerine “neticenin öngörülebilir olması” şartı aranmalı ve cezalandırmayla ilgili bir kriter belirlenmelidir. Bununla birlikte özel hükümlerde öngörülen soyut ceza miktarlarının da gözden geçirilerek, kusurla orantılı biçimde yeniden düzenlenmesiyle “cezanın kusurla orantılı olması” ilkesine uygunluk sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Akbulut, B. (2020). Ceza Hukuku Genel Hükümler (7. bs.). Adalet Yayınevi.
- Artuk, M. E. & Gökçen, A. & Alşahin, M. E. & Çakır, K. (2020) Ceza Hukuku Genel Hükümler (14. bs.). Adalet Yayınevi.
- Baytemir, E. (2009). Cinsel Dokunulmazlığa, Kişi Hürriyetine ve Genel Ahlaka Karşı Suçlar (2. bs.). Adalet Yayınevi.
- Centel, N. & Zafer, H. & Çakmut, Ö. (2020). Türk Ceza Hukukuna Giriş (11. bs.). Beta Yayınevi.
- Demirbaş, T. (2020). Ceza Hukuku Genel Hükümler (15. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Dilber, A. (2013). Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç (TCK m.23). Duttge, G. & Ünver, Y. (Ed.), Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi, Cilt 2, (s. 179-186). İstanbul. Seçkin Yayıncılık.
- Dönmezer, S. (2003). Genel Ceza Hukuku Dersleri. Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Dönmezer, S. & Erman, S. (2019). Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II (14. bs.). Der Yayıncılık.
- Doğan, K. (2015). Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar (2. bs.). Adalet Yayınevi.
- Ercan, İ. (2015). Ceza Hukuku Genel Hükümler (11. bs.). On İki Levha Yayıncılık.
- Erdem, M. R. (2008). Netice yüzünden ağırlaşan suçlar. İnceoğlu, M. M. (Drl.), Uğur Alacakaptan'a Armağan, Cilt 1, (s. 257-262). İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Hafızoğulları, Z. & Özen, M. (2019). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (12. bs.). US- A Yayıncılık.
- Hakeri, H. (2005). Sorularla Ceza Hukuku (1. bs.). TBB Yayınları.

- Hakeri, H. (2013). Türk ve Alman Ceza Kanunlarının genel hükümlerinin karşılaştırılması. Duttge, G. & Ünver, Y. (Ed.), Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi, Cilt 2, (s. 29-42). İstanbul. Seçkin Yayıncılık.
- Hakeri, H. (2014). Ceza Hukuku Genel Hükümler (17. bs.). Adalet Yayınevi.
- İçel, K. (2018). Ceza Hukuku Genel Hükümler (5. bs.). Beta Yayınevi.
- İsfen, O. (2013). Kusur ilkesinin yeni Türk Ceza Kanunu'na girişi. Duttge, G. & Ünver, Y. (Ed.), Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi, Cilt 2, (s. 63-64). İstanbul. Seçkin Yayıncılık.
- Koca, M. & Üzülmüş, İ. (2020). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (13. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Meran, N. (2007). Açıklamalı-İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu (2. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Olgaç, S. C. (2016). Kasten Yaralama Neticesinde Ölüme Neden Olma Suçu (1. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Otacı, C. (2009). Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten İnsan Öldürme Suçları (1. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Önder, A. (1992). Ceza Hukuku Genel Hükümler (2. bs.). Beta Yayıncılık.
- Özbek, V. Ö. & Doğan, K. (2008). İnsan üzerinde deney suçu (TCK m.90). İnceoğlu, M. M. (Drl.), Uğur Alacakaptan'a Armağan, Cilt 1, (s. 539-564). İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özbek, V. Ö. & Doğan, K. & Bacaksız, P. (2020). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (11. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Özbek, V. Ö. & Kanbur, M. N. & Doğan, K. & Bacaksız, P. & Tepe, İ. (2015). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (9. bs.). Seçkin Yayıncılık.

- Özgenç, İ. (2020). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (16. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Öztürk, B. & Erdem, M. R. (2020). Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku (20. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Parlar, A. & Hatipoğlu, M. (2005). Kast ve Taksir (1. bs.). Kazancı Yayınları.
- Soyaslan, D. (2020). Ceza Hukuku Genel Hükümler (9. bs.). Yetkin Yayıncılık.
- Tezcan, D. & Erdem, M. R. & Önok, M. (2013). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (10. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Topçu, N. K. (2013). Kasten Yaralama Sonucu Ölüme Neden Olma (1. bs.). Adalet Yayınevi.
- Toroslu H. & Toroslu, N. (2019). Ceza Hukuku Genel Kısım (25. bs.). Savaş Yayınevi.
- Tuğrul, A. C. (2010). Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar & Enstest İlişkiler. Ütopyağrafik Yapım.
- Yurtcan, E. (2018). Yargıtay Kararları Işığında Cinsel Suçlar (3. bs.). Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

DERGİLER

- Aygörmez Ugurlubay, G. A. (2015). Alman ve Türk içtihatlarında neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunda nedensellik ve objektif isnadiyet. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 21(1), 43-74. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271089> Erişim tarihi:03.05.2021
- Gökçen, A. & Balcı, M. (2015). Kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış halleri. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 21(2), 369-411. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273401> Erişim tarihi:01.05.2021

- Kangal, Z. T. (2010). Cezalandırılabilirliğin objektif koşulları. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LXVIII (1-2), 151-168. http://www.zeynelkangal.av.tr/Makaleler/Cezalandirilabilirligin_Objektif_Kosullari.pdf Erişim tarihi: 08/08/2021
- Karakehya, H. (2009). Netice sebebiyle ağırlaşan suçlarda, ağırlaşan neticenin muhtemel olmasının cezai sorumluluğa etkisi. Ceza Hukuku Dergisi, 4(9), 155-167.
- Kavlu, B. (2020). Sonucu nedeniyle ağırlaşmış suçlar. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(26), 575-606. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1570089> Erişim tarihi: 17/05/2021
- Kaymaz, S. (2005). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 87/4 maddesinde düzenlenen neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu. TBB Dergisi, 58, 73-119. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-58-135> Erişim tarihi: 11/01/2021
- Kaymaz, S. & Bozbayındır, A. E. (2010). Neticesi sebebiyle ağırlaşan yaralama suçundan sorumluluk ve bu konudaki bazı Yargıtay kararlarının değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LXVIII (1-2), 77-119. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97582> Erişim tarihi: 03/01/2021
- Koca, M. (2007). Fikri içtima. Ceza Hukuku Dergisi, 2(4), 197-221.
- Koca, M. & Üzülmez, İ. (2013). Kasten yaralama sonucu ölüme neden olma (TCK m.87/4). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LXXI (1), 801-814. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97788> Erişim tarihi: 16/06/2021
- Özbek, V. Ö. (2007). Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar. Ceza Hukuku Dergisi, 2(4), 223-246.

Şare, E. (2020). Yüksek mahkeme kararlarında kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçu. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25(43), 279-334.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1499932> Erişim tarihi:03/02/2021

Tekin, N. (2009). Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunun 765 ve 5237 Sayılı Kanun açısından değerlendirilmesi. Legal Hukuk Dergisi, 7(78), 1763-1779.

TEZLER

- Özenbaş, N. (2012). Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlarda Ceza Sorumluluğunun Esası [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi SBE]
- Yılmaz Tosun, İ. (2011). Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç Kavramı ve Bununla İlgili TCK Hükümlerinin Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü]
- Yılmaz, Ü. (2009). Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi SBE]
- Kapusuzoğlu, A. A. (2011). Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE]

İnternet Siteleri:

www.zeynelkangal.av.tr

<https://dergipark.org.tr>

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

Türkiye Barolar Birliği Dergisi | tbbdergisi.barobirlik.org.tr

<https://tez.yok.gov.tr>

www.sinerjimevzuat.com.tr

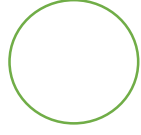
www.resmigazete.gov.tr

EKLER

EK A: Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Zeliha KILIÇARSLAN
ÖĞRENCİ NO	20192015
TEL. NO.	
E - MAIL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Kamu Hukuku
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2020 / 2021 - BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç
TEZİN AMACI	Netice sebebiyle ağırlaşmış suçun tanımını, düzenleme amacını, hukuki niteliğini ve koşullarını derinlemesine incelemek ve TCK'nın 23.maddesindeki sıkıntıları dile getirmek.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Tez üç ana bölümden oluşmaktadır. Hukuk sistemine bir nebze katkı sağlamak amacıyla ele alınan çalışmanın birinci bölümünde, genel olarak ceza sorumluluğundan ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçtan bahsedilerek, hem 765 Sayılı TCK hem de 5237 Sayılı TCK incelenmiştir. İkinci bölümünde netice sebebiyle ağırlaşmış suçun esasına girilerek koşulları, çeşitleri ve ceza kanununun özel hükümlerinde düzenlenen netice sebebiyle ağırlaşmış suç tiplerinden uygulamada en sık rastlanılanlar ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise netice sebebiyle ağırlaşmış suça ilişkin sorunlardan teşebbüs, iştirak, içtima ve netice sebebiyle ağırlaşmış suçun Anayasa'ya aykırılığı izah edilmeye çalışılmıştır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/	

OY ÇOKLUĞU
İLE

AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.

EK B: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100006592
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hakkında

09.09.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.
İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Zeliha Kılıçarslan** isimli öğrencimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 1 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

**EK C: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu
İzin Yazısı**

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100006993

27.09.2021

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 16.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006787 sayılı yazınız.
b) 13.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006700 sayılı yazınız.
c) 09.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006612 sayılı yazınız.
ç) 09.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006592 sayılı yazınız.
d) 08.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006591 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Musa Arslan, Saim Serhat Arslan, Zeliha Kılıçarslan, Ayşe Sena Öz Sakçak, Deniz Gür Doğan, Furkan Fatih Sakçak, Ahmet Doğu Cantürk ve Gözde Parlardemir isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör